ദശമപടലം

അനന്തരം പത്താമത്തേ പടലംകൊണ്ട് പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളേ പറയുന്നു.

ദേവേ സ്വഭക്തജനതാനുജിഘൃക്ഷയാർച്ചോ-
പാധൌ തഥാ നിയതസന്നിധിമാദധാനേ
ശ്രേയോദൂരാസദതയാ തദപാസനാർത്ഥം
സ്യാച്ചേന്നിമിത്തമഥ നിഷ്കൃതിമാദധീത. 1

സ്വഭക്തജനതാനുജിഘൃക്ഷയാ അർച്ചോപാധൌ നിയതസന്നിധിം ആദധാനേ ദേവേ = തന്റെ ഭക്തന്മാരായിരിക്കുന്ന ജനങ്ങളുടെ അനുഗ്രഹേച്ഛ ഹേതുവായിട്ട് ബിംബമാകുന്ന ശരീരത്തുങ്കൽ പൂജാദികളേ അനുഭവിച്ചുകൊണ്ട് നിത്യസാന്നിദ്ധ്യത്തേ ചെയ്തിരിക്കുന്ന ദേവങ്കൽ, ശ്രേയോദൂരാസദതയാ നിമിത്തം സ്യാത് ചേത് = ഭക്തജനങ്ങളുടെ ആപത്തുകൾക്കു സൂചകമായിട്ടും ശ്രേയസ്സുകളുടെ നാശസൂചകമായിട്ടും അശുദ്ധികൾ ഭവിക്കുമെങ്കിൽ, അഥ തദപാസനാർത്ഥം നിഷ്കൃതിം ആദധീത = പിന്നെ അതിന്റെ പരിഹാരത്തിനായിക്കൊണ്ട് വേഗേന അതതു ദോഷങ്ങൾക്കു പറയുന്ന പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളേ ചെയ്യണം.

അനന്തരം അശുദ്ധികൾ വരുവാനുള്ള നിമിത്തങ്ങളേ പറയുന്നു.

ക്ഷേത്രേ മൃതിർജനനമംഗണമണ്ഡപാദൌ
മൂത്രാസൃഗാദിപതനം പതിതാദിവേശഃ
സോലൂകഗൃദ്ധ്രകരടശ്വഖരോഷ്ട്രകോല-
ക്രോഷ്ട്വൃക്ഷഡുണ്ഡുഭപുരസ്സരഗർഭവേശഃ. 2

ക്ഷേത്രേ മൃതിഃ ജനനം = മതിലിന്റെ അകത്ത് മനുഷ്യരുടേയും പശു, കുതിര, പോത്ത്, പന്നി, മാൻ, വ്യാഘ്രം ഇത്യാദികളുടേയും ജനനമരണങ്ങളുണ്ടായാൽ അശുദ്ധിയും, ഇവതന്നെ ശ്രീകോവിലിനോട് അടുത്ത സ്ഥലത്ത് ആയാൽ അശുദ്ധിക്ക് ആധിക്യവും ഉണ്ട്. വിളക്കുമാടത്തിനകത്തു ശ്വാനൻ ക്രോഷ്ടാവ് ചെന്നായ് ഇത്യാദികളുടേയും, നാല

മ്പലത്തിന്റെ അകത്ത് പൂച്ച, മുയല്, ഇത്യാദികളുടേയും, തിരുമുറ്റത്തു സർപ്പാദികകളുടേയും, ശ്രീകോവിലിന്റെ അകത്ത് എലി തുടങ്ങിയുള്ളവറ്റിന്റെ മരണത്തുങ്കലും അശുദ്ധിയുണ്ട്. ശ്വാവ്, ക്രോഷ്ടാവ് ഇത്യാദികളുടെ പ്രസവത്തുങ്കലും അശുദ്ധിയുണ്ട്. അംഗണമണ്ഡപാദൌ മൂത്രാസൃഗാദിപതനം പതിതാദിവേശഃ ച = അംഗണമെന്നാൽ ചുറ്റമ്പലത്തിന്റെ ഉത്തരങ്ങളെന്നും ഇന്ദ്രാദികളുടെ സ്ഥാനമെന്നും മൂന്ന പ്രകാരം പക്ഷമുണ്ട്. മണ്ഡപമെന്നാൽ മണ്ഡപം ബലിക്കൽപ്പുര, കൂത്തമ്പലം, തിടപ്പള്ളി പ്രാസാദം ഇങ്ങനെ അഞ്ചും, ഇവറ്റിൽ മൂത്രം, വിഷം, ചോര, വ്രണത്തിങ്കലേ വെള്ളം ഇത്യാദി വീണാലും പതിതൻ ആശൌചികൾ രജകാദി ശൂദ്രരിൽ താണ ജാതികളൊക്കെയും കരേറിയാൽ അശുദ്ധിയുണ്ട്. സോലൂകഗൃധ്രകരടശ്വഖരോഷ്ട്രകോലകോഷ്ട്യൃക്ഷഢുണ്ഡുഭപുരസ്സരഗർഭവേശഃ = ഉലൂകം = മൂങ്ങ, ഗൃധ്രം = കഴുവൻ, കരടം = കാക്ക, ശ്വാ = നായ്, ഖരം = കഴുത, ഉഷ്ട്രം = ഒട്ടകം, കോലം = പന്നി, ക്രോഷ്ടാവ് = കുറുക്കൻ, ഋക്ഷം = കുരങ്ങ്, ഢുണ്ഡുഭം = ചേര ഇത്യാദി ജന്തുക്കൾ ഗർഭഗൃഹത്തിൽ കേറിയാൽ അശുദ്ധിയുണ്ട്.

ഛത്രാകനാകു[1]മധുകാദിസമുദ്ഗമോ/ർച്ചാ-
സ്വേദപ്രരോദഹസിതാനി തഥാ പ്രദാ[2]ഹഃ
ബിംബസ്യ പാത[3]ചലനാദിരഥാംഗഭംഗഃ
പൂജാവിലുപ്തിരപി വാ/സ്[4]തി ദിഷ്ടദോഷേ. 3

ഛത്രാകനാകുമധുകാദിസമുദ്ഗമഃ = ഛത്രാകം = കൂൺ, നാകു = പുറ്റ്, മധുകം = തേനീച്ച ആദിശബ്ദംകൊണ്ട് കടന്നൽ വേട്ടാവെളിയൻ ഇത്യാദി ബിംബത്തുങ്കൽ ഉണ്ടാകുകയും, അർച്ചാസ്വേദപ്രരോദഹസിതാനി = ബിംബത്തുങ്കൽ വിയർപ്പുണ്ടാകയും കരക, ചിരിക്ക പ്രദാഹഃ = ചൂട് ഇവ ഉണ്ടാകുകയും, ബിംബസ്യ പാതചലനാദിഃ അംഗഭംഗഃ = ബിംബം വീഴുകയും ഇളകുകയും ചെരികയും ഹസ്തപാദാദ്യവയവങ്ങൾ മുറികയും, ദിഷ്ടദോഷേ അസതി പൂജാവിലുപ്തിഃ അപി = പൂജാലോപം വിധിച്ചിരിക്കുന്നടത്ത് അല്ലാതെ പൂജ മുട്ടിക്കയും ഇവ ഒക്കെയും ദുർന്നിമിത്തങ്ങളായ അശുദ്ധികൾ.

ക്ഷുദ്രാന്യമന്ത്രയജനം പ്രതിഷിദ്ധദുഷ്ട-
പുഷ്പാദിപൂജനമഥോ മരിചാദിലേപഃ
ഏതാനി തന്ത്രകഥിതാനി നിമിത്തകാനി

1. ബിംബസ്യ പാതചലനാദിരഥ പ്രദാഹ-
2. അത്ഭുതാനി 3. ഛത്രാകനാകുമധുകാദിസമുദ്ഗമാശ്ച 4. ചാസതി

ജ്ഞേയാനി തത്ര ഗുരുലാഘവഭേദവന്തി. 4

ക്ഷുദ്രാന്യമന്ത്രയജനം = ബിംബത്തുങ്കൽ ആഭിചാരമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് പൂജിക്കയും അന്യദേവന്മാരുടെ മന്ത്രംകൊണ്ട് പൂജിക്കയും, പ്രതിഷിദ്ധദുഷ്ടപുഷ്പാദിപൂജനം = നിഷിദ്ധങ്ങളായും അശുദ്ധങ്ങളായുമുള്ള പുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടു പൂജിക്കയും, അഥോ മരിചാദി ലേപഃ = പിന്നെ മുളക് കടുക് ഇത്യാദിയും രക്തമൂത്രശുക്ലാദികളും ബിംബത്തുങ്കൽ തേയ്ക്കയും അശുദ്ധിയുള്ളതാകുന്നു. ഏതാനി തന്ത്രകഥിതാനി നിമിത്തകാനി = ഈവണ്ണം തന്ത്രശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അശുദ്ധികാരണങ്ങൾ, ഗുരുലാഘവഭേദവന്തി ജ്ഞേയാനി = അകത്തായി വരുമ്പോൾ ഗുരുക്കളായിട്ടും പുറത്താകുമ്പോൾ ലഘുക്കളായിട്ടും അറിഞ്ഞ് പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളേ കല്പിക്കണം.

പ്രാസാദോഽർച്ചാ ച വിശ്വേശിതുരിഹ വപുഷീ സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മേ യതോഽതോ-
ഽത്രാധാരാധേയഭാവാദിതരതരഭവോഽന്യത്ര ചാഭ്യേതി ദോഷഃ
ദോഷേഽത്രൈകസ്ഥിതേഽപ്യാചരതു തദുഭയോശ്ശോധനം സ്ഥാനസംസ്ഥേ
തദ്വത്തച്ഛോധനാദ്യം യദി ന പരകൃതാവസ്രുതോക്ഷാ സ്ഥലേഽലം. 5

ഇഹ = ഇവിടെ അശുദ്ധി വരുന്നേടത്ത്, പ്രാസാദഃ അർച്ചാ ച = പ്രാസാദവും ബിംബവും, വിശ്വേശിതുഃ സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മേ വപുഷീയതഃ = ദേവന്റെ സ്ഥൂലശരീരമായിട്ടും സൂക്ഷ്മശരീരമായിട്ടും കല്പിക്കണം. അതഃ ആധാരാധേയ ഭാവാത് ഇതരതരഭവഃ ദോഷഃ അന്യത്ര ച അഭ്യേതി = എന്നുള്ളതു ഹേതുവായിട്ട് ആധാരാധേയത്വമുണ്ടാകയാൽ പ്രാസാദ ബിംബങ്ങളിലൊരേടത്ത് അശുദ്ധി വന്നാൽ രണ്ടേടത്തുമശുദ്ധി വരും. അത്ര ഏകസ്ഥിതേ ദോഷേ ഉഭയോഃ ശോധനം ആചരതു = ഇവിടെ ഒരേടത്ത് അശുദ്ധിവന്നാൽ പ്രാസാദശുദ്ധിയും ബിംബശുദ്ധിയുമൊരുമിച്ചു തന്നെ ചെയ്യണം. സ്ഥാനസംസ്ഥേ ദോഷേ തച്ഛോധനാദ്യം = സ്ഥലത്തിങ്കലേ അശുദ്ധിക്ക് ഖനനാദികൾ ചെയ്തു പ്രാസാദശുദ്ധി ചെയ്വൂ. ന യദിസ്ഥാനസംസ്ഥമല്ലെങ്കിൽ, പരകൃതാവസ്രുതോക്ഷാ അലം - ദേവങ്കൽ ശുദ്ധിചെയ്തതിന്റെ ശേഷംകൊണ്ടു തളിച്ചാൽ മതി.

സദ്യഃ ശവാദി തദശേഷമപാസ്യ തത്ര
സമ്മാർജ്ജനാദിഷു കൃതേഷു യഥോപപത്തി
സംക്ഷാളനേ പ്രഥമതോ ബഹുവാരിഭിർവാ
സ്നാനാദികൃദ് ഗുരുവരഃ ഖനനാദി കുര്യാത്. 6

ഗുരുവരഃ സദ്യഃ ശവാദി തത് അശേഷം അപാസ്യ = ആചാര്യൻ ശവാദികളായുള്ളവറ്റേ വേഗേന എടുപ്പിച്ചു കളഞ്ഞ്, യഥോപപത്തി സ

മ്മാർജനാദിഷു കൃതേഷു = ശവാദികളുടെ ഗുരുലാഘവംപോലെ സ്ഥല ത്തുങ്കൽ കുഴിച്ച മണ്ണ് ഒക്കെ പുറത്തു കളയിച്ച് എല്ലാടവും അടിച്ച തളിപ്പി പ്പൂ. ബഹുവാരിഭിഃ സംക്ഷാളനേ വാ കൃതേ = തളക്കല്ലായുള്ള സ്ഥലത്തു ങ്കലാകുമ്പോൾ അവിടെ വളരെ വെള്ളം വീഴ്ത്തിക്കഴുകി ആ വെള്ളത്തേ പാത്രത്തിലെടുത്തു പുറത്തു കളയിപ്പൂ. സ്നാനാദികൃത് ഖനനാദി കുര്യാത് = പിന്നെ കുളിച്ചവന്ന് ഖനനാദികളായ ശുദ്ധികളേ ചെയ്‌വൂ.

ഖനനം ഹരണം ദാഹഃ പൂരണം ഗോനിവാസനം
വിപ്രോച്ഛിഷ്ടം ച ഗവ്യം ച സപ്തൈതാഃ സ്ഥാനശുദ്ധയഃ. 7

ഖനനം = കുഴിക്ക, ഹരണം = ആ മണ്ണവാരി പുറത്തുകളയുക, ദാഹഃ = തത്സ്ഥാനത്തു പുല്ലുകത്തിച്ച് ഇടുക, പൂരണം = ശുദ്ധമായ മണ്ണു കൊണ്ടുവന്ന് കുഴിനിറയ്ക്കുക, ഗോനിവാസനം = പശുവിനേ അവിടെ നിർത്തുക, വിപ്രോച്ഛിഷ്ടം = ബ്രാഹ്മണരേ ഭക്ഷിപ്പിച്ച് എച്ചിലിടുക, ഗവ്യം ച = പഞ്ചഗവ്യം തളിക്ക. ഏതാഃ സപ്ത സ്ഥാനശുദ്ധയഃ = ഇങ്ങനെ ഏഴുകൂട്ടം ക്രിയകൾ സ്ഥാനശുദ്ധിയിങ്കൽ വേണ്ടുന്നത്.

ഖദിരകൃതഖനിത്രേണാസ്ത്രമന്ത്രേണ ഖാത്വാ
നിരൃതിദിശി ബഹിസ്തത്പാംസുജാതം നിരസ്യ
ദഹതു ഹുതഭുജാ ദർഭാദിനാ ഭസ്മ ഹൃത്വാ
പ്ലുതയതു പശുമൂത്രബ്രഹ്മപാദോദഗവ്യൈഃ. 8

ഖദിരകൃതഖനിത്രേണ അസ്ത്രമന്ത്രേണ ഖാത്വാ = കരിങ്ങാലികൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ പാരകൊണ്ട് തന്റെ അസ്ത്രംകൊണ്ട് അശുദ്ധിസ്ഥലത്തു കുഴിപ്പൂ. ബഹിഃ നിരൃതിദിശി തത് പാംസുജാതം നിരസ്യ = മതില്ക്കു പുറത്തു നിരൃതികോണിൽ ആ മണ്ണുകളേ വാരിക്കളഞ്ഞാൽ, ദർഭാദിനാ ഹുതഭുജാ ദഹതു = ആ കുഴിയിൽ പുല്ലും ചമതയുമിട്ടു തീയുമിട്ടു കത്തിപ്പൂ. ഭസ്മ ഹൃത്വാ = പിന്നെ ഭസ്മമൊക്കെയും വാരിക്കളഞ്ഞ്, പശുമൂത്രബ്രഹ്മപാദോദഗവ്യൈഃ പ്ലുതയതു = പിന്നെ ആ കുഴിയിൽ ഗോമൂത്രവും ബ്രാഹ്മണപാദതീർത്ഥവും പഞ്ചഗവ്യവും തളിപ്പൂ.

കൌശാദിമൃദ്ഭിരഭിപൂര്യ വിലോഡ്യ ദാർഢ്യ-
മാപാദ്യ ഹസ്തിചരണൈരഥ ഗാ നിവാസ്യ
സ്ഥാനം വിശോദ്ധ്യ പരികല്പിതമണ്ഡപേ/ത്ര
സംഭോജയേദ് ദ്വിജപതീൻ[5] സഘൃതം പയോന്നം. 9

കൌശാദിമൃദ്ഭിഃ അഭിപൂര്യ വിലോഡ്യ = പിന്നെ കുഴിയിൽ കുശ

5. ദ്വിജവരാൻ

മൂട്ടിലേയും വിളഭ്രമിയിലേയും പർവതത്തിലേയും മണ്ണുകൊണ്ടു നിറച്ച് വെള്ളം തളിച്ചാൽ, ഹസ്തിചരണൈഃ ദാർഢ്യം ആപാദ്യ = പ്ലാശ്ശുകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ ആന അടികൊണ്ട് ഇടിച്ച് ഉറപ്പിച്ച്, അഥ ഗാഃ നിവാസ്യ = പശ്ശുക്കളേ ആ സ്ഥലത്തു കൊണ്ടുവന്നു നിറുത്തി പുല്ലുകൊടുത്ത് കൊണ്ടുപോവൂ. സ്ഥാനം വിശോദ്ധ്യ = പിന്നെ ആ സ്ഥലത്തേ തളിച്ചു മെഴുകി, പരികല്പിതമണ്ഡപേ അത്ര ദ്വിജവരാൻ സഘൃതം പയോന്നം സംഭോജയേത് = പിന്നെ അവിടെ മണ്ഡപംപോലെ മറച്ചുകെട്ടിച്ച് അവിടെ ബ്രാഹ്മണർക്ക് ഇലവെച്ച് പാല്പായസവും നെയ്യുംകൂട്ടി ചതുർവിധമായി ഭക്ഷിപ്പിപ്പൂ.

ഉച്ഛിഷ്ടമുദ്ധൃത്യ വിശോദ്ധ്യ ഭ്രമിം
ഗവ്യേന സിഞ്ചേദ്വികിരൈഃ കിരേച്ച
മൂലേന തത്രാഷ്ടദലേ സരോജേ
ദേവം വിധിജ്ഞഃ[6] പരിപൂജയേച്ച. 10

ഉച്ഛിഷ്ടം ഉദ്ധൃത്യഭ്രമിം വിശോദ്ധ്യ = പിന്നെ ബ്രാഹ്മണരുടെ എച്ചിലെടുത്തു തളിച്ച് അവർക്കു ദക്ഷിണയും ചെയ്‌വൂ. ഗർഭഗൃഹാദികളിലാകുമ്പോൾ എച്ചിലെടുത്ത് തത്സ്ഥലത്ത് സ്പർശിപ്പൂ. പിന്നെ ആ സ്ഥലത്ത് പഞ്ചഗവ്യം തളിച്ച് വികിരവും വിതറൂ. ഇവിടെ കരിങ്ങാലി തുടങ്ങി വികിരാന്തമുള്ള വസ്തുക്കൾ മുമ്പുതന്നെ ചാതിച്ച് പൂജിക്കയും വേണം. വിധിജ്ഞഃ തത്ര അഷ്ടദലേ സരോജേ മൂലേന ദേവം പരിപൂജയേത് ച = പിന്നെ ആചാര്യൻ ആ സ്ഥലത്ത് അഷ്ടദലപത്മമിട്ട് പീഠം വിരിച്ചു പൂജയുംചെയ്ത് മൂലംകൊണ്ട് ദേവനേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്‌വൂ. ഇങ്ങനെ സ്ഥാനശുദ്ധിയുടെ ക്രിയകൾ.

സ്ഥാനം വിശോദ്ധ്യേതി[7] യഥാർഹമുപ്ത-
ബീജോ[8]ഽഥ സൂത്രത്രയവേഷ്ടനാദ്യാം
പ്രാസാദശുദ്ധിം പ്രവിധായ പുണ്യാ-
ഹാന്താം വിദദ്ധ്യാദഥ ബിംബശുദ്ധിം. 11

ഇതി സ്ഥാനം വിശോദ്ധ്യ = ഇപ്രകാരം സ്ഥാനശുദ്ധി ചെയ്താൽ, യഥാർഹം ഉപ്തബീജഃ = അശുദ്ധി വലുതായിട്ടുള്ളതാകിൽ മുളയും ഇടൂ. സൂത്രത്രയവേഷ്ടനാദ്യാം പുണ്യാഹാന്താം പ്രാസാദശുദ്ധിം പ്രവിധായ = പിന്നെ ആലും മാവും ചുറ്റുക തുടങ്ങി പിന്നെ വാസ്തുപുണ്യാഹാന്തം കഴിവോളമുള്ള പ്രാസാദശുദ്ധി ചെയ്ത്, ബിംബശുദ്ധിയും വിതനയാത് = പിറ്റേ ദിവസം ബിംബശുദ്ധിയേ ചെയ്‌വൂ.

6. യഥാവത് 7. ദോഷേ സതി സ്ഥാനഗതേഽസ്യ ശുദ്ധിം 8. കൃത്വേതി

ക്ഷാളനപ്ലാവനസ്നാനമാർജ്ജനാനി യഥാക്രമം
ധാരാവഗാഹസേകാശ്ച സപ്തൈതാ ബിംബശുദ്ധയഃ. 12

ക്ഷാളനപ്ലാവനസ്നാനമാർജനാനി = മുമ്പിൽ ക്ഷാളനവും പ്ലാവനവും സ്നാനവും മാർജ്ജനവും ഇങ്ങനെ ചെയ്ത ശുദ്ധിയും, ധാരാവഗാഹസേകാഃ = പിന്നെ ധാരയും അവഗാഹവും പഞ്ചകവും ഇങ്ങനെ മൂന്നും, ഏതാഃ സപ്ത ബിംബശുദ്ധയഃ = ഇങ്ങനെ ഏഴുകൂട്ടം ക്രിയകൾ ബിംബശുദ്ധികൾ.

അനന്തരം ചതുഃശുദ്ധിയെ പറയുന്നു.

പാത്രം പീഠസമർച്ചനാദ്യുദിതക്്ലൃപ്ത്യാ ദർഭമൃത്ത്വഗ്ജലൈ-
രേകം സാക്ഷതഗന്ധപുഷ്പസലിലൈർന്യക്കൂർച്ചകം ചാപരം
അന്യത് കൂർച്ചയുതം ഹിരണ്യഫലയുക്തൈസ്തൈഃ പിധാനാന്വിതം
തുര്യം ചാപി തഥാ പ്രപൂര്യ മനുവിത് പ്രാർച്ച്യ പ്രസാദ്ധ്യാഗ്രതഃ. 13

മനുവിത് = പൂജാമന്ത്രക്രമങ്ങളറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, പീഠസമർച്ചനാദ്യുദിതക്്ലൃപ്ത്യാ = അഗ്നികോണിൽ തുടങ്ങി നാലു കോണിലും സ്വസ്തികങ്ങളേ ഇട്ടു പീഠം ഉണ്ടാക്കി കിഴക്കേതിൽ രണ്ടിലും പാത്രങ്ങളും പടിഞ്ഞാറേതു രണ്ടിലും കലശങ്ങളും മൂർത്തിദേഹശുദ്ധ്യാദിചെയ്ത് അഗ്നികോണിൽ തുടങ്ങി നാലിന്നും വെവ്വേറേ പീഠപൂജയും കുംഭസംസ്കാരാദികൂർച്ചന്യാസാന്തവും ചെയ്ത്, ദർഭമൃത്ത്വഗ്ജലൈഃ ഏകം പാത്രം = ദർഭമുഷ്ടിയും പുറ്റുമണ്ണും നാല്പാമരത്തൊലിയും വെള്ളവും കൂട്ടി അഗ്നികോണിലേ പാത്രത്തേയും, സാക്ഷതഗന്ധപുഷ്പസലിലൈഃ ന്യക്കൂർച്ചകം ച അപരം = അക്ഷതവും അഷ്ടഗന്ധവും പുഷ്പവും കൂടിയ വെള്ളംകൊണ്ടു നിരൃതികോണിലെ കലശത്തേയും കൂർച്ചത്തേയും, തം ഹിരണ്യഫലയുക്തൈഃ തൈഃ അന്യത് = ഒരു കൂർച്ചവും സ്വർണ്ണവും ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതജലങ്ങളും കൂടി വായുകോണിൽ കലശവും, പിധാനാന്വിതം തുര്യം ച = പ്രണീതയും ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതസ്വർണഫലങ്ങളും ജലവുംകൂടി ഈശകോണിലെ പാത്രത്തേയും, തഥാ പ്രപൂര്യ പ്രാർച്ച്യ അഗ്രതഃ പ്രസാദ്ധ്യ = ഇപ്പറഞ്ഞ ക്രമേണ നാലിനേയും നിറച്ചു വെവ്വേറെ മൂലംകൊണ്ടു ആവാഹിച്ചു മൂർത്തിപൂജിച്ച് നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് ഇങ്ങനെ അഗ്രമണ്ഡപത്തിൽ ചതുശ്ശുദ്ധികളേ നാലിനേയും പൂജിപ്പൂ.

തൂഷ്ണീം ദർഭമൃദാദിഭിഃ പ്രഥമതഃ സംഘൃഷ്യ സംക്ഷാള്യ തദ്
ബിംബം പീഠയുതം ദ്വിതീയസലിലൈരാപ്ലാവ്യ ചാമന്ത്രതഃ
സംസ്നാപ്യ സ്നപനേ തൃതീയസലിലൈശ്ശാന്തിം സ്മരേന്മന്ത്രതഃ
കൂർച്ചാദ്യൈർ വിധിവത് പ്രമാർജ്യ ച തുരീയൈർദ്ദേവമഭ്യർച്ചയേത്. 14

ദർഭമൃദാദിഭിഃ തൂഷ്ണീം പ്രഥമതഃ പീഠയുതം ബിംബം സംഘൃഷ്യ സം

ക്ഷാള്യ = പിന്നെ ശ്രീകോവിലിനകത്തു ചെന്നു പീഠപൂജാദിസ്നാനകാല ത്തോളമുള്ള പൂജയേ ചെയ്യിട്ടു താൻ പൂജ തുടങ്ങാതെ മുമ്പിൽതന്നെ അ ഗ്നികോണിലേ പാത്രത്തുങ്കലേ ദർഭമുഷ്ടികൊണ്ടും മണ്ണുകൊണ്ടും തൊ ലികളേക്കൊണ്ടും ബിംബത്തുങ്കലും പീഠത്തുങ്കലും തേച്ച് അതിലേ വെ ള്ളംകൊണ്ടു കഴുക. പിന്നെ വ്യാപകാംഗവും ഖണ്ഡനിവേദ്യവും ചെയ്ത് അന്തരസ്നാത്തേയും ചെയ്വൂ. ദ്വിതീയസലിലൈഃ അമന്ത്രതഃ ആപ്ലാവ്യ = പിന്നെ രണ്ടാമത്തേ നിരൃതികോണിലേ കലശജലം കൊണ്ടുവന്ന് മ ന്ത്രം കൂടാതെ ബിംബപീഠങ്ങളേ ആട്ടൂ. പിന്നെയും വ്യാപകാംഗഖണ്ഡ നിവേദ്യാന്തരസ്നാനങ്ങളേയും ചെയ്വൂ. സ്നപനേ തൃതീയ സലിലൈഃ ശാന്തിം സ്മരൻ സംസ്നാപ്യ = പിന്നെ പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്തോളം മുമ്പേ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ അത്രയും ചെയ്തു സ്നാനകാലത്തു വായുകോണിലേ കലശംകൊണ്ട് 'ശന്നോ ദേവീ' മന്ത്രത്തേയും സ്മരിച്ച് അഭിഷേകം ചെ യ്ത് വ്യാപകാദിഖണ്ഡനിവേദ്യവും അന്തരാസ്നാനവും ചെയ്വൂ. തുരീയൈഃ കൂർച്ചാഗ്രൈഃ മന്ത്രതഃ വിധിവത് പ്രമാർജ്യ ദേവം അഭ്യർച്ചയേത = പി ന്നെ ഈശകോണിലേ പാത്രജലം കൊണ്ടുവന്നു മുമ്പിൽവച്ച് കൂർച്ചാ ഗ്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു സമന്ത്രമായി വിധിപോലെ തളിച്ചു ശേഷം ജലമാടി ഖണ്ഡനിവേദ്യാന്തംചെയ്തു വസ്ത്രാദി ശേഷം പൂജയും ചെയ്വൂ. ഈ ചതു ശ്ശുദ്ധി ആടുന്നതു പൂജ കൂടാതെയും നാലു പൂജയായിട്ടും ചെയ്യാമെന്നു പറയുന്നുണ്ട്.

ആപ്യൈശ്ച പാവമാനൈശ്ച ഹോതൃഭിശ്ചേഹ മാർജ്ജനം
കുർവീത സർവേദേവേഷു ബ്രഹ്മഭിശ്ചാപി ശൂലിനി.

ഇഹ സർവദേവേഷു = ഇവിടെ എല്ലാ ദേവന്മാരിലും, ആപ്യൈഃ പാവമാനൈഃ ഹോതൃഭിഃ ച = പുണ്യാഹമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും ചെറുമാ നംകൊണ്ടും ചിത്തിസ്രുഗാദികൊണ്ടും, മാർജന കുർവ്വീത = തളിക്കണം. ശൂലിനി ബ്രഹ്മഭിഃ ച = ശിവങ്കൽ പഞ്ചബ്രഹ്മംകൊണ്ടും കൂടെ തളിക്ക ണം.

അനന്തരം വല്യചതുശ്ശുദ്ധിയേ പറയുന്നു.

ദോഷേ ഭൂയസി മുഷ്ടിഭിസ്തു തിസൃഭിർവല്മീകതീർത്ഥാകര-
ക്ഷ്മാട്ടന്മൃദ്ഭിരഹാര്യവാരമിഹ തുഷ്ണീം ക്ഷൗം നിജാസ്ത്രേണ ച
പിഷ്ടൈർദ്രുഢതരത്വചാമപി വിഘൃഷ്യാർച്ചാം പൃഥക് ക്ഷാളയേ-
ത്തത്തോയൈർമതിമാനഘോര ഇഹ ശർവാദൌ നൃസിംഹാസ്പദേ. 16

ഭൂയസി ദോഷേ = വല്യതായിരിക്കുന്ന അശുദ്ധിയിങ്കൽ, മതിമാൻ ഗുരുഃ = ബുദ്ധിമാനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ ക്ഷാളനത്തിന്നുതന്നെ ദക്ഷി

ണോത്തരക്രമേണ മൂന്നു സ്വസ്തികങ്ങളിൽ പാത്രം കമത്തി പീഠപൂജാദി കൂർച്ചന്യാസാന്തം ചെയ്താൽ, ളുഷ്ണീം ക്ഷൗം നിജാസ്ത്രേണ ച തിസൃതിഃ മുഷ്ടിഭിഃ വല്മീകതീർത്ഥാകരക്ഷ്മാഭൃന്മൃദ്ഭിഃ ദുഢതരുത്വചാം പിഷ്ടൈഃ ച = തെക്കേ പാത്രത്തിൽ മൂന്നു മുഷ്ടികളും പുറ്റുമണ്ണും തീർത്ഥത്തിലേ മണ്ണും പർവതത്തിലേ മണ്ണുംകൂടി രണ്ടാമത്തേ പാത്രത്തിൽ മൂന്നായി പകുത്തും നാല്പാമരത്തൊലി അരച്ച് ഉരുട്ടി മൂന്നായി പകുത്ത് മൂന്നാമത്തേ പാത്ര ത്തിലും ന്യസിച്ച് വെള്ളം നിറച്ചാൽ മൂന്നു പാത്രങ്ങളിലും ളുഷ്ണിയായി ഓം ക്ഷൗം എന്നും തന്റെ അസ്ത്രംകൊണ്ടും വെവ്വേറേ ആവാഹിച്ചു പൂ ജിച്ചു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്‌വൂ. പിന്നെ ദേവങ്കൽ പൂജ തുട ങ്ങി സ്നാനകലാത്തു, അഹാര്യവാരം വിഘൃഷ്യ പൃഥക് തത്തോയൈഃ അർച്ചാം ക്ഷാളയേത് = ഒന്നാമത്തേ മുഷ്ടികൊണ്ടു ളുഷ്ണിയായിട്ട് ഏഴു പ്രാവശ്യം ബിംബത്തേയും പീഠത്തേയും തേച്ചു കഴുകു. രണ്ടാമത്തേ മു ഷ്ടികൊണ്ട് ക്ഷൗം എന്നു തേച്ചു കഴുകു. പിന്നെ നാല്പാമരത്തൊലികൾ മൂന്നു കൊണ്ടും ഇപ്രകാരം തേച്ചു ആ വെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകു. പിന്നെ വ്യാപകാംഗങ്ങളേ ന്യസിച്ചു നീരാജനവുമുഴിഞ്ഞു വസ്ത്രാദി കൊടുത്തു പൂ ജിപ്പൂ. ഇഹ ശർവാദൗ നൃസിംഹാസ്പദേ അഘോരഃ = ഇവിടെ ശിവസ്ക ന്ദഗണപതിശങ്കരനാരായണന്മാരിൽ ക്ഷൗം എന്നു പൂജിച്ച് നടത്തേ അഘോരമന്ത്രം.

പൂർണ്ണം പ്രോക്തനയേന ശാന്ത്യുപനിഷന്മൂലൈർമഹത് പാത്രമി-
ഷ്ട്വാ//വർത്യാഷ്ടശതം ച ബിംബമമുനാമന്ത്രം പരിപ്ലാവയേത്
തൈരേവ സ്നപയേദതോ വസുശതം പാത്രാന്തരേണാണ്ഡഭിഃ
പ്രോക്ഷേത്തൈഃ ക്രമവിദ് ഗുരുഃ സപവമാനാബ്ലിംഗഹോത്രാദിഭിഃ. 17

ക്രമവിദ് ഗുരുഃ = പ്ലാവനാദി മൂന്നും ഒരു പാത്രത്തിൽതന്നെ എന്നു ള്ള ക്രമത്തേ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, പ്രോക്തനയേന പൂർണം മഹത് പാത്രം ശാന്ത്യുപനിഷന്മൂലൈഃ ഇഷ്ട്വാ = ചതുശ്ശുദ്ധിയിങ്കൽ ഒടുക്ക ത്തേതിലേപ്പോലെ സ്വസ്തികത്തിൽ വലിയ പാത്രത്തേ കമത്തി പീഠ പൂജാദികൂർച്ചന്യാസാന്തം ചെയ്ത് ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതസ്വർണ്ണഫലകൂർച്ചവും പ്രണീതയും ഇട്ട് നിറച്ചാൽ ശന്നോദേവികൊണ്ടും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേ ക്കൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും വെവ്വേറേ ആ പാത്രത്തിലാവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്താൽ, അകത്തു ചെന്നു ദേവങ്കൽ പീഠ പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്തോളം ചെയ്താൽ, അമുനാ അഷ്ടശതം ആവർ ത്യ ബിംബം അമന്ത്രം പരിപ്ലാവയേത് = ഈ വെള്ളം മറ്റോരു് എടുത്ത് കൊണ്ടുപോയി നൂറ്റെട്ടു പ്രാവശ്യം ബിംബത്തേ മന്ത്രംകൂടാതെ കഴുകു. ഇ ത് പ്ലാവനമാകുന്നത്. അതഃ വസുശതം പാത്രാന്തരേണ തൈഃ അണ്ഡഭിഃ

ഏവ സ്നപയേത് = പിന്നെയും ഈ വെള്ളത്തേ മറ്റൊരു പാത്രത്തിലെ ടുത്തുകൊണ്ടുപോയി കലശക്കുടംകൊണ്ടു ശന്നോദേവിയും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളും മൂലവും ജപിച്ച നൂറ്റെട്ടു പ്രാവശ്യം ബിംബത്തേ അഭിഷേകം ചെയ്വൂ. ഇത് സ്നാനം. സപവമാനാബ്ലിംഗഹോത്രാദിഭിഃ തൈഃ പ്രോക്ഷേത് ച = പിന്നെ ആ പാത്രംതന്നെ അകത്തുകൊണ്ടുപോയി മുമ്പിൽ വച്ച പുണ്യാഹം ചെറുമാനം ഹോതൃക്കൾ ഈ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു തളിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ മാർജ്ജനം. പിന്നെ വ്യാപകാംഗങ്ങളേ ന്യസിച്ച് നീരാജനവും ഉഴിഞ്ഞ് വസ്ത്രാദി പൂജിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ വലിയ ചതുശ്ശുദ്ധിപ്രകാരം.

അനന്തരം ധാരയുടെ ക്രമത്തേ പറയുന്നു.

ഐശാന്യാം ധാന്യരാശൗ ഹരിതി സുമഹിതേ വിഷ്ടരേ[9] സ്വേ കടാഹം
ലൌഹം സംസാദ്യ സംസ്കൃത്യ ച തദനു സമുത്താനിതേ/ധോഗ്രകൂർച്ചം
വിന്യസ്യാപൂര്യ വാരാ നവപടപരിപൂതേന മന്ത്രീ ജലേ/സ്മിൻ
വിന്യസ്യേന്മത്സ്യയുഗ്മം കമഠയുഗമപി സ്വർണ്ണദുർവർണ്ണക്ലപ്തേ. 18

മന്ത്രീഐശാന്യാം ഹരിതി = ആചാര്യൻ ഗർഭഗൃഹത്തുങ്കൽ ഈശകോണിൽ സ്വസ്തികപത്മത്തുങ്കൽ, ധാന്യരാശൗ സുമഹിതേ സ്വേ വിഷ്ടരേ = നെല്ലുമിട്ടു തങ്ങളുടെ പീഠം പൂജിച്ച്, ലൌഹം കടാഹം സംസാദ്യ സംസ്കൃത്യ = ഓട്ടുകൊണ്ടുള്ള ജലദ്രോണിപാത്രത്തേ കമത്തിവച്ച് ശോഷണാദിപാത്രപൂജയും, തദനു സമുത്താനിതേ അധോഗ്രകൂർച്ചം വിന്യസ്യ = പിന്നെ പാത്രത്തേ മലർത്തിവച്ച് കീഴ്പ്പോട്ട് അഗ്രം വരുമാറു കൂർച്ചത്തേ ന്യസിച്ച് കൂർച്ചപൂജയും ചെയ്ത്, നവപടപരിപൂതേന വാരാ = നേര്യ കോടി വസ്ത്രത്തിൽ അരിച്ച ശുദ്ധമാക്കിയ വെള്ളംകൊണ്ട് ആ പാത്രത്തേ നിറച്ച് ആലുംമാവുമിട്ടാൽ, സ്വർണദുർവർണക്ലപ്തേ മത്സ്യയുഗ്മം കമഠയുഗം അപി വിന്യസ്യേത് = പൊന്നുകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ രണ്ടു മത്സ്യങ്ങളേയും വെള്ളികൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ രണ്ട് ആമകളേയും ആ വെള്ളത്തിൽ ന്യസിപ്പൂ. ചിലരു് പൊന്നുകൊണ്ട് ഓരോന്നിനേയും വെള്ളികൊണ്ടു ഓരോന്നിനേയുമായിട്ടു മത്സ്യദ്വയത്തേയും കമഠദ്വയത്തേയും ന്യസിക്കുന്നു.

പദ്മിനീം സസുമനോമൃണാളിനീം
ന്യസ്യ തത്ര വരുണം സതീർത്ഥകം
പ്രാർച്ച്യ ദേവമപി സന്നിധാപ്യ തത്
സംസ്പൃശൻ ജപതു വാരുണാദികം. 19

9. യോഗപീഠേ

തത്ര സസുമനോമൃണാളിനീം പദ്മിനീം ന്യസ്യ = പിന്നെ ആ വെള്ളത്തിൽ പൂവോടുമിലയോടും കൂടിയുള്ള താമരയേയും ന്യസിച്ച്, വരുണം സതീർത്ഥകം പ്രാർച്ച്യ = വരുണനേയും ഗംഗയേയുമാവാഹിച്ച പൂജിപ്പൂ.

'ആയാതു വരുണഃ ശീഘ്രം പ്രാണിനാം പ്രാണരക്ഷകഃ
അതുല്യബലവാനത്ര സർവദുഷ്ടപ്രശാന്തയേ.'

ഇതു വരുണന്റെ ഉപചാരം 'വരുണായ നമഃ' ഇതു മൂലം. വാം ഹൃദയായ നമഃ ഇത്യാദ്യംഗം.

'ഗംഗേ ച യമുനേ ചൈവ ഗോദാവരി സരസ്വതി
നർമ്മദേ സിന്ധു കാവേരി ജലേ/സ്മിൻ സന്നിധിം കുരു.'

ഇതു ഗംഗാദിസപ്തതീർത്ഥമന്ത്രം. ദേവം അപി സന്നിധാപ്യ = പിന്നെ ദേവനേയുമാവാഹിച്ച പൂജിച്ച് നിവേദ്യസ്ഥാനത്തു അർഘ്യംകൊടുത്ത് മാനസപൂജയും ചെയ്താൽ, തത്സംസ്പൃശൻ വാരുണാദികം ജപതു = ആ ജലത്തേ പുല്ലുകൊണ്ടു തൊട്ട് 'അവതേഹേഡ' ഉദുത്തമം' ഇമം മേവരുണ' 'തത്ത്വായാമി' 'ത്വന്നോ അഗ്നേ വരുണസ്യ' ഇത്യാദി പഞ്ചവാരുണമന്ത്രങ്ങളേ ജപിപ്പൂ.

പാലാശാദിത്രിപദകലിതം ലോഹജം ഹേമരന്ധ്രം
ധാരാപാത്രം സ്നപനസമയേ/ധോഗ്രകൂർച്ചം പ്രകല്പ്യ
പാദാനിഷ്ട്വാ പ്രണവലിപിഭിസ്തേന പാത്രം ച കൂർച്ചം
ചാസ്മിൻ പാത്രേ ക്ഷിപ[10]തു ച പുനർഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതാനി. 20

സ്നപനസമയേ = പിന്നെ ദേവങ്കൽ പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്തോളം ചെയ്താൽ, പാലാശാദിത്രിപദകലിതം ലോഹജം ഹേമരന്ധ്രം ധാരാപാത്രം അധോഗ്രകൂർച്ചം പ്രകല്പ്യ = പ്ലാശ് നാല്പാമരം ഇത്യാദികൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ മൂന്നു കാലുകളുടെ മുകളിൽ ചെമ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ സുഷിരത്തുങ്കൽ പൊന്നുകൊണ്ടുള്ള നാളത്തോടും കൂടിയ ധാരാപാത്രത്തേ വച്ച കിഴ്ഴോട്ടായി കൂർച്ചവും കോർത്താൽ, പ്രണവലിപിഭിഃ പാദാൻ തേന പാത്രം കൂർച്ചം ച ഇഷ്ട്വാ = പ്രണവാക്ഷരംകൊണ്ട് കാലു മൂന്നിനേയും പ്രണവംകൊണ്ടും പാത്രകൂർച്ചങ്ങളേയും പൂജിച്ചാൽ, പുനഃ അസ്മിൻ പാത്രേ ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതാനി ക്ഷിപതു = പിന്നെ ആധാരപാത്രത്തുങ്കൽ ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതങ്ങളേ ന്യസിപ്പൂ.

10. ന്യസതു

പാത്രാദ്വാര്യഥ വാരുണാദധിദരം ഹൃത്വാഽഞ്ചിതേനാമുനാ
തത് പാത്രം പരിപൂര്യ മൂലമനുനാ തച്ഛേഷതോയൈരപി
തത് കൂർച്ചാഗ്രവിനിർഗതാമവിരളാം ധാരാം സമാപാതയേ-
ദർച്ചാമൂർദ്ധനി യാമമാത്രമഭിജപ്യൈതാന്മനൂം സ്തന്മനാഃ. 21

അഥ വാരുണാത് പാത്രാത് അധിദരം വാരി ഹൃത്വാ = പിന്നെ വരുണനേ പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന പാത്രത്തിൽനിന്ന് ശംഖിലേ വെള്ളമെടുത്ത്, മൂലമനുനാ അഞ്ചിതേന അമുനാ തത്പാത്രം പരിപൂര്യ = മൂലമന്ത്രംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ച പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന ശംഖജലംകൊണ്ട് ധാരാപാത്രത്തേ നിറച്ച്, തച്ഛേഷതോയൈഃ അപി = ശേഷമുള്ള ജലദ്രോണിവെള്ളംകൊണ്ടു നിറപ്പൂ. അർച്ചാമൂർദ്ധനി തത്കൂർച്ചാഗ്രവിനിർഗതാം അവിരളാം ധാരാം = ബിംബത്തിന്റെ ശിരസ്സിൽ കൂർച്ചാഗ്രത്തിൽക്കൂടെ മുറിയാതെ ധാരയേ, തന്മനാഃ ഏതാൻ മനൂൻ അഭിജപ്യ യാമമാത്രം സമാപാതയേത് = ദേവകൾ ഭക്തിയോട്ടുകൂടി ജപിപ്പാൻ പറയുന്ന മന്ത്രങ്ങളേ ജപിച്ചും ഒരു യാമം മുഴവൻ ധാരയേ ചെയ്‌വൂ.

മന്ത്രാൻ പഞ്ചനിജാൻ ജപേയുരഭിതഃ പാത്രം സ്പൃശന്തോ ദ്വിജാഃ
സാവിത്രീം[11] ദശതാരകാം സകലവേദാദീൻ സ്വകീയാന്യപി
സൂക്താദീനി സപാവമാനപുരുഷാമ്നായാന്തികാനി ക്രമ-
ജ്ജപ്യാ വാഽഖിലസംഹിതാഽത്ര കഥിതാന്യാദ്യന്തജപ്യാനി ച. 22

അഭിതഃ പാത്രം സ്പൃശന്തഃ ദ്വിജാഃ = ബിംബത്തിന്റെ ചുറ്റുമിരുന്ന് ധാരാപാത്രത്തേ പുൽകൊണ്ടു കെട്ടിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരു്, നിജാൻ പഞ്ചമന്ത്രാൻ = തന്റെ തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേയും, ശിവങ്കൽ പഞ്ചബ്രഹ്മത്തേയും, ദശതാരകാം സാവിത്രീം = പ്രണവത്തേയും ദശപ്രണവത്തേയും ഗായത്രിയേയും, സകലവേദാദീൻ 'അഗ്നിമീള' ഇത്യാദിയായ വേദാദി നാലിനേയും, സ്വകീയാനി സൂക്താനി അപി = വിഷ്ണ്വാദിദേവന്മാർക്കു പറയുന്ന തന്റെ തന്റെ സൂക്തങ്ങളേയും, സപാവമാനപുരുഷാമ്നായാന്തികാനി ക്രമാത് ജപേയുഃ = ചെറുമാനവും പുരുഷസൂക്തവും വേദസമാപ്തിയും ക്രമേണ ജപിപ്പൂ. അഖിലസംഹിതാ ജപ്യാ വാ = ഇവിടെ വേദങ്ങളൊക്കെയും ജപിക്കുവേണ്ടുന്നത്. ആദ്യന്തജപ്യാനി കഥിതാനി = ആദിയും അവസാനവും ജപിക്കണമെന്നും പറയപ്പെട്ടു.

രുദ്രേ കദ്രുദ്രപൂർവം സ്വഭുവി പുനരതോ ദേവപൂർവം ദ്വയന്ത-
ച്ഛാർങ്ഗീശേ യാത ഊത്യാദികമിദമുഭയം ചാര്യകേ താരകാരോ

11. ഗായത്രീം

അഗ്നിർഹോതാദികം സ്വം പ്രജപതു ഗണപേ/ഥോ ഗണാനാം പദാദ്യം
രുദ്രോക്തം ച ദ്വയേ/സ്മിൻ മഹിഷജിതി സജാതാദികം വൈഷ്ണവം ച. 23

രുദ്രേ കദ്രുദ്രപൂർവം = ശിവങ്കൽ 'കദ്രുദ്രായ' എന്നു രണ്ടു വർക്കവും 'ഇമാ രുദ്രായ തവസേ' ഈ രണ്ടു വർക്കവും 'ആ തേ പിതർമരുതാം' ഇത്യാദി മൂന്നു വർക്കവും 'തമുഷ്ടുഹി യഃ സ്വിഷുഃ സുധന്വാ' എന്ന ഒരു ഋക്കും 'ഇമാ രുദ്രായ സ്ഥിരധന്വനേ' എന്ന ഒരു വർക്കവും രുദ്രസൂക്തങ്ങൾ. പുനഃ സ്വഭുവി അതോ ദേവപൂർവം = വിഷ്ണുവിങ്കൽ 'അതോ ദേവാ' എന്ന വർക്കവവും 'വിഷ്ണോർന്നു കം' ഇത്യാദി മൂന്നു വർക്കവും 'സംവാം കർമ്മണാ' എന്ന വർക്കവും 'പരോ മാത്രയാ' എന്ന രണ്ടുവർക്കവും വിഷ്ണുസൂക്തങ്ങൾ. ശാർങ്ഗീശ തദ് ദ്വയം = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ ഈ രണ്ടു സൂക്തങ്ങളും, ആര്യകേ യാത ഊത്യാദികം ഇദം ഉഭയം ച = ശാസ്താവിങ്കൽ 'യാത ഊതിരവമാ' ഇത്യാദി രണ്ടു വർക്കവും വിഷ്ണുസൂക്തരുദ്രസൂക്തങ്ങളും, താരകാരൌ അഗ്നിർഹോതാദികം സ്വം = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ 'അഗ്നിർഹോതാ നോ അദ്ധ്വരേ' എന്ന രണ്ടു വർക്കവും 'കുമാരം മാതാ' എന്ന രണ്ടും കുമാരസൂക്തങ്ങൾ. ഗണപേ ഗണാനാം പദാദ്യം = ഗണപതിയിങ്കൽ 'ഗണാനാം ത്വാ ഗണപതിം' ഇത്യാദി നാലു വർക്കവും അസ്മിൻ ദ്വയേ രുദ്രോക്തം ച = ഈ ഗണപതിക്കും സുബ്രഹ്മണ്യനും രുദ്രസൂക്തവും കൂടെ വേണം. മഹിഷജിതി സജാതാദികം വൈഷ്ണവം ച = ദുർഗ്ഗയിങ്കൽ 'ജാതവേദസേ' ഇത്യാദി പഞ്ചദുർഗ്ഗയും വിഷ്ണുസൂക്തവും. ഇങ്ങനെ അവരവരുടെ സൂക്തങ്ങൾ.

യാമാവസാനേ സുസമാപ്യ ധാരാം
ദേവം യഥാവിധ്യഭിപൂജയേച്ച
ന ചാലയേദ്വാരുണമത്ര പാത്രം
ദിനത്രയേ യത്ര കരോതി ധാരാം. 24

യാമാവസാനേ ധാരാം സുസമാപ്യ = ഒരു യാമം നേരം ഇങ്ങനെ ജപിച്ച് ധാര ചെയ്താൽ, ദേവം യഥാവിധി അഭിപൂജയേത് = വരുണാദി മൂന്നിനേയും ബിംബത്തിങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച ദേവനേ വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ച് നിവേദിച്ച പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്‌വൂ. യത്ര ദിനത്രയേ ധാരാം കരോരി = യാതൊരു നിമിത്തങ്കൽ മൂന്നു ദിവസം ഇങ്ങനെ ധാരയേ ചെയ്യുന്നു, അത്ര വാരുണം പാത്രം ന ചാലയേത = അവിടെ ജലദ്രോണി പൂജിച്ച പാത്രത്തേ എടുക്കയും വേണ്ട. പിറ്റേ ദിവസം അതിൽതന്നെ പൂജിച്ചാൽ മതി.

ഔർധ്വാഹനികേ പര്യുഷിതാംബു ഹൃത്വാ

കൃത്വാ/ന്യദിഷ്ട്വാ പ്രകരോതു ശേഷം
വാരേ തൃതീയേ വരുണം ച ദേവേ
പ്രോദ്വാസ്യ തത് പൂജനമാദധീത. 25

ഔർധ്വാഹനികേ പര്യുഷിതാംബു ഹൃത്വാ = രണ്ടാം ദിവസവും മൂന്നാം ദിവസവും ധാര ചെയ്യുമ്പോൾ തലനാളത്തേ വെള്ളം കളഞ്ഞു വച്ചേപ്പൂ. അന്യത് കൃത്വാ ശേഷം പ്രകരോതു = വേറേ അരിച്ച വെള്ളം കൊണ്ടു വരുണപൂജാദി ഒക്കെയും ചെയ്ത് സ്നാനകാലത്ത് ധാരാപാത്രം തലനാളത്തേപ്പോലെ വച്ച നിറച്ച ധാര ചെയ്‌വൂ. തൃതീയേ വാരേ വരുണം ദേവേ പ്രോദ്വാസ്യ = മൂന്നാം ദിവസം ധാര കഴിഞ്ഞാൽ വരുണാദി മൂന്നിനേയും ഉദ്വസിച്ചു ദേവങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച് വസ്ത്രാദിപൂജയും ചെയ്‌വൂ.

അനന്തരം ആവാഹനത്തേ പറയുന്നു.

പാത്രേ പീഠസമർച്ചനാദി മഹിതേ ന്യക്കുർച്ചകേ സ്വാണഭി-
ർഗ്ഗോമൂത്രപ്രമുഖാനി പഞ്ചപരിമീയായോജ്യ ഗവ്യാന്യഥ
താനി ബ്രഹ്മമഥാ വിലോഡ്യ മപരേണാഭ്യർച്ച്യ മൂലാണുനാ
ഗന്ധോദം ച തഥാ/വഗാഹവിധയേ സംപൂജ്യ സംസാധയേത്. 26

അഥ അവഗാഹവിധയേ = പിന്നെ അവഗാഹത്തിന്നായിക്കൊണ്ട്, പീഠസമർച്ചനാദിമഹിതേ ന്യക്കുർച്ചകേ പാത്രേ = രണ്ടു സ്വസ്തികത്തിൽ പീഠമുണ്ടാക്കി പീഠപൂജാദി ചെയ്തു കീഴ്പോട്ടു അഗ്രമായി കൂർച്ചന്യാസവും ചെയ്ത് പൂജിച്ചാൽ, ഗോമൂത്ര പ്രമുഖാനി പഞ്ചഗവ്യാനി പരിമീയ ആയോജ്യ = ഗോമൂത്രം തുടങ്ങിയുള്ള അഞ്ചിനേയുമളന്നുകൂട്ടി പഞ്ചഗവ്യങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ, താനി ബ്രഹ്മമഥാ മപരേണ വിലോഡ്യ = അവറ്റേ പ്ലാശുംചമതകൊണ്ട് പ്രണവംകൊണ്ട് ഇളക്കി യോജിപ്പിച്ച് പാത്രത്തിൽ നിറച്ച്, മൂലാണുനാ അഭ്യർച്ച്യ = മൂലമന്ത്രംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ച് പൂജിച്ചാൽ, തഥാ ഗന്ധോദകം ച സംപൂജ്യ = അപ്രകാരം മറ്റേ പാത്രത്തിൽ അഷ്ടഗന്ധജലത്തേയും നിറച്ച് മൂലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു പൂജിപ്പൂ. സംസാധയേത് = ഇങ്ങനെ രണ്ടേടത്തും പ്രസന്നപൂജാന്തം ചെയ്തു വസ്ത്രംകൊണ്ടു മൂടി രക്ഷിപ്പൂ.

ഗോമൂത്രം നിജവാഞ്ഛയാ പരിമിതം മൂത്രാർധകം ഗോമയം
ക്ഷീരം സപ്തഗുണം ദധി ത്രിഗുണിതം ഗോമൂത്രമാത്രം ഘൃതം
പ്രാഹുസ്തത്സവിതുർവ്വരേണ്യമിതി ഗന്ധദ്വാരപൂർവം തഥാ-
//പ്യായസ്വേതി ദധീതി തേജ ഇതി ഗോമൂത്രാദിമന്ത്രാൻ ക്രമാത്. 27

നിജവാഞ്ഛയാ പരിമിതം ഗോമൂത്രം = അവിടെ വേണ്ടുന്നിടത്തോളം ഗോമൂത്രത്തേയും, മൂത്രാർധകം ഗോമയം = ഗോമൂത്രത്തിൽ പാതി

ചാണകവെള്ളത്തേയും സപ്തഗുണം ക്ഷീരം = ഗോമൂത്രത്തിന്റെ ഏഴിരട്ടിയായി പാലിനേയും, ത്രിഗുണിതം ദധി = ഗോമൂത്രത്തിൽ മൂന്നിരട്ടി തൈരിനേയും, ഗോമൂത്രമാത്രം ഘൃതം = ഗോമൂത്രത്തോളം നെയ്യിനേയും അളന്നു കൂട്ടണം. തത്സവിതുർവ്വരേണ്യം ഗന്ധദ്വാരപൂർവം ആപ്യായസ്വ ഇതി ദധി ഇതി തേജ ഇതി ഗോമൂത്രാദിമന്ത്രാൻ ക്രമാത് പ്രാഹുഃ = ഗോമൂത്രത്തിന്ന് 'തത്സവിതുർവ്വരേണ്യം' എന്നും, ചാണകത്തിന്നു 'ഗന്ധദ്വാരാം ദുരാധർഷാം' എന്നും, പാലിന്ന് 'ആപ്യായസ്വ സമേതു' എന്നും തൈരിന്ന് 'ദധിക്രാവ്ണ്ണോ അകാരിഷം' എന്നും, നെയ്യിന് 'തേജോസി തേജോനുപ്രേഹി' എന്നും ഇങ്ങനെ ഗോമൂത്രാദി അഞ്ചിനേയും കൂട്ടുവാൻ മന്ത്രങ്ങൾ.

ദേവേ പുനഃ സ്നപനകർമ്മണി കർമ്മഠോ/ഥ
ബ്രഹ്മദ്രുമാദികൃതപഞ്ജരമാകലയ്യ
സംവേഷ്ട്യ ബിംബമപി സാധു സവസ്ത്ര[12]ദർഭൈ-
ർഗവ്യൈഃ പ്രപൂര്യ തനുയാദവഗാഹകർമ്മ. 28

പുനഃ ദേവേ സ്നപനകർമ്മണി - പിന്നെ ദേവങ്കൽ പീഠപൂജ തുടങ്ങി സ്നാനത്തോളം ചെയ്താൽ, കർമ്മഠഃ ബ്രഹ്മദ്രുമാദി കൃതപഞ്ജരം ആകലയ്യ = തത് കർമ്മത്തുങ്കൽ സമർത്ഥനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ പ്ലാശ് ആല് തുടങ്ങിയുള്ള മരംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ കൂറയെ ബിംബത്തിന്റെ ചുറ്റും വരുമാറു വച്ച് ഉഴുന്നു അരച്ചു ചുവട്ടിലും ഇടയിലും തേച്ച്, ബിംബം അപി സവസ്ത്രദർഭൈഃ സാധു സംവേഷ്ട്യ - ബിംബത്തേയും വസ്ത്രംകൊണ്ടു മൂടി പുല്ലുകൊണ്ടു കെട്ടിയാൽ, ഗവ്യൈഃ പ്രപൂര്യ അവഗാഹകർമ്മ തനുയാത് = പൂജിച്ച പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടു പഞ്ജരത്തേ നിറച്ച് ബിംബത്തേ മുഴുകുമാറു ചെയ്വൂ.

ധാരാവദത്ര പരിജപ്യ മനൂംശ്ച വിപ്രൈ-
സ്തദ്ഗവ്യജാതമപനീയ സുഗന്ധതോയൈഃ
അന്തേ/വഗാഹ്യ പരിശോദ്ധ്യ സമസ്തമേത-
ദ്ദേവം യഥോക്തവിധിനാ പരിപൂജയേച്ച. 29

അത്ര വിപ്രൈഃ ധാരാവത് മനൂൻ പരിജപ്യ = ഇവിടെയും ബ്രാഹ്മണരേക്കൊണ്ട് ധാരയിങ്കലേ പോലെ മന്ത്രങ്ങളേ ജപിച്ചാൽ, തദ്ഗവ്യജാതം അപനീയ = ആ പഞ്ചഗവ്യത്തേ പഞ്ജരംകൊണ്ടു മാറ്റിക്കളഞ്ഞ് പായസത്തേ നിവേദിച്ചാൽ പിന്നെയും പഞ്ജരത്തേ ഉറപ്പിച്ച്, സുഗന്ധതോയൈഃ അവഗാഹ്യ = അഷ്ടഗന്ധജലത്തേക്കൊണ്ടു നിറച്ച് അവഗാ

12. സദർഭവസ്ത്രൈ

ഹംചെയ്തു, ജപങ്ങളും ചെയ്താൽ, അന്തേ ഏതം സമസ്തം പരിശോദ്ധ്യ = ഒടുക്കം പഞ്ജരമെടുത്തു മാറ്റി പഞ്ചഗവ്യാദികൾ ഒക്കെയും കളഞ്ഞ് സ്ഥലം നന്നാക്കിയാൽ, ദേവം യഥോക്തവിധിനാ പരിപൂജയയേത് = ദേവനേ വസ്ത്രാദി മാറ്റി പൂജചെയ്തു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്വൂ.

താരം നാദം ശരലിപി മഹാവ്യോമവിദ്യാദി പഞ്ച-
ബ്രഹ്മശ്രീരുദ്രകമപി ശിവേ ഗാഹ്യമാനേ ജപേയുഃ
സമ്പാതം സംസ്പൃശതു ച ശതം ബ്രഹ്മഭിസ്തത്ര സർപ്പി-
ർഹുത്വാ ചത്വാര്യഹിശതമഘോരേണ ച ദ്രവ്യകാണി. 30

ശിവേ ഗാഹ്യമാനേ = ശിവങ്കലേ അവഗാഹത്തുങ്കൽ പഞ്ചഗവ്യം നിറച്ചാൽ, താരം = പ്രണവം, നാദം = പ്രാസാദമന്ത്രം, ശരലിപി = പഞ്ചാക്ഷരം, മഹാവ്യോമവിദ്യാദി പഞ്ചബ്രഹ്മ = വലിയ വ്യോമവ്യാപിയും ചെറിയ വ്യോമവ്യാപിയും പഞ്ചബ്രഹ്മവും, ശ്രീരുദ്രകം അപി = ശ്രീരുദ്രവും, ജപേയുഃ = ഇത്രയും മുന്നിൽ ധാരയിങ്കലേ മന്ത്രങ്ങളും ജപിപ്പൂ. തത്ര ബ്രഹ്മഭിഃ ശതം സർപ്പിഃ ഹുത്വാ അഘോരേണ അഹിശതം ചത്വാരി ദ്രവ്യാണി അപി ഹുത്വാ സമ്പാതം സംസ്പൃശതു ച = ഇവിടെ ശിവാവഗാഹത്തുങ്കൽ സാമാന്യംപോലെ ഹോമം തുടങ്ങി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുത്യന്തം ചെയ്താൽ പഞ്ചബ്രഹ്മംകൊണ്ട് ഇരുപത് ആവൃത്തിയായിട്ടു നൂറ്റെട്ടുരു ആജ്യാഹുതിയും അഘോരനേക്കൊണ്ടു നൂറ്റെട്ടീതെ ഉരു ചതുർദ്രവ്യങ്ങളേയും ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ഹോമം മുടിച്ച് തത്സമ്പാതത്തെ പഞ്ചഗവ്യത്തിൽ സ്പർശിക്കയും വേണം.

വ്യസ്തൈഃ സമസ്തൈരപി പഞ്ചഗവ്യൈ-
ർഗന്ധോദനിഷ്ഠൈഃ സുഗരിഷ്ഠദോഷേ
കാര്യോഽവഗാഹഃ ക്രമശോ ദിനേഷു
തത്സേകമാത്രേണ ച തല്ലഘിമ്നി. 31

സുഗരിഷ്ഠദോഷേ = വലുതായിരിക്കുന്ന അശുദ്ധിയിങ്കൽ, വ്യസ്തൈഃ സമസ്തൈഃ അപി പഞ്ചഗവ്യൈഃ ഗന്ധോദനിഷ്ഠൈഃ = ഗോമൂത്രാദികൾ അഞ്ചുകൊണ്ടും വെവ്വേറെയും ഒരുമിച്ചും എടയിൽ എല്ലാത്തിനും അഷ്ടഗന്ധജലത്തോടു കൂടിയും, ദിനേഷു അവഗാഹഃ കാര്യഃ = ഓരോ ദിവസം ഓരോന്നായിട്ട് അവഗാഹത്തേ ചെയ്യാം. തല്ലഘിമ്നി തത്സേകമാത്രേണ ച = അല്പമായിരിക്കുന്ന അശുദ്ധിയിങ്കൽ പഞ്ചഗവ്യം പൂജിച്ച് ബിംബത്തിലാടിട്ടുമാം. അവിടെ ഗന്ധജലം വേറേ വേണ്ടാ.

അനന്തരം പഞ്ചകത്തേ പറയുന്നു.

ന്യക്ഷർച്ചാനർച്ചിതൈകാസനസമധിഗതാൻ പഞ്ചകുംഭാൻ ക്രമേണ
പ്രാപൂര്യേശാദിസൂക്തൈഃ സ്മരജിതി സകലേഷ്വേവ വാ പഞ്ചതത്ത്വൈഃ
തൈരേവേഷ്ട്വാ ധ്രുവൈകീകൃത ഇഹ നിജമൂലാണനാ//വാഹ്യദേവം
സാംഗീകൃത്യാർച്ചയിത്വാ വിധിവദഥ പൃഥങ്മന്ത്രയേച്ച സ്വമന്ത്രൈഃ. 32

അർച്ചിതൈകാസനസമധിഗതാൻ ന്യക്ഷർച്ചാൻ പഞ്ചകുംഭാൻ = നടുവിലും കിഴക്കുതുടങ്ങി നാലു ദിക്കുകളിൽ സ്വസ്തികങ്ങളേ ഇട്ട് ഒന്നായിട്ടു പീഠമുണ്ടാക്കി ഒന്നായിട്ടും പീഠത്തേ പൂജിച്ച് അഞ്ചുകലശങ്ങളേ കമഴ്ത്തി ശോഷണാദിപാത്രപൂജകളും കീഴ്പ്പോട്ടുഗ്രമായി കൂർച്ചന്യാസവും ചെയ്തു പൂജിച്ചാൽ, സ്മരജിതി ഈശാദിസൂക്തൈഃ = ശിവങ്കൽ ഈശാനാദിപഞ്ചബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഓരോ ഋക്കുകളേക്കൊണ്ടും, സകലേഷു പഞ്ചതത്ത്വൈഃ ഏവ വാ = എല്ലാ ദേവന്മാരിലും തങ്ങളുടെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും, പ്രാപൂര്യ = ശംഖിൽ ഓരോന്നിനേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് മദ്ധ്യാദി ക്രമേണ കലശങ്ങളേ അഞ്ചിനേയും അഞ്ചുകൊണ്ട് നിറച്ച്, തൈഃ ഏവ ഇഷ്ട്വാ = അതാതു കലശങ്ങളിലേ തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട് ആവാഹിപ്പൂ. ശിവങ്കൽ ഈശാനാദിസൂക്തങ്ങളേ ആവാഹിപ്പൂ. പിന്നെ ആവാഹനമുദ്രകളേ കാട്ടി പ്രണവാംഗങ്ങളേ ന്യസിച്ച് പൂജിച്ച് അർഘ്യംകൊടുത്തു മാനസപൂജയും ചെയ്ത്, ധ്രുവൈകീകൃതേ ഇഹ നിജമൂലാണനാ ദേവം ആവാഹ്യ = പ്രണവംകൊണ്ട് ആരാധിച്ച് അഞ്ചിനേയും നടുവിൽ ഒന്നാക്കിക്കല്പിച്ചു മൂലംകൊണ്ടു ദേവനേ ആവാഹിച്ച്, സാംഗീകൃത്യ വിധിവത് അർച്ചയിത്വാ = വ്യാപകാംഗാദി ചെയ്ത് വിധിക്കു തക്കവണ്ണം മൂർത്തിപൂജ തുടങ്ങി പ്രസന്ന പൂജാന്തം ചെയ്താൽ, സ്വമന്ത്രൈഃ പൃഥക് മന്ത്രയേൽ = പ്രണവംകൊണ്ട് വേറേ ആക്കി തന്റെ തന്റെ തത്ത്വങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിച്ച് നീരാജനത്തേ ഉഴിഞ്ഞു രക്ഷിപ്പൂ.

പീഠാർച്ചനാദിസ്നപനാവസാനം
കൃത്വാ/ഥ മദ്ധ്യാദിഘടൈഃ ക്രമേണ
സ്വപഞ്ചമന്ത്രൈരഭിഷിച്യ ദേവം
തന്ന്യാസപൂർവം പരിപൂജയേച്ച. 33

അഥ പീഠാർച്ചനാദിസ്നപനാവസാനം കൃത്വാ = പിന്നെ ദേവങ്കൽ പീഠപൂജ തുടങ്ങി സ്നാത്തോളം ചെയ്താൽ, സ്വപഞ്ചമന്ത്രൈഃ മദ്ധ്യാദിഘടൈഃ ക്രമേണ ദേവം അഭിഷിച്യ തന്ന്യാസപൂർവം പരിപൂജയേത് ച = പൂജിച്ച് പഞ്ചമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു നടുവിലേയും കിഴക്കുതുടങ്ങി ദിക്കുകളിലേയും കലശങ്ങളേക്കൊണ്ട് ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്ത് തത്ത്വന്യാസാദിനീരാജനാന്തം ചെയ്ത് വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളെ കൊടുത്ത് പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്വൂ.

ദോഷാധിക്യത്തുങ്കൽ വിശേഷത്തേ പറയുന്നു.

കൃത്വാ ശുദ്ധിമിഹാവഗാഹചരമാം തത്സംസ്ഥതത്ത്വവ്രജം
സംഹൃത്യ പ്രവിലാപ്യ ചാത്മനി പരിസ്മിൻ ധാരണാഭിസ്തതഃ
ബിംബം സാധു വിശോദ്ധ്യ താത്ത്വികമയം പ്രോദ്ഭാവ്യ ദിവ്യം വപു
ർമന്ത്രാദ്ധ്വപ്രസമിദ്ധമേഭിരഭിഷിഞ്ചേദ് വാ ഘടൈർ[13]ദോഷവിത്. 34

ദോഷവിത് = ദോഷങ്ങളുടെ ഗുരുലാഘവങ്ങളേ അറിഞ്ഞ ആചാര്യൻ, ഇഹ അവഗാഹചരമാം ശുദ്ധിം കൃത്വാ = അവഗാഹം കഴിവോളമുള്ള ശുദ്ധിയേ ചെയ്തു പഞ്ചകത്തേ പൂജിച്ചാൽ, തത്സംസ്ഥതത്ത്വവ്രജം സംഹൃത്യ പരസ്മിൻ അത്മനി പ്രവിലാപ്യ = അകത്തു ചെന്നു ദേഹശുദ്ധ്യാദി ഗുരുഗണപതിപൂജാന്തം ചെയ്തു ധ്യാനാധിവാസത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നപോലെ ബിംബത്തുങ്കൽ തളിച്ച് രക്ഷിച്ച് തൊട്ടുജപിച്ച് നാഡീസന്ധാനം ചെയ്തു തങ്കൽ ചൈതന്യത്തേ യോജിപ്പിച്ച് പൃഥിവ്യാദിതത്ത്വങ്ങളെ സംഹരിച്ച് പരമാത്മാവുങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച്, തതഃ ധാരണാഭിഃ സാധു വിശോദ്ധ്യ = ശോഷണാദികളും ചെയ്തു, പിന്നെ താത്ത്വികമയം പ്രോദ്ഭാവ്യ = ചൈതന്യത്തേ പ്രാർത്ഥിച്ച് ആപാദിച്ച് തത്ത്വങ്ങളേ സൃഷ്ടിച്ച്, ദിവ്യം വപുഃ മന്ത്രാദ്ധ്വപ്രസമിദ്ധം ബിംബം = സംവത്സരോഷിതവും അണ്ഡഭേദവും ലിപിപ്രാണായാമലിപിന്യാസങ്ങളും മന്ത്രോദയാദി പീഠന്യാസാന്തവും ഷഡധ്വന്യാസവും ചെയ്തു പീഠം പൂജിച്ച് ആവാഹിച്ച് തത്ത്വന്യാസാദി ചെയ്തു സ്നാനാന്തം ഉപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്തു, ഏഭിഃ ഘടൈഃ അഭിഷിഞ്ചേദ് വാ = ഈ പഞ്ചകത്തേ പറഞ്ഞപോലെ തന്നെ ആടി പൂജിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ സമാധിശുദ്ധിയുക്തമായ പഞ്ചകം.

അനന്തരം വലിയ പഞ്ചകത്തേ പറയുന്നു.

ദിശ്യൈശ്യാം ധാന്യപീഠേ കുശയുജി കലശാൻ പഞ്ചഹേമാശ്മഗർഭാൻ
ഗന്ധാദ്ഭിഃ സംപ്രപൂര്യാർണകമലയജനാദ്യേഷ്വ കൃത്വോക്തമന്ത്രൈഃ
സർവൈരാവാഹ്യ സാംഗീകരണയജനകൃത്താനഥാഭ്യർച്ച്യതേഷാ
മേകൈകേനാഭിഷിച്യാർച്ചയതു മഹതി ദോഷേ തു മദ്ധ്യാദിഭിസ്തൈഃ. 35

മഹതി ദോഷേതു = വലുതായിട്ടുള്ള ദോഷത്തുങ്കൽ, ഐശ്യാം ദിശി ധാന്യപീഠേ കുശയുജി = പ്രാസാദത്തിന്റെ ഈശകോണിൽ ഒന്നായി തൊട്ട് ഇരിക്കുമാറ് അഞ്ച് അഷ്ടദലപത്മങ്ങളിൽ വ്രീഹ്യാദികളേക്കൊണ്ടു പീഠമുണ്ടാക്കി വിഷ്ടരം വച്ച് അതിങ്കൽ ഒന്നായി പീഠപൂജയും ശക്ത്യാവാഹനയും ചെയ്താൽ, ഹേമാശ്മഗർഭാൻ പഞ്ച കലശാൻ ഗന്ധാദ്ഭിഃ സംപ്രപൂര്യ = ബ്രഹ്മകലശപൂജയിങ്കലേ അഞ്ചു കലശത്തേ കമത്തി

13. പഞ്ചഭിഃ

അഞ്ചിനം ശോഷണാദികളും പാത്രപൂജയും ചെയ്ത് മലർത്തി ത്രികലാന്യാസവും അക്ഷതന്യാസവും കുംഭാവാഹനയും കൂർച്ചന്യാസവും നവരത്നസ്വർണന്യാസവും മാനസപൂരണവും ചെയ്ത്, ജലദ്രോണിവെള്ളത്തിൽ അഷ്ടഗന്ധം കലക്കി ആയതുകൊണ്ട് വെവ്വേറെ അഞ്ചിനേയും നിറച്ച്, അർണ്ണകമലയജനാദ്യേഷു കൃത്വാ = അഞ്ചിനം ലിപിപങ്കജത്തേ പൂജിച്ച്, ഉക്തമന്ത്രൈഃ സർവൈഃ ആവാഹ്യ സാംഗീകരണ യജനകൃത് = നടുവിലേ കലശത്തിൽ പ്രണവോപചാരവും രണ്ടാമത്തേ തത്ത്വം തുടങ്ങി നാലും ആദിയിലത്തേ തത്ത്വം ഒടുക്കമായും ചൊല്ലി ആവാഹിപ്പൂ. കിഴക്കേതിൽ മൂന്നാമത്തെ തത്ത്വം തുടങ്ങി മൂന്നും ആദിയിലത്തേ തത്ത്വങ്ങൾ രണ്ടും കൂടിയും, തെക്കേതിൽ നാലാമത്തെ തത്ത്വം തുടങ്ങി രണ്ടും ആദിതത്ത്വങ്ങൾ മൂന്നും കൂടിയും, പടിഞ്ഞാറ്റതിൽ അഞ്ചാമത്തേ തത്ത്വവും ആദി തുടങ്ങി നാലും കൂടിയും, വടക്കേതിൽ ആദി തുടങ്ങി അഞ്ചു തത്ത്വങ്ങൾ കൂടിയും ഇങ്ങനെ ക്രമേണ ആവാഹിച്ച് ആവാഹനമുദ്രാദി പ്രണവാംഗം ന്യസിച്ച് പൂജിച്ചു, അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിചെയ്ത്, തേഷാം ഏകൈകേന അപി തദ് അഭ്യർച്ച്യ = പിന്നെ മദ്ധ്യാദി അഞ്ചിലും ഓരോ തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്താൽ പ്രണവംകൊണ്ട് ഒന്നാക്കിക്കല്പിച്ച് നടുവിൽ തങ്ങളുടെ മൂലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു സകളീകരിച്ച് സപരിവാരമായി പൂജിച്ചു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് വെവ്വേറേ ആക്കി തത്ത്വങ്ങൾ തൊട്ടു ജപിച്ച് രക്ഷിച്ചാൽ, മദ്ധ്യാദിഭിഃ തൈഃ അഭിഷിച്യ അർച്ചയതു = അകത്തു പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്ത് മദ്ധ്യാദിയായി കലശങ്ങൾ അഞ്ചിനേയും കൊണ്ടുപോയി ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്ത് സകളീകരിച്ച് പായസം നിവേദിച്ചാൽ വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്ത് സപരിവാരമായി പൂജയും ചെയ്വൂ. ഇങ്ങനെ വലിയ പഞ്ചകം.

പുണ്യാഹമുക്തവിധിനാ സഹമൂർത്തിപാലോ
ബിംബേ വിധായ മഹിതേന സഗവ്യകേന
രാജ്യക്ഷതേന സുവികീര്യ ച പഞ്ചതത്ത്വൈഃ[14]
ശേഷേണ വോക്ഷതു കിരത്വപി സർവതോ/ത്ര. 36

പിന്നെ ദേവാഗ്രഭാഗത്തു പുണ്യാഹപാത്രം കമത്തി അതിൽ വെള്ളമുണ്ടാക്കിയാൽ, സഹമൂർത്തിപാലഃ ബിംബേ ഉക്തവിധിനാ പുണ്യാഹം വിധായ = ചതുഃശുദ്ധിയിങ്കലേപ്പോലെ പരികർമ്മികളോടുംകൂടി സ്നാനകാലത്ത് ദേവങ്കൽ പുണ്യാഹം തളിച്ച്, മഹിതേന സഗവ്യകേന രാജ്യക്ഷതേന ച പഞ്ചതത്ത്വൈഃ സുവികീര്യ = പൂജിച്ച് ഇരിക്കുന്ന പ

14. പഞ്ചമന്ത്രൈഃ

ഞ്ചഗവ്യത്തേ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു തളിച്ച് അസ്ത്രംകൊണ്ടും മൂലം കൊണ്ടും കടുകിനേയും അക്ഷതത്തേയും വിതറൂ. ശേഷേണ സർവതഃ ഉക്ഷതു കിരതു = പഞ്ചഗവ്യത്തേ എല്ലാടവും തളിച്ച് കടുകിന്റേയും അ ക്ഷതത്തിന്റെയും ശേഷം എല്ലാടവും വിതറൂ. പിന്നെ വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങ ളേ കൊടുത്ത് ദേവനേ പൂജിപ്പൂ.

അനന്തരം ജലസംപ്രോഷണത്തേ പറയുന്നു.

കുര്യാദ്ദോഷേ മഹതി തു പുനഃ പ്രോക്ഷണം മൃഷ്ടലിപ്തേ
ശന്നോവാർഭിഃ സശുചിഭിരമാഗന്ധവാർഭിഃ സമുക്ഷേത്
പ്രാസാദാന്തർബഹിരപി തഥാ സർവതഃ പഞ്ചതത്ത്വൈ-
ർഗവ്യൈശ്ചാസ്ത്രേണ വികിരതു രാജ്യക്ഷതൈശ്ചാഥ മന്ത്രീ. 37

മഹതി ദോഷേ തു = വലുതായിട്ടുള്ള അശുദ്ധികളിൽ, മന്ത്രീ പ്രോ ക്ഷണം കുര്യാത് = ആചാര്യൻ ജലസംപ്രോക്ഷണത്തേച്ചെയ്‌വൂ. മൃഷ്ടലി പ്തേ = മതില്ക്കകത്തു എല്ലാടവും അടിച്ചു തളിച്ച് ശുദ്ധമാക്കിയാൽ നാലു പാത്രങ്ങളിൽ ചാതിച്ചിരിക്കുന്ന, ശന്നഃ സശുചിഭിഃ വാർഭിഃ ഇമാ ഗന്ധ വാർഭിഃ = ശന്നോ ദേവീമന്ത്രംകൊണ്ടും പൂജിച്ച ശുദ്ധജലംകൊണ്ടും 'ഇ മാ ആപഃ' എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു പൂജിച്ച അഷ്ടഗന്ധജലംകൊണ്ടും, പ്രാസാ ദാന്തഃ ബഹിഃ അപി സർവ്വതഃ സമുക്ഷേത് = പ്രാസാദത്തിന്റെ അകത്തും പുറത്തും അമ്പലങ്ങളിലും മതില്ക്കകത്തു എല്ലാടവും തളിപ്പൂ. തഥാ പഞ്ചത ത്ത്വൈഃ ഗവ്യൈഃ ച അസ്ത്രേണ രാജ്യക്ഷതൈഃ ച വികിരതു = പഞ്ചത ത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ച പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടു തളിച്ച് അസ്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ച് കടുകും അക്ഷതവും കൂടിയതിനേയും എല്ലാടവും വിതറൂ.

അനന്തരം വിഷ്ണുവിങ്കലേ മഹാകുംഭത്തേ പറയുന്നു.

കൃത്വാ ഭദ്രകമത്ര സംരചിതപീഠേ രത്നഗർഭേ മഹാ-
കുംഭേ പൌരുഷസൂക്തശുദ്ധജലപൂർണ്ണേ സ്വിഷ്ടവർണ്ണാംബുജേ
മൂലേന പ്രയജേദ്ധരിം വിധിവദാധാരേഷു വിഷ്ണും മഹാ-
വിഷ്ണും മന്ത്രവിദർച്ചയേദഥ സദാ വിഷ്ണും ത്രിതത്ത്വാന്വയാത്. 38

അത്ര ഭദ്രകം കൃത്വാ = ഇവിടെ പന്ത്രണ്ടാം പടലത്തിങ്കൽ പറയു ന്ന ഭദ്രകമാകുന്ന പത്മത്തേ ഉണ്ടാക്കി, സംരചിതപീഠേ = ബ്രഹ്മകല ശത്തിങ്കലേപ്പോലെ പീഠത്തേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ കലശത്തേ നൂലു ചുറ്റി കമത്തിയാൽ, മന്ത്രവിദ് ഗുരുഃ = മന്ത്രജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, രത്നഗർഭേ പൌരുഷസൂക്തശുദ്ധ ജലപൂർണ്ണേ സ്വിഷ്ടവർണ്ണാംബുജേ മ ഹാകുംഭേ മൂലേന ഹരിം വിധിവത് പ്രയജേത് = ദേഹശുദ്ധ്യാദി ചെയ്ത് ഗുരുഗണപതിപൂജയും പീഠപൂജയും ശക്ത്യാവാഹനയും കുംഭസംസ്കാരവും

ശോഷണാദി പാത്രപൂജയും ത്രികലാന്യാസവും കുംഭാവാഹനയും കൂർച്ച ന്യാസവും നവരത്നസ്വർണ്ണവിന്യാസവും മാനസപൂരണവും ചെയ്ത് ജല ദ്രോണിവെള്ളത്തേ ശംഖിലെടുത്ത പൂജിച്ചാൽ പുരുഷസൂക്തവും ലിപി പ്രതിലോമവും ചൊല്ലി കലശത്തേ നിറച്ച് ലിപിപങ്കജത്തേ പൂജിച്ചാൽ ആ കലശത്തിൽ മൂലംകൊണ്ടു ദേവനേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയേയും ചെയ്താൽ, അഥ ആധാരേഷു ത്രിതത്ത്വാന്വയാത് വിഷ്ണും മഹാവിഷ്ണും സദാവിഷ്ണും അർച്ചയേത് = പിന്നെ കലശത്തിന്റെ മൂലാധാരത്തുങ്കൽ അന്നമഃ പരായാത്മതത്ത്വാത്മനേ വിഷ്ണവേ നമഃ എന്നും ഹൃദയത്തുങ്കൽ ഉന്നമഃ പരായ വിദ്യാതത്ത്വാത്മനേ മഹാവിഷ്ണവേ നമഃ എന്നും ഭ്രൂമദ്ധ്യത്തുങ്കൽ മന്നമഃ പരായപരതത്ത്വാത്മനേ സദാവി ഷ്ണവേ നമഃ എന്നും വെവ്വേറെ ആവാഹിച്ച് പ്രണവാംഗന്യാസാദി ചെയ്തു പൂജിച്ച് അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്വൂ.

അസ്ത്രേണ വർദ്ധനീം തദ്വാമത ഇഷ്ട്വാ ഹുതം വിധായ തതഃ
സമ്പാതശാന്തിതോയം തയോർനിഷിച്യാഭിമന്ത്രയേതാപി. 39

തദ്വാമതഃ അസ്ത്രേണ വർദ്ധനീം ഇഷ്ട്വാ = ഈ മഹാ കുംഭത്തി ന്റെ തെക്കുഭാഗത്ത് സ്വസ്തികത്തുങ്കൽ പീഠപൂജാദി ചെയ്ത് അസ്ത്രംകൊണ്ടു കർക്കരിയേയും മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപോലെ പൂജിച്ച്, തതഃ ഹുതം വിധായ = പിന്നെ ഹോമത്തേയും ചെയ്ത്, സമ്പാതശാന്തിതോയം തയോഃ നി ഷിച്യ അഭിമന്ത്രയേത അപി = സമ്പാതത്തേയും പ്രണീതാജലത്തോടു കൂടീട്ട് മഹാകുംഭത്തുങ്കലും കർക്കരീങ്കലും സമർപ്പിച്ച് ഹോമമന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിക്കുകയും വേണം.

പുംവിഷ്ണോർന്വണഭിർജ്ജുഹോത്വഥച ചിത്തിഃ സപ്തഹോത്രാചതുഃ
ഷഡ്ഢോത്രാജ്യമഥേഷുതത്ത്വജിതസാവിത്ര്യാഖ്യഭ്രരാദിഭിഃ
മന്ത്രീ ഹംസ ഇതി ത്രിമൂലജിനവർണ്ണൈർമൂലതഃ ഖാദിരീ-
ർബ്രാഹ്മീർവാ സംഘൃതാന്നലാജതിലരാജീശ്ചാഷ്ടയുക്തം ശതം. 40

പിന്നെ കലശത്തിന്റെ വടക്കു കീറിത്തീയുമിട്ട് അന്വാധാനാദി ഹോമം തുടങ്ങി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുത്യന്തം ചെയ്താൽ, പും വിഷ്ണോർന്വണഭിഃ = പുരുഷസൂക്തം പതിനാറ് ഋക്കുകൊണ്ടും 'വിഷ്ണോർനുകം വീര്യാണി' ഇത്യാദി ആറ് ഋക്കുകൊണ്ടും, ചിത്തിഃ സപ്തഹോത്രാ = 'ചിത്തിസ്രുക് ചിത്തം' ഇത്യാദികൊണ്ടും 'മഹാഹവിർഹോതാ' ഇത്യാദികൊണ്ടും, ച തുഷ്ഷഡ്ഢോത്രാ = പൃഥിവീഹോതാ ഇത്യാദികൊണ്ടും 'സൂര്യന്തേ ചക്ഷുഃ' ഇത്യാദികൊണ്ടും, ഇഷുതത്ത്വജിതസാവിത്ര്യാഖ്യാഭ്രരാദിഭിഃ = പഞ്ചത ത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും ഉപചാരംകൊണ്ടും 'തത്സവിതുർവരേണ്യം' എന്ന

തുകൊണ്ടും 'ഭൂഃസ്വാഹാ' ഇത്യാദികൊണ്ടും, ഹംസഃ ഇതി = 'ഹംസഃ ശുചിഷദ്' ഇത്യാദികൊണ്ടും, ത്രിമൂലജിനവർണ്ണൈഃ = ഷഡക്ഷരംകൊണ്ടും ദ്വാദശാക്ഷരംകൊണ്ടും വിഷ്ണുഗായത്രികൊണ്ടും, ആജ്യം = ഓരോ ഉരു ആജ്യാഹുതിയേ ചെയ്തു്, മൂലതഃ ഖാദിരീഃ ബ്രാഹ്മീഃ വാ സഘൃതാന്ന ലാജതിലരാജീഃ ച അഷ്ടയുക്തം ശതം ജുഹോതു = പിന്നെ മൂലംകൊണ്ട് കരിങ്ങാലിച്ചമത എങ്കിലും പ്ലാശിന്റെ ചമത എങ്കിലും നൂറ്റെട്ടു ഹോമിച്ച് നെയ്യും ഹവിസ്സും മലരും എള്ളും കടുകും നൂറ്റെട്ടീതും ഹോമിപ്പൂ.

ബിംബേഽർക്കവർണബിസസൂത്രജകൌതുകാഢ്യേ
കുംഭേ ഗൃഹേ തു സമിദാദിഹുതാന്തതോഽത്ര
വേദാണമാത്രകൃതവാസ്തുഹുതാജ്യഭാജി
സമ്പാതശേഷത ഉപസ്പൃശതു ത്രിമൂലൈഃ. 41

അർക്കവർണബിസസൂത്രജകൌതുകാഢ്യേ ബിംബേ = മുത്തും കടുകും സ്വർണ്ണവും പട്ടിന്റെ ശകലത്തിൽ വച്ചു താമരനാളത്തിലേ നൂൽ ചരടുകൊണ്ടു കെട്ടിയ കാപ്പിനേ ദ്വാദശാക്ഷരം ജപിച്ച് പീഠം പൂജിച്ച് ആവാഹിച്ച് ആവാഹന മുദ്രകളും കാട്ടി ഇരിക്കുന്ന ബിംബത്തുങ്കൽ കെട്ടിയാൽ ഹോമത്തിങ്കലേ സമ്പാതത്തേ ബിംബത്തുങ്കൽ സ്പർശിച്ച് വ്യാപകാംഗാദി ചെയ്തു ഉപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്തു പൂജാശേഷത്തേ ചെയ്തു പുറത്തുവന്ന് സമ്പാതത്തേ കുംഭേശകലശത്തുങ്കലും കർക്കരിയിങ്കലും സമർപ്പിച്ച്, സമിദാദിഹുതാന്തതഃ വേദാണമാത്രകൃതവാസ്തുഹുതാജ്യഭാജി ഗൃഹേതു = മുമ്പിൽ ദ്രവ്യഹോമാനന്തരം വാസ്തുഹോമത്തുങ്കലേ ആജ്യാഹുതിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഓരോ ഉരു ആജ്യാഹുതിയേച്ചെയ്തു ഹോമം മുടിച്ചാൽ, തത്സമ്പാതത്തേ ഗർഭഗൃഹത്തുങ്കൽ സ്പർശിച്ച്, സമ്പാതശേഷതഃ ത്രിമൂലൈഃ ഉപസ്പൃശതു = മുമ്പിലത്തേ സമ്പാതശേഷത്തേ മൂലത്രയം കൊണ്ട് സ്പർശിപ്പിപ്പൂ.

പ്രാതഃ സ്വിഷ്ടാസനാവാഹിതവിഭുവിഹിതാർഘ്യാഭിരിഷ്ട്വാ പരീവാ-
രാഢ്യം തം കുംഭമത്രാനയതു കരകധാരാപഥേനാഥ മന്ത്രീ
തേന പ്രോക്ഷ്യാഭിഷിച്യാർച്ചയതു ച ശമണോരിത്യദഃ ശേഷതോഽന്ത-
ർദ്ധാമ്നഃ പ്രോക്ഷേത് ബഹിശ്ചാവൃതിഗണമണ്ഡഭിഃ സൈ്വരിതീർത്ഥം ഹ
രൗ സ്യാത്. 42

പ്രാതഃ = കലശം പൂജിച്ച് അധിവസിച്ചതിന്റെ പിറ്റേ ദിവസം നേരത്തേ, മന്ത്രീ സ്വിഷ്ടാസനാവാഹിതവിഭുവിഹിതാർഘ്യാഭിഃ = ഗർഭഗൃഹത്തുങ്കലിരുന്ന് ദേഹശുദ്ധ്യാദി ചെയ്തു് പീഠം പൂജിച്ച് ദേവനേ ആവാഹിച്ചു ആവാഹനമുദ്രാദി വ്യാപകാംഗായുധഭൂഷണാന്തം ന്യസിച്ച് അർഘ്യാദി

പുനരാചമനാന്തം ഉപചാരങ്ങളേ കൊടുത്ത്, പരീവാരാഢ്യം തം ഇഷ്ട്വാ = പരിവാരപ്രസരണം ചെയ്ത് തത്തത്സ്ഥാനസ്ഥിതങ്ങളായ പരിവാരഗണങ്ങളോട്ടുകൂടി സ്നാനം കൊടുത്തു പൂജിച്ചാൽ, കരകധാരാപഥേന കുംഭം അത്ര ആനയതു = ബ്രഹ്മകലശത്തുങ്കലേപ്പോലെ പാണികൊട്ടിച്ച് ദാനങ്ങളും ചെയ്തു കർക്കരിധാര മുമ്പായി മഹാകുംഭത്തേ എഴുന്നള്ളിച്ചു മുമ്പിൽ പീഠം പൂജിച്ച് തങ്കൽ വയ്പൂ. തേനപ്രോക്ഷ്യ = പിന്നെ പുണ്യാഹമന്ത്രംകൊണ്ടു ദേവങ്കൽ കലശജലത്തേത്തളിച്ച്, ശമണോരിതി അഭിഷിച്യ അർച്ചയതു = പുരുഷസൂക്താദിഹോമമന്ത്രങ്ങളും ശന്നോദേവിയും അണോരണീയാൻ മഹതഃ ഇത്യാദിയും ജപിച്ച് കലശജലംകൊണ്ട് അഭിഷേകംചെയ്ത് വ്യാപകാംഗാദി നീരാജനാന്തം ചെയ്ത് വസ്ത്രാദി ഉപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു സപരിവാരമായി പൂജിച്ചു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്താൽ, അദഃ ശേഷതഃ ധാമ്നഃ അന്തഃ ബഹിഃ ച സൈ്വഃ അണുഭിഃ ച പ്രോക്ഷേത് = ശ്രീകോവിലിന്റെ അകത്തും പുറത്തും ചുറ്റമ്പലത്തിലും ശന്നോദേവ്യാദികൊണ്ടും ഇന്ദ്രാദിപരിവാരങ്ങളേ തത്തന്മന്ത്രംകൊണ്ടും ഇക്കലശത്തിലേ ശിഷ്ടമുള്ള വെള്ളം കൊണ്ടുപോയി തളിപ്പൂ. ഹരൗ ഇത്ഥം സ്യാത് = വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഇങ്ങനെ മഹാകുംഭപ്രോക്ഷണം ഭവിക്കും.

അനന്തരം ശിവങ്കലേ മഹാകുംഭത്തേ പറയുന്നു.

കൃത്വാ സ്വസ്തികഭദ്രകം ത്വിഹ മഹാകുംഭം ഹരേ പഞ്ചര-
ത്നാഢ്യം ബ്രഹ്മഭിരന്തരഷ്ട പരികുംഭാൻ ദിക്ഷു ചാപൂരയേത്
മന്ത്രീ ഘോരകലാണുഭിര്യജതു തൈർമ്മന്ത്രൈര്യഥാർഹം സുധീഃ
സമ്പാതം ഹുതകൃത്സശാന്ത്യുദകമേഷ്വാസിച്യ മന്ത്രാൻ ജപേത്. 43

ഇഹ ഹരേ സ്വസ്തികഭദ്രകം കൃത്വാ = ഇവിടെ ശിവങ്കൽ സ്വസ്തികഭദ്രമാകുന്ന പത്മത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. അതിന്ന് പതിനെട്ടു പുടമിട്ടാൽ നാലു പദംകൊണ്ട് അഷ്ടദലത്തേയും അതിന്റെ ചുറ്റുമുള്ള നാലു പുടങ്ങളേക്കൊണ്ടു ദിക്കുകളിലും കോണുകളിലുമായി എട്ടു സ്വസ്തികങ്ങളേയും അതിന്റെ പുറത്ത് ഒരു പുടംകൊണ്ടു വീഥിയേയും അതിനു പുറമേ രണ്ടു പുടംകൊണ്ട് ദ്വാരശോഭോപശോഭകളേയും ഉണ്ടാക്കൂ. കോണിന്റെ രണ്ടു പുറത്തും ഓരോ പദങ്ങൾ അധികം വരുന്നതു അരിപ്പൊടികൊണ്ടു നിറപ്പൂ. ശേഷമൊക്കെയും ഭദ്രകംപോലെ പൊടികൾ നിറപ്പൂ. ഇങ്ങനെ പത്മിട്ടു പീഠം വിരിച്ചാൽ ദേഹശ്ശുദ്ധ്യാദി ചെയ്ത് ബ്രഹ്മകലശംപോലെ മഹാകുംഭത്തുങ്കൽ പൂജ തുടങ്ങി, അന്തഃപഞ്ചരത്നാഢ്യം മഹാകുംഭം ബ്രഹ്മഭിഃ = നടുവിലേ കലശത്തുങ്കൽ വിഷ്ണുവിങ്കലേ മുത്തു തുടങ്ങിയ പഞ്ചരത്നങ്ങളേയും നവരത്നസ്വർണ്ണങ്ങളേയും ന്യസിച്ച് മാനസപൂരണം ചെയ്താൽ ജലദ്രോണിവെള്ളം എടുത്തു പൂജിച്ച് പഞ്ചബ്രഹ്മംകൊണ്ടു നിറപ്പൂ. ദിക്ഷു അഷ്ട

പരികുംഭാൻ അഘോര കലാഭിഃ ആപൂരയേത് = ബ്രഹ്മന്റെ ചുറ്റും എട്ടുദിക്കിലും ഉള്ള പരികലശങ്ങളെ അഘോരകലകളേക്കൊണ്ട് നിറപ്പൂ. സുധീഃ മന്ത്രീ തൈഃ മന്ത്രൈഃ യഥാർഹം യജതു = സുധിയായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ നടുവിലേ കലശത്തിൽ ലിപിപങ്കജം പൂജിച്ച് മൂർത്ത്യാവാഹനയും ചെയ്ത് കലാവാഹനയും വിദ്യാമൂർത്തിയും തത്ത്വങ്ങളുമാവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് ശേഷം നിറച്ച് പഞ്ചബ്രഹ്മവിധാനമായിട്ടു ദേവനേ ആവാഹിച്ചു പൂജിപ്പൂ. പരികലശങ്ങളിൽ അഘോരകലകളേയും വെവ്വേറെ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് എല്ലാടവും വെവ്വേറെ നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്താൽ, ഹുതകൃത് ഏഷു സശാന്ത്യുദകം സമ്പാതം ആസിച്യ മന്ത്രാൻ ജപേത് = പിന്നെ ഹോമങ്ങളും ചെയ്തു പ്രണീതാജലഭസ്മയുക്തമായിരിക്കുന്ന സമ്പാതത്തേ ഇക്കലശങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ച് ഹോമമന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിച്ചു രക്ഷിപ്പൂ.

മധ്യാശാസ്വീശപൂർവൈർജ്ജുഹുയുരിതി സമിത്പായസവ്രീഹിലാജാൻ
വ്യാശാസു ത്ര്യംബകാദ്യേന ച സഹതിലരാജീഫലാനാജ്യനിഷ്ഠാൻ
പ്രത്യേകം ചാഷ്ടയുക്തം ശതമിഹ സമിധോ ബ്രഹ്മസാലോദ്ഭവാഃ സ്യുഃ
പശ്ചാത് പ്രാസാദസംസ്ഥം പ്രയജതു വിധിവത് കർമ്മവിൽ തം ച ദേവം. 44

പിന്നെ അധിവാസഹോമത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞപോലെ നടുവിലേ ചതുരശ്രകുണ്ഡത്തിൽ അഗ്നിജനനം ചെയ്തു അവിടെനിന്നും പ്രാഗാദി എട്ടു ദിക്കിലേയും കുണ്ഡങ്ങളിൽ അഗ്നിയേ വിഹരിച്ച് ഗുരുമൂർത്തിപാലന്മാരേ ഒരുമിച്ചു അന്വാധാനം തുടങ്ങി എങ്കിലും ജുഷ്ടോപസ്ഥാനം തുടങ്ങി എങ്കിലും മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുതിയും പൂർണ്ണാഹുതിയും കഴിവോളം ചെയ്താൽ, മധ്യാശാസു ഈശപൂർവൈഃ വ്യാശാസു ത്ര്യംബകാദ്യേന ച = നടുവിലേ കുണ്ഡത്തിൽ ഈശാനേക്കൊണ്ടും = കിഴക്കേതിൽ തൽപുരുഷനേക്കൊണ്ടും തെക്കേതിൽ അഘോരനേക്കൊണ്ടും പടിഞ്ഞാറേതിൽ സദ്യോജാതനേക്കൊണ്ടും വടക്കേതിൽ വാമദേവനേക്കൊണ്ടും കോണുകളിൽ ത്ര്യംബകായ ശർവായ എന്ന മന്ത്രംകൊണ്ടും, സമിത്പായസവ്രീഹിലാജാൻ സഹതിലരാജീഫലാൻ ആജ്യനിഷ്ഠാൻ = ചമതയും പായസവും നെല്ലും മലരും എള്ളും കടുകും ഫലീകരണവും നെയ്യും, പ്രത്യേകം അഷ്ടയുക്തം ശതം ജുഹുയുഃ = എല്ലാവരും ഈ ദ്രവ്യങ്ങളേ നൂറ്റിയെട്ടീതു ഹോമിപ്പൂ. ഇഹ സമിധഃ ബ്രഹ്മസാലോദ്ഭവാഃ സ്യുഃ = ഇവിടെ ചമതകൾ എല്ലാടവും പ്ലാശുതന്നെ ഭവിക്കും. പിന്നെ സ്വിഷ്ടകൃദാദിഹോമം മുടിച്ചു സമ്പാതത്തേ കലശങ്ങളിലൊക്കെയും സമർപ്പിച്ചു രക്ഷിപ്പൂ. അരിപ്പൊടി ഉരുട്ടി നെയ്യിൽ വറുത്തതു ഫലീകരണം. പശ്ചാത് കർമ്മവിത് പ്രാസാദസംസ്ഥം തം ദേവം വിധിവത് പ്രയജതു = പിന്നെ കർമ്മജ്ഞ

നായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ ഗർഭഗൃഹത്തുങ്കൽ ചെന്ന് ദേവനേ വിധിക്കു തക്കവണ്ണം പൂജിച്ച് പ്രസന്നപൂജ കഴിഞ്ഞാൽ ബിംബത്തുങ്കലും സമ്പാതം സ്പർശിപ്പൂ.

സദ്യോ വോതാപരേദ്യുർവിധിവദപചിതേ പീഠ ആവാഹ്യ ദേവം
സ്നാനാന്തം പ്രാപ്യ സംസ്ഥാ[15]പയതു മന്ത്രവിദേനം മഹാകുംഭതോയൈഃ
പൂജാശേഷം ച കുര്യാദഥ തദുപഘലൈരഷ്ടമൂർത്ത്യാദി സർവ്വം
സംസ്ഥാപ്യാവസ്രുതേനായതനഭവമപി പ്രോക്ഷ്യ രക്ഷേദിതീശേ. 45

സദ്യഃ വാ ഉത അപരേദ്യുഃ വാ = ഇങ്ങനെ പൂജ കഴിഞ്ഞാൽ അപ്പോൾ തന്നെ എങ്കിലും പിറ്റേ ദിവസം നേരത്തു എങ്കിലും, മന്ത്രവിത് = മന്ത്രജ്ഞനായ ആചാര്യൻ, അപചിതേ പീഠേ ദേവം ആവാഹ്യ = പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന പീഠത്തുങ്കൽ ദേവനേ ആവാഹിച്ച്, സ്നാനാന്തം പ്രാപ്യ = ആവാഹനമുദ്രാദി സകളീകരിച്ചു സ്നാനാന്തമായ ഉപഹാരങ്ങളേയും കൊടുത്ത്, മഹാകുംഭതോയൈഃ തദുപഘലൈഃ ഏനം ദേവം സംസ്ഥാപയതു = ബ്രഹ്മകലശത്തുങ്കലേപ്പോലെ പാണികൊട്ടിച്ചു മഹാകുംഭത്തേയും പരികലശങ്ങളേയും എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി ദേവനേ അഭിഷേകവും ചെയ്തു വ്യാപകതത്ത്വന്യാസാദി നീരാജനാന്തം ചെയ്ത് പായസത്തേ നിവേദിച്ച്, പൂജാശേഷം ച കുര്യാത് = വസ്ത്രാദി കൊടുത്ത് മൂർത്തിപൂജയും നിവേദ്യവും പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്‌വൂ. അഥ അവസ്രുതേന അഷ്ടമൂർത്ത്യാദി സർവം സംസ്ഥാപ്യ ആയതനഭവം അപി പ്രോക്ഷ്യ രക്ഷേത് = പിന്നെ പരികലശശിഷ്ടംകൊണ്ട് ഇന്ദ്രാദികളേയും നനച്ച് അവസ്രാവജലംകൊണ്ട് പ്രാസാദമണ്ഡപാന്തഹാരാദിസ്ഥലങ്ങളേ ഒക്കെയും തളിച്ചു രക്ഷിപ്പൂ. ഇതി ഈശേ = ഇപ്രകാരം ശിവങ്കലേ മഹാകുംഭപ്രകാരം.

അനന്തരം സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ മഹാകുംഭത്തേപ്പറയുന്നു.

കൃത്വാ ഷഡ്ദലമണ്ഡലം ശിഖിമുഖദ്രവ്യാ[16]ഢ്യമത്രേഷുജേ
കൗമാരം കലശം പുരോവദഭിപൂര്യാവാഹ്യ ചാർഘ്യാദിഭിഃ
പുണ്യാഹം സ്നപനേ വിധായ പരിപൂര്യാപ്ഛേഷതോഽഭ്യർച്ചയേദ്
ഗവ്യം തത് സവിധേ നിധായ വികിരഞ്ചാസ്ത്രേണ സംസാദയേത്. 46

അത്ര ഇഷുജേ = ഇവിടെ സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ, ഷഡ്ദലമണ്ഡലം കൃത്വാ = ഷഡ്ദലമാകുന്ന പത്മത്തേ ഉണ്ടാക്കി പീഠം വിരിച്ച് കലശത്തേയും കമത്തിയാൽ, കൗമാരം കലശം ശിഖിമുഖദ്രവ്യാഢ്യം പുരോവദ് അഭിപൂര്യ = കൗമാരകലശത്തുങ്കലേപ്പോലെ പീഠം പൂജിച്ചാൽ ബ്രഹ്മണേ നമഃ *രുദ്രായ നമഃ ഗണപതയേ നമഃ വിഷ്ണവേ നമഃ ഈശാനായ നമഃ

*ഭദ്രകാള്യൈ നമഃ എന്നും പാഠമുണ്ട്.
15. സംസ്നാപയതു
16. പുണ്യാഹാവധി ശുദ്ധിരേവമഖിലേ കാര്യാഉഹേ വാഽഗ്രതഃ

ശാസ്ത്രേ നമഃ ഈ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഷഡ്ദലത്തിൽ പൂജിച്ചു ശക്ത്യാവാഹനാദി കുംഭസംസ്കാരവും ത്രികലാന്യാസവും കുംഭാവാഹനയും കൂർച്ചന്യാസവും ചെയ്തു നവരത്നസ്വർണ്ണം ന്യസിച്ചു മാനസപൂരണംചെയ്ത് ജലദ്രോണിവെള്ളംകൊണ്ടു നിറച്ചാൽ സ്വർണ്ണംകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ താമരപ്പൂവും ഗജവും മയിലും വേലും വജ്രവും ന്യസിച്ച് ലിപിപങ്കജത്തേ പൂജിച്ച് ക്ഷേത്രജ്ഞതത്ത്വമാവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു മൂലംകൊണ്ട്, ആവാഹ്യ അർഘ്യാദിദഃ = ആവാഹിച്ചു സകളീകരിച്ചു സ്നാനാന്തമായ ഉപഹാരങ്ങളേ കൊടുപ്പൂ. സ്നപനേ പുണ്യാഹം വിധായ = സ്നാനത്തുങ്കൽ പുണ്യാഹത്തേ ഉണ്ടാക്കി സുബ്രഹ്മണ്യദേവതാ എന്ന വിശേഷംകൂട്ടി പുണ്യാഹം തളിച്ച്, അപ്ഛേഷതഃ പരിപൂര്യ = പുണ്യാഹശേഷമുള്ള വെള്ളം കലശത്തിൽ നിറച്ച്, അഭ്യർച്ചയേത് = വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്വൂ. ഇവിടെ പരിവാരപൂജയിങ്കൽ ഇന്ദ്രാദി പത്തും കഴിഞ്ഞാൽ ആദിത്യേഭ്യോ നമഃ, അശ്വിഭ്യാം നമഃ, പിതൃഭ്യോ നമഃ, ഗണപതയേ നമഃ, മാതൃഭ്യോ നമഃ, അപ്സരേഭ്യോ നമഃ, വസുഭ്യോ നമഃ, രുദ്രേഭ്യോ നമഃ ഈ എട്ടു മന്ത്രങ്ങളേയും ജയന്താദ്യന്തരാളങ്ങളിൽ പൂജിച്ച് വജ്രാദിനിർമ്മാല്യധാര്യന്തം പൂജിപ്പൂ. പിന്നെ, തത്സവിധേ ഗവ്യം വികിരം ച നിധായ അസ്ത്രേണ സംസാദയേത് = കലശത്തിന്റെ രണ്ടു പുറത്തും ഓരോ സ്വസ്തികപത്മത്തുങ്കൽ ഇടത്തു പഞ്ചഗവ്യത്തേയും വലത്ത് വികിരത്തേയും ഓരോ പാത്രത്തിൽ വച്ച് അസ്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ചു തൊട്ടു ജപിച്ച് രക്ഷിപ്പൂ.

വികിരമിഹ വ്രീഹിയവം തിലതണ്ഡുലമാഷസർഷപഞ്ച തഥാ
ദൂർവാദർഭകുശാഗ്രം തുളസീദളനളിനകേസരം ചാഹുഃ. 47

ഇഹ = ഇവിടെ, വ്രീഹിയവം = നെല്ലും യവവും, തിലതണ്ഡുലമാഷസർഷപം ച = എള്ളും അരിയും ഉഴുന്നും കടുകും, തഥാദൂർവാദർഭകുശാഗ്രം = കറുകനാമ്പും ദർഭാഗ്രവും കുശാഗ്രവും, തുളസീദളനളിനകേസരം ച = തുളസിപ്പൂവും താമരപ്പൂവും, വികിരം ആഹുഃ = ഈ പതിനൊന്നും കൂടിയതു വികിരമാകുന്നു.

ആദ്യം രൗദ്രം ഘടമഭിമൃശന്തോ നിജം ശാകുനം ച
സ്വസ്തിശ്രീദൈവതമപി ജപേയുഃ ശമാദ്യം നൃസംജ്ഞം
സൂക്തം യസ്മിൻപ്രഭൃതികമഥോ വാതആദ്യം ദ്വിമൂലം
സാംഗം ഗായത്ര്യുണമപി തഥാ ഷഡ്ദ്വിഷണ്ണാമതാരാൻ. 48

ഘടം അഭിമൃശന്തഃ = ആചാര്യനും പരികർമ്മികളുംകൂടി കലശത്തേ

പുല്ലുകൊണ്ട് തൊട്ട്, ആദ്യം രൗദ്രം = വേദാദിസൂക്തവും രുദ്രസൂക്തവും, നിജം ശാകുനം ച = കുമാരസൂക്തവും കനിക്രദദാദിശാകുനസൂക്തവും, സ്വസ്തിശ്രീദൈവതം അപി = സ്വസ്തിസൂക്തവും ശ്രീസൂക്തവും, ശമാദ്യം നൃസംജ്ഞം സൂക്തം = ശന്നസ്സൂക്തവും പുരുഷസൂക്തവും, യസ്മിൻ പ്രഭൃതികം വാതആദ്യം 'യസ്മിൻ ഋക്ഷേ സുപലാശേ' എന്ന സൂക്തവും 'വാത ആവാതു ഭേഷജം' ഇത്യാദി ആറ് വർഗ്ഗവും, ദ്വിമൂലം സാംഗം = മൂലവും ഉപചാരവും ഈ രണ്ടിന്റെ അംഗവും, ഗായത്ര്യണം അപി = സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ ഗായത്രിയും, ഷഡ്ദ്വിഷട് നാമതാരാൻ = ഷണ്മന്ത്രങ്ങളും ദ്വാദശനാമങ്ങളും പ്രണവവും, ജപേയുഃ = ക്രമേണ ജപിപ്പൂ.

സ്ഥാനേ തത്കലശേന ദേവമഭിഷിച്യാബ്ലിംഗമൂലാഹ്വയൈ-
സ്തച്ഛേഷേണ കുശദ്വിജദ്രുമശമീശാഖാഗ്രകൈഃ പ്രോക്ഷ്യ ച
ഗവ്യോക്ഷാം വികിരാർപ്പണം ച സുവിധായൈതത്ത്രിശേഷാർപ്പണം
കൃത്വാ തത്പരിഷത്സു ശേഷഭുജി ചാഥോ ദേവമഭ്യർച്ചയേത്. 49

സ്ഥാനേ = പിന്നെ അകത്തു ചെന്ന് ദേവങ്കൽ പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്ത് അഭിഷേകം ചെയ്തു പുറത്തുവന്ന് പീഠാദി ഉദ്വസിച്ച കലശത്തേയും ഗവ്യവികിരങ്ങളേയും അകത്തുകൊണ്ടുപോയി, തത്കലശേന ദേവം അഭിഷിച്യ = നീരാജനമുഴിഞ്ഞു പ്രണവോപചാരപുണ്യാഹമന്ത്രങ്ങളേ ജപിച്ച് കലശജലത്തേ മുക്കാലും ആടിശേഷം ജലത്തോടുകൂടി മുമ്പിൽവച്ച്, തച്ഛേഷേണ അബ്ലിംഗമൂലാഹ്വയൈഃ കുശദ്വിജശമീശാഖാഗ്രകൈഃ പ്രോക്ഷ്യ = പുണ്യാഹവും മൂലമന്ത്രങ്ങളും ജപിച്ച് പിലാശിന്റെ തൊത്തും വഹ്നി ഇലയും പുല്ലുംകൂടി പിടിച്ചതുകൊണ്ടു ബിംബത്തിങ്കൽ തളിച്ച്, ഗവ്യോക്ഷാം വികിരാർപ്പണം ച സുവിധായ = അസ്ത്രം ജപിച്ച പഞ്ചഗവ്യത്തേയും തളിച്ച വികിരത്തേയും വിതറി ശേഷം ജലവുമാടി വ്യാപകാംഗം ചെയ്തു പുറത്തുവന്ന തത്പരിഷത്സ ശേഷഭുജി ച ഏതൽ ത്രിശേഷാർപ്പണം കൃത്വാ = ദ്വാഃ സ്ഥാദിപരിവാരങ്ങൾക്കും നിർമ്മാല്യധാരിക്കും കലശശേഷത്തേയും പഞ്ചഗവ്യത്തേയും തളിച്ച് വികിരവും വിതറി അകത്തു വന്നാൽ, അഥോ ദേവം അഭ്യർച്ചയേത് = പിന്നെ ദേവങ്കൽ വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു സപരിവാരമായി പൂജിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്വൂ. ഇങ്ങനെ സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലേ മഹാകുംഭപ്രോക്ഷണം.

നിമിത്തവിത്താദ്യുപത്തിക്ലൃപ്ത്യാ[17]
പാരായണാഢ്യം പ്രവിധായ ചൈവം

17. ക്ലൃപ്താ

സാമാന്യശുദ്ധിം വിദധീത തത്ത-
ദ്ദോഷോപശാന്ത്യൈ വിഹിതം ഹുതം ച. 50

നിമിത്തവിത്താദ്യുപപത്തിക്ലൃപ്ത്യാ വാ = അശുദ്ധികളുടേയും ക്ഷേത്രത്തുങ്കലേ ദ്രവ്യപുഷ്ടിയേയും കാലദേശാവസ്ഥയേയുമറിഞ്ഞ് പാരായണാഢ്യം സാമാന്യശുദ്ധിം = ധാര തുടങ്ങിയാൽ ചുറ്റും വേദഘോഷങ്ങളോടുംകൂടി സാമാന്യമായി പറഞ്ഞ ശുദ്ധികളേയും, തത്തദ്ദോഷോപശാന്ത്യൈ വിഹിതം ഹുതം ച വിദധീത = മുകളിൽ അതാതു ദോഷങ്ങൾക്ക് പ്രത്യേകമായിട്ടു വിധിക്കുന്ന ഹോമങ്ങളേയും ചെയ്വൂ.

അനന്തരം പ്രായശ്ചിത്തഹോമത്തേപ്പറയുന്നു.

തത്രാഗ്രതോ/ഗ്നിം[18] പ്രജനയ്യ കുണ്ഡേ
തത്പാർശ്വദേശേ കലശം പ്രപൂജ്യ
കുര്യാത് കൃശാനൗ പരിധാനപക്വ-
ഹോമാർച്ചനാമന്ത്രഹുതിക്രിയാദ്യം. 51

തത്ര അഗ്രതഃ കുണ്ഡേ അഗ്നിം പ്രജനയ്യ = അവിടെ ദേവന്റെ മുമ്പിൽ ചതുരശ്രകുണ്ഡത്തുങ്കൽ അഗ്നിജനനത്തേ ചെയ്തു് അന്വാധാനാദി ഹോമം തുടങ്ങി ഹവിസ്സു വാങ്ങിയാൽ, തത്പാർശ്വദേശേ കലശം പ്രപൂജ്യ = തെക്കു പുറത്തേ സ്വസ്തികപത്മത്തുങ്കൽ ഒരു കലശത്തേയും പൂജിച്ചാൽ, കൃശാനൗ പരിധാന പക്വഹോമാർച്ചനാമന്ത്രഹുതിക്രിയാദ്യം കുര്യാത് = ഹോമത്തുങ്കൽ പരിധി വയ്ക്കു തുടങ്ങി ഇധ്മത്തോളവും ചെയ്തു് പീഠപൂജ തുടങ്ങി നിവേദ്യസ്ഥാനത്ത് ഇധ്മാദി ചക്ഷുഷ്യന്തവും പീഠമന്ത്രാജ്യാഹുതിയും പക്വഹോമവും പൂജാമന്ത്രാജ്യാഹുതിപൂർണ്ണാഹുതിയും മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുതിപൂർണ്ണാഹുതിയും ചെയ്വൂ.

മന്ത്രൈഃ പഞ്ചകചോദിതൈസ്ത്രിഗുണസാഹസ്രം ഘൃതം സാഷ്ടകം
സാഹസ്രം സമിദാജ്യശാലിതിലലാജാനാം പൃഥങ് മൂലതഃ
ഭൂരാദ്യൈർജ്ജുഹുയാത് പലാശസമിധോ/ഥ ദ്വാദശോർദ്ധ്വം ശതം
സാവിത്ര്യാഷ്ടശതം സദുഗ്ദ്ധദധിമധ്വാജ്യാനി ചാന്തേ പൃഥക്. 52

പഞ്ചകചോദിതൈഃ മന്ത്രൈഃ ത്രിഗുണസാഹസ്രം ഘൃതം = പഞ്ചകം പൂജിപ്പാൻ പറഞ്ഞ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും ശിവങ്കൽ ഈശാദിപഞ്ചബ്രഹ്മംകൊണ്ടും അറുനൂറു ആവൃത്തിയായിട്ടു മൂവായിരം ആജ്യാഹുതി ചെയ്തു്, മൂലതഃ സമിദാജ്യശാലിതില ലാജാനാം സാഹസ്രം ച = തന്റെ മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു ചമതയും നെയ്യും നെല്ലും എള്ളും മലരും

18. അഥാഗ്രതോ/ഗ്നിം

ആയിരത്തെട്ട് ഉരുവും ഹോമിച്ചാൽ അഥ ഭ്രരാദ്യൈഃ പലാശസമിധഃ ദ്വാദശോർദ്ധ്വം ശതം = പിന്നെ വ്യാഹൃതികൊണ്ട് ഇരുപത്തെട്ടു ആവൃത്തിയായിട്ടു പ്ലാശിൻ ചമതകളേ നൂറ്റിപ്പന്ത്രണ്ടും ഹോമിച്ചു, സാവിത്ര്യാ അന്തേപൃഥക് സദ്രുഗ്ധദധിമധ്വാജ്യാനി ച ജൂഹുയാത് = പിന്നെ 'തത്സവിതുർവരേണ്യം' എന്നതുകൊണ്ട് ഒടുക്കം വെവ്വേറെ പാലും തൈരും തേനും നെയ്യും ഹോമിപ്പൂ. പിന്നെ സ്വിഷ്ടകൃദാദി ഹോമിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് സമ്പാതം കലശത്തുങ്കലാക്കി അഗ്നിചൈതന്യത്തേ കലശത്തിൽ ഉദ്വസിച്ച് വ്യാപകാംഗവും ശോഷണാദിത്രിതയവും ചെയ്ത് നിവേദിച്ചു രക്ഷിപ്പൂ. പിന്നെ ദേവങ്കൽ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്തേ ഹോമകലശമാടി വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്തു പൂജിപ്പൂ.

ഏകത്രേതി സമന്തതോ/സ്യ ചതസൃഷ്വാശാസു ചാഷ്ടാസു വാ
തത്തദ്രാശിഷു[19] വാ വിഹൃത്യ ദഹനം കുണ്ഡേഷു തന്മന്ത്രതഃ
തത്തദ്ദോഷബലാബലാനുസരണാദ്ധുത്വാ സമുക്തക്രമാ-
ന്മന്ത്രീ തത്കല[20]ശൈരഥ സ്നപിതയേദ് ദേവം ച മധ്യാദിഭിഃ. 53

തത്തദ്ദോഷബലാബലാനുസരണാത് = അതാതു ദോഷങ്ങളുടെ ഗുരുലാഘവഭേദത്തേ അനുസരിച്ച്, മന്ത്രീ ഇതി ഏകത്ര വാ = ഇപ്രകാരം ഒരേടത്തു തന്നെ ഹോമത്തേ ചെയ്തു എങ്കിലും, അസ്യ സമന്തതഃ ചതസൃഷു ആശാസു വാ = ഈ ഹോമത്തിന്റെ നാലു ദിക്കിലും കൂടിയും, അഷ്ടാസു വാ = എട്ടു ദിക്കിലും കൂടിയും, തത്തദ്രാശിഷു വാ = മേഷാദി പന്ത്രണ്ടു രാശിസ്ഥാനങ്ങളിൽ കൂടിയും, തന്മന്ത്രതഃ കുണ്ഡേഷു ദഹനം വിഹൃത്യ = അവിടേയ്ക്കു യോഗ്യമായിരിക്കുന്ന മൂർത്തിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും മദ്ധ്യകുണ്ഡത്തുങ്കലേ ആ ആഗ്നിയേ വിഹരിച്ചു, സമുക്തക്രമാത് ഹുത്വാ = പറഞ്ഞ ക്രമേണ എല്ലാ കുണ്ഡങ്ങളിലും ഹോമത്തേച്ചെയ്തു അഥ മധ്യാദിഭിഃ കലശൈഃ ദേവം സ്നപിതയേദ് = പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലമധ്യാദികളായിട്ടു ഹോമകലശങ്ങളേക്കൊണ്ട് ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്തു വ്യാപകാംഗാദിനീരാജനാന്തം ചെയ്തു വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു പൂജിപ്പൂ.

ബ്രഹ്മദ്രുജാസ്തു സമിധോ ഗുരുകുണ്ഡഹോമ്യാ-
സ്താ വാ സ്വതോരണഭുവോ/ഥ ചതുർദ്ദിശാസു
ഈശാധിവാസവിഹതാശ്ച തഥാഷ്ടദിക്ഷു
പാലാശ്യ ഏവ ദഹനേഷു പുനർദ്വിഷട്സു. 54

ഗുരുകുണ്ഡഹോമ്യാഃ ബ്രഹ്മദ്രുജാഃ സമിധഃ = ആചാര്യകുണ്ഡത്തുങ്കൽ

19. തദ്വദ്രാശിഷു 20. തത്സമ്പാതഘടൈർഗ്ഗുരുഃ

എല്ലായ്പ്പോഴും പ്ലാശിൻചമതകൾ തന്നെ ഹോമിപ്പൂ. ചതുർദ്ദിശാസു താഃ വാ സ്വതോരണഭവഃ = നാലു ദിക്കുകളിൽക്കൂടെ ഹോമിക്കുമ്പോൾ പ്ലാശു തന്നെ എങ്കിലും തോരണത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞ ക്രമംപോലെ നാല്പാമരങ്ങളുടെ ചമതകൾ എങ്കിലുമാം. അഷ്ടദിക്ഷു ഈശാധിവാസവിഹിതാഃ = എട്ടു ദിക്കുകളിൽ ഹോമിക്കുമ്പോൾ ശിവന്റെ അധിവാസഹോമത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞ ചമതകൾ എട്ടും എട്ടപ്പൂ. ക്രമംപോലെ നാല്പാമരവും. പുനഃ ദ്വിഷട് സു പാലാശ്യഃ ഏവ = പിന്നെ പന്ത്രണ്ടു ഹോമങ്ങളാകുമ്പോൾ എല്ലാ കുണ്ഡങ്ങളിലും പ്ലാശിൻചമതകൾതന്നെ.

പതനാദിഷു ദോഷേഷു പ്രകരോതു ഹരൗ ഹരേ ച ഹുതമേവം
ശിവശാർങ്ഗിണ്യുഭയം വൈ ശേഷേഷ്വപി കൈശ്ചിദിഷ്യതേ കുഹചിത്. 55

പതനാദിഷു ദോഷേഷു = പതനാദികളായിരിക്കുന്ന അശുദ്ധികളിൽ, ഹരൗ ഹരേ ച ഏവം ഹുതം പ്രകരോതു = വിഷ്ണുവിങ്കലും ശിവങ്കലും ഈവണ്ണം പറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തഹോമത്തേ ചെയ്യണം. ശിവശാർങ്ഗിണി ഉഭയം വൈ = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ ശിവനു പറഞ്ഞപോലെയും വിഷ്ണുവിനു പറഞ്ഞപോലെയും രണ്ടായിട്ടും ചെയ്‌വൂ. ശേഷേഷു കുഹചിത് കൈശ്ചിത് ഇഷ്യതേ = ശേഷമുള്ള ദേവന്മാരിൽ ദുർഗ്ഗയ്ക്കും ഗണപതിക്കും ശാസ്താവിനും ചില ആചാര്യന്മാരാൽ ഈ പ്രായശ്ചിത്തഹോമം ചെയ്യപ്പെടുന്നു. സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ വേറേ പറയുന്നതു ചെയ്താൽ മതി.

അനന്തരം ദുർഗ്ഗയിങ്കലേ ദ്വാരപ്രായശ്ചിത്തഹോമത്തേ പറയുന്നു.

പ്രാസാദസ്യ ത്രികോണം ശശിദിശി യമദിശ്യർദ്ധചന്ദ്രാഭമേതത്
കുണ്ഡം ദോഷേ ഗരിഷ്ഠേ ഹരിവരുണദിശോശ്ചാപി ചതുരശ്രവൃത്തേ
കൃത്വാ/ത്രാധായ വഹ്നിം പൃഥഗഥജനയിത്വോക്തരീത്യാ കുമാര്യാം
തത്ത്വജ്ഞോ മൂർത്തിപാലൈശ്ചരതു ഹവനകർമ്മോത്തരാദി ക്രമേണ. 56

കുമാര്യാം = ദുർഗ്ഗയിങ്കൽ, പ്രാസാദസ്യ ശശിദിശി ത്രികോണയമദിശി അർദ്ധചന്ദ്രാഭം = പ്രാസാദത്തിന്റെ വടക്കുഭാഗത്തു അമ്പലത്തിൽ ത്രികോണമായിട്ടും തെക്കേ അമ്പലത്തിൽ അർദ്ധചന്ദ്രാകൃതിയായിട്ടും, ഏതത് കുണ്ഡം = തദ്ദിക്കിലേയ്ക്കു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന കുണ്ഡത്തേ ഉണ്ടാക്കു. ഗരിഷ്ഠേ ദോഷേ = വലുതായിരിക്കുന്ന ദോഷത്തുങ്കൽ, ഹരിവരുണദിശോഃ ച ചതുരശ്രവൃത്തേ കുണ്ഡേ കൃത്വാ = കിഴക്കേ അമ്പലത്തിൽ ചതുരശ്രമായിട്ടും പടിഞ്ഞാറേ അമ്പലത്തിൽ വൃത്തമായിട്ടും കുണ്ഡങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കിച്ച്, അത്ര പൃഥഗ് വഹ്നിം ആധായ ഉക്തരീത്യാ അഗ്നിം ജനയിത്വാ = ഈ കുണ്ഡങ്ങളിൽ വെവ്വേറെ തീയുമിട്ട് അഗ്നിജനനത്തേ

പറഞ്ഞപോലെ നാലിടത്തും ചെയ്യാൽ തത്ത്വജ്ഞഃ മൂർത്തിപാലൈഃ ഉത്തരാദിക്രമേണ ഹവനകർമ്മചരത്ത = തത്ത്വജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആ ചാര്യൻ പരികർമ്മികളോട്ടും കൂടി വടക്കുതുടങ്ങി പ്രദക്ഷിണക്രമേണ നാലു കുണ്ഡങ്ങളിൽ താൻ രണ്ടു കുണ്ഡങ്ങളിലായിട്ടു താൻ ഹോമങ്ങളേ ചെയ്വൂ.

ഹുത്വാऽത്ര പ്രഥമം ദിഗുത്തരശതം ദുർഗ്ഗാഭിരാജ്യം തതോ
ജാതാദ്യൈർനിജമൂലതശ്ച പൃതനാദ്യൈശ്ച ത്രിഭിർവ്യുത്ക്രമാത്
മന്ത്രൈരഷ്ടശതം ഹുനേത് ഖദിരവിപ്രാശ്വത്ഥകപ്ലക്ഷജാ
നൈയ്യഗ്രോധമയൂരബില്വസമിധഃ സൗദുംബരീഃ സാഞ്ജലീഃ. 57

ഇവിടെ അന്വാധാനാദിഹോമം തുടങ്ങി പരിധിക്കു മുമ്പു തെക്ക് ഒറ്റക്കലശവും പൂജിച്ച് പരിധ്യാദിമൂലാഷ്ടാജ്യാഹുത്യന്തം ചെയ്യാൽ, അ ത്ര പ്രഥമം ദുർഗ്ഗാഭിഃ ദിഗുത്തരശതം ആജ്യം ഹുത്വാ = ഇവിടെ മുമ്പിൽ ജാതാദിപഞ്ചദുർഗ്ഗകളേക്കൊണ്ട് ഇരുപത്തിരണ്ട് ആവൃത്തിയായിട്ടു നൂറ്റിപ്പത്ത് ഉരു ആജ്യാഹുതിചെയ്ത്, തതഃ ജാതാദ്യൈഃ നിജമൂലതഃ ച വ്യുത്ക്രമാത് പൃതനാദ്യൈഃ ത്രിഭിഃ ച മന്ത്രൈഃ = പിന്നെ ജാതവേദസ ഇത്യാദി പഞ്ചദുർഗ്ഗയുടെ ഋക്കുകൾ വെവ്വേറേ അഞ്ചുകൊണ്ടും ദുർഗ്ഗയുടെ മൂലംകൊണ്ടും പിന്നെ കീഴ്പ്പോട്ടായിട്ട് 'പൃതനാജിതം' എന്നും 'വിശ്വാനി നോ ദുർഗ്ഗഹാ' എന്നും 'അഗ്നേ ത്വം പാരയാ നവ്യ' എന്നും ഈ മൂന്നും ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും, ഖദിരവിപ്രാശ്വത്ഥകപ്ലക്ഷജാഃ നൈയഗ്രോധമയൂരബില്വസമിധഃ സൗദുംബരീഃ സാഞ്ജലീഃ അഷ്ടശതം ഹുനേത് = കരിങ്ങാലിച്ചമതയും പ്ലാശിൻ ചമതയും അരയാൽ ചമതയും ഇത്തിച്ചമതയും പേരാൽച്ചമതയും കടലാടിച്ചമതയും കൂവളച്ചമതയും അ ത്തിച്ചമതയും തൊട്ടാവാടി സമൂലവും ഈ ഒമ്പതു ദ്രവ്യങ്ങളേയും മന്ത്രക്ര മേണ നൂറ്റെട്ടീതു ഹോമിപ്പൂ.

തിലസർഷപനീവാരാൻ മൂലേന ദധിമാക്ഷികം
ആജ്യം ച മൃത്യുഞ്ജയതോ ജുഹുയാത്താവദന്തതഃ. 58

മൂലേന തിലസർഷപനീവാരാൻ = മൂലംകൊണ്ട് എള്ളിനേയും കടു കിനേയും വരിനെല്ലിനേയും, അന്തതഃ മൃത്യുഞ്ജയതഃ ദധിമാക്ഷികം ആ ജ്യം ച താവത് ജുഹുയാത് = മൃത്യുഞ്ജയമന്ത്രംകൊണ്ട് തൈരും തേനും നെയ്യും ഇവ ആറുദ്രവ്യങ്ങളേയും നൂറ്റെട്ടീത് ഉരു ഹോമിച്ചു പിന്നെ സ്വി ഷ്ടകൃദാദിഹോമത്തേയും ചെയ്വൂ.

സമ്പദാദിസമിദ്ധേന ഹുതാന്തേ തദ്ഘടേന താം
ദോഷോചിതഹുതാഭിജ്ഞോ മന്ത്രീ സംസ്ഥാപ്യ പൂജയേത്. 59

ദോഷോചിതഹുതാഭിജ്ഞഃ മന്ത്രീ = ദോഷങ്ങൾക്ക് ഉചിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഹോമങ്ങളെ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, ഹുതാന്തേ തദ്ഘടേന താം സംസ്നാപ്യ പൂജയേത് = ഹോമാവസാനത്തുങ്കൽ ദേവങ്കൽ വെവ്വേറേ പൂജിച്ച സ്നാനകാലത്തു വടക്കാദിയായി ഹോമകലശങ്ങളേക്കൊണ്ട് അഭിഷേകം ചെയ്ത് വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്ത് വെവ്വേറെ പൂജിപ്പൂ.

അനന്തരം പ്രോക്തഹോമത്തേ പറയുന്നു.

അർദ്ധേന്ദുരൂപേ ദിശി ദക്ഷിണസ്യാം
സുരാലയസ്യാരചിതേഽഗ്നികുണ്ഡേ
മഹേശവിഷ്ണ്വീശഗുഹപ്രഭേശ-
വിഘ്നേശ്വരേഷു പ്രഥമം ജുഹോതു. 60

മഹേശവിഷ്ണ്വീശഗുഹപ്രഭേശവിഘ്നേശ്വരേഷു = ശിവങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും ശാസ്താവിങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും, സുരാലയസ്യ ദക്ഷിണസ്യാം ദിശി അർദ്ധേന്ദുരൂപേ ആരചിതേ അഗ്നികുണ്ഡേ = ശ്രീകോവിലിന്റെ തെക്കഭാഗത്ത് അമ്പലത്തിൽ അർദ്ധചന്ദ്രാകാരമായിട്ട് ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന ഹോമകുണ്ഡത്തുങ്കൽ, പ്രഥമം ജുഹോതു = പ്രായശ്ചിത്തഹോമത്തിന്റെ മുമ്പിൽ പ്രോക്തഹോമത്തേ ചെയ്യണം.

ശിവന്റെ പ്രോക്തത്തിങ്കലേ വിശേഷത്തേ പറയുന്നു.

വജ്രാണ്വുല്ലിഖിതേഽസ്ത്രമന്ത്രവിഹിതോക്ഷേഽത്രാഞ്ചിതേ വിഷ്ടരേ
സ്ഥാണൗ സേശഹരൗ സവാമഭുവനേശ്യാഽഽവാഹ്യ ചേഷ്ട്വാഽനയാ
സദ്യാത്തേശസുജപ്തഘോരമഹിതാജക്ഷിപ്തഹൃത്പൂജിതേ
പഞ്ചാഗ്നൗ ശിവവാമഘോരനുശിവൈഃ കുര്യാത് ക്രമേണ ക്രിയാഃ. 61

സേശഹരൗ സ്ഥാണൗ = ശങ്കരനാരായണങ്കലും ശിവങ്കലും, വജ്രാന്വുല്ലിഖിതേ = 'ഓം ഹുംഫട് ഓം' എന്നു പന്ത്രണ്ടാം പടലത്തിൽ പറയുന്ന വജ്രമന്ത്രംകൊണ്ടു കീറിയാൽ, അസ്ത്രമന്ത്രവിഹിതോക്ഷേ = അസ്ത്രംകൊണ്ടു തളിച്ച വിഷ്ടരംവച്ചാൽ, അഞ്ചിതേ വിഷ്ടരേ അത്ര = പീഠംപൂജിച്ചേടത്ത്, സവാമഭുവനേശ്യാ ആവാഹ്യ = 'വാമദേവായ നമോ ജ്യേഷ്ഠായ നമഃ' ഇത്യാദി മന്ത്രാന്തത്തുങ്കൽ ഹ്രീം എന്നുകൂട്ടി ശക്തിയേ ആവാഹിച്ച്, അനയാ ഇഷ്ട്വാ = ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ചാൽ, സദ്യാത്തേശസുജപ്തഘോരമഹിതാജക്ഷിപ്തഹൃത്പൂജിതേ അഗ്നൗ = സദ്യോജാതനേക്കൊണ്ട് തീയിനേ വാങ്ങിച്ച് നാഭിയിങ്കൽ വച്ച ക്രവ്യാദഭാഗം കളഞ്ഞ് അഗ്നിയേ തങ്കൽ ഉദ്വസിച്ച് ശോഷണദഹനംചെയ്ത്

അഗ്നിചൈതന്യത്തേ പ്രത്യർപ്പിച്ച് 'ഈശാനസ്സർവവിദ്യാനാം' എന്ന തൊട്ടുജപിച്ച് അഘോരനേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ച് സദ്യോജാതനേക്കൊണ്ടു തീയിനേ കുണ്ഡത്തിലിട്ട് ഹൗം ഹൃദയായ നമഃ എന്ന പ്രാസാദഹൃദയം കൊണ്ടു പൂജിച്ചു തലോടി വ്ളാകി പരിസ്തരിക്ക തുടങ്ങി അഗ്നിയേ അലങ്കരിച്ചാൽ, ശിവവാമഘോരനുശിവൈഃ പഞ്ചക്രിയാഃ കുര്യാത് = ഈശാനനേക്കൊണ്ടു ഗർഭാധാനത്തേയും, വാമദേവനേക്കൊണ്ട് പുംസവനത്തേയും, അഘോരനേക്കൊണ്ട് സീമന്തോന്നയനത്തേയും, തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ടു ജാതകർമ്മത്തേയും, ഈശാനനേക്കൊണ്ടു നാമകരണത്തേയും ഇങ്ങനെ അഞ്ചു ക്രിയകളായിട്ടു അഗ്നിജനനത്തേ ചെയ്താൽ ഹോമം തുടങ്ങൂ.

പ്രാരഭ്യ തത്രാഗ്നിമുഖം നിജോക്ത-
രീത്യാ/സ്യ പാർശ്വേ കലശം പ്രപൂജ്യ
പക്വം ച പഞ്ചപ്രണവാദിനാ//സ്യേ-
നാ//ഹൃത്യ പൂജാമനുഭിശ്ച സർപ്പിഃ. 62

തത്ര നിജോക്തരീത്യാ അഗ്നിമുഖം പ്രാരഭ്യ = പിന്നെ സ്വചരണമായിട്ടു ഹോമം തുടങ്ങി, അസ്യ പാർശ്വേ കലശം പ്രപൂജ്യ = തെക്കേപ്പുറത്തു കലശത്തേ പൂജിച്ച് പരിധ്യാദി പീഠമന്ത്രാജ്യഹോമാന്തം ചെയ്ത്, പഞ്ചപ്രണവാദിനാ ആസ്യേന പക്വം = അഞ്ചു പ്രണവത്തോടു കൂടിയ തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ട് പക്വത്തേ ഹോമിച്ച്, പൂജാമനുഭിഃ ച സർപ്പിഃ ആഹൃത്യ = പൂജാമന്ത്രാജ്യാഹുതിയും മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുതിയും ചെയ്ത് ദ്രവ്യങ്ങളേ ഹോമിപ്പൂ.

ഭീമാജാഹ്വയവാമവക്ത്രമനുഭിസ്സൗദുംബരീമാർഗജാ-
//ജ്യാന്നാന്യഷ്ടസഹസ്രകം വസുശതം പുംസാ തിലാൻ സർഷപാൻ
മുദ്ഗവ്രീഹിയവാൻ ഘൃതാക്തനവദൂർവാഗ്രാഷ്ടസാഹസ്രമ-
പ്യേതേനാഷ്ടശതം ജുഹോതു ദധിമധ്വാജ്യാനി ജുംസാണുനാ. 63

ഭീമാജാഹ്വയവാമവക്ത്രമനുഭിഃ സൗദുംബരീമാർഗജാ//ജ്യാന്നാനി അഷ്ടസഹസ്രകം = അഘോരനേക്കൊണ്ട് അത്തിച്ചമതയേയും സദ്യോജാതനേക്കൊണ്ടു കടലാടിയും വാമദേവനേക്കൊണ്ടു നെയ്യിനേയും തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ടു ഹവിസ്സിനേയും ആയിരത്തെട്ടീത് ഉരു ഹോമിച്ചാൽ, പുംസാ തിലാൻ സഷപാൻ മുദ്ഗവ്രീഹിയവാൻ വസുശതം = തൽപുരുഷനേക്കൊണ്ട് എള്ളും കടുകും ചെറുപയറും നെല്ലും യവവും ഈ അഞ്ചിനേയും നൂറ്റെട്ടീത് ഉരു ഹോമിച്ച്, ഏതേന ഘൃതാക്തനവദൂർവാഗ്രാഷ്ടസാഹസ്രം അപി = പിന്നെയും തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ടു നെ

യ്യിൽ മുക്കിയ കറുകയേ ആയിരത്തെട്ടുരു ഹോമിച്ച്, ജുംസാണനാ ദധി മധ്വാജ്യാനി അഷ്ടശതം ജുഹോതു = മൃത്യുഞ്ജയമന്ത്രംകൊണ്ടു തൈരും തേനും നെയ്യും നൂറ്റെട്ടീതു ഉരു ഹോമിച്ചു സ്വിഷ്ടകൃദാദി ഹോമം മുടിച്ച് സമ്പാതത്തേ കലശത്തിൽ ആക്കു.

ആജ്യം പ്രാഗ്വജ്ജനിതദഹനേ/ത്ര പ്രധാനാദി കൃത്വാ
ഷഡ്ഭിഃ ഷഡ്വിംശതിപരിമിതൈഃ സ്വാഹ്വയൈശ്ച പ്രഭേശേ
ഷണ്മൂലാണദ്വിതയജിനവർണ്ണാണഭിർബാഹുലേയേ
ഷഡ്ദ്വന്ദ്വാഖ്യാമനഭിരപി ഭൂരാദിമന്ത്രൈശ്ച ഹുത്വാ. 64

പ്രഭേശേ പ്രാഗ്വത് ജനിതദഹനേ അത്ര പ്രധാനാദി കൃത്വാ = ശാസ്താവിങ്കൽ മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപോലെ എട്ടു ക്രിയകളോടുകൂടി അഗ്നിജനനം ചെയ്ത്, അഗ്നിയിങ്കൽ അന്വാധാനാദി എങ്കിലും ജുഷ്ടോപസ്ഥാനമെങ്കിലും തുടങ്ങി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുത്യന്തം ചെയ്തു, ഷഡ്ഭിഃ ഷഡ്വിംശതിപരിമിതൈഃ സ്വാഹ്വയൈഃ ച ആജ്യം ഹുത്വാ = രേവന്താദിഷണ്മന്ത്രംകൊണ്ടും ആര്യാദിഷഡ്വിംശതിനാമങ്ങളേക്കൊണ്ടും ആജ്യാഹുതി ചെയ്വൂ. ബാഹുലേയേ ഷണ്മൂലാണനാ ദ്വിതീയജിനവർണ്ണാണഭിഃ ഷഡ്ദ്വന്ദ്വാഖ്യമനഭിഃ ഭൂരാദിമന്ത്രൈഃ ച ആജ്യം ഹുത്വാ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ അഗ്നിജനനവും അന്വാധാനാദി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുത്യന്തവും ചെയ്താൽ സനൽകുമാരാദിഷണ്മന്ത്രംകൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും ഉപചാരംകൊണ്ടും ഗായത്രികൊണ്ടും സ്കന്ദാദിദ്വാദശനാമംകൊണ്ടും വ്യാഹൃതികൊണ്ടും ഓരോ ഉരു ആജ്യാഹുതി ചെയ്വൂ.

ബൈല്വീരാര്യേ/ത്ര നൈപീഃ ശരഭുവി സമിധോ/ഥദ്വയോരാജ്യമന്നം
ഷണ്മന്ത്രൈർലാജരാജീയവതിലമപി ഹുത്വാ ശതം ദ്യുത്തരം തു
ആജ്യം ക്ഷീരം ദധി ക്ഷൗദ്രമപി വസുശതം വ്യാഹൃതീഭിഃ ക്രമേണ
ത്രിസ്വാദ്വക്താസ്ത്രിസാഹസ്രകമപി ജുഹുയാജ്ജുംസമന്ത്രേണ ദൂർവാ. 65

അത്ര ആര്യേ ബൈല്വീഃ ശരഭുവി നൈപീഃ സമിധഃ = ഇവിടെ ശാസ്താവിങ്കൽ കൂവളച്ചമതയേയും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ കടമ്പിൻ ചമതയേയും, അഥ ദ്വയോഃ ആജ്യം അന്നം = പിന്നെ രണ്ടേടത്തും തുല്യമായിട്ട് നെയ്യിനേയും ഹവിസ്സിനേയും, ലാജരാജീ = മലരിനേയും കടുകിനേയും, യവതിലം = യവത്തേയും എള്ളിനേയും, ഷണ്മന്ത്രൈഃ ദ്യുത്തരം ഹുത്വാ = തന്റെ ഷണ്മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു പതിനേഴ് ആവൃത്തിയായിട്ടു നൂറ്റിരണ്ടീത് ഉരു ഹോമിച്ച്, വ്യാഹൃതീഭിഃ ആജ്യം ക്ഷീരം ദധി ക്ഷൗദ്രം അപി ക്രമേണ വസുശതം = പിന്നെ വ്യാഹൃതികൊണ്ട് ഇരുപത്തേഴ് ആവൃത്തിയായി നെയ്യും ഹോമിച്ചു പാലും തൈരും തേനും നൂറ്റെട്ടീത് ഉരു

ക്രമേണ ഹോമിച്ച്, ജുംസമന്ത്രേണ ത്രിസ്വാദ്വക്താഃ ദൂർവാ ത്രിസാഹസ്ര കം അപി ജുഹുയാത് = പിന്നെ മൃത്യുഞ്ജയമന്ത്രംകൊണ്ടു തേനം പാലും നെയ്യും കൂടിയുള്ള ത്രിമധുരത്തിൽ മുക്കി മൂവായിരം കറുകകളേയും ഹോമിച്ചു, സ്വിഷ്ടകൃദാദിഹോമം ചെയ്ത് സമ്പാതത്തേ കലശത്തിലാക്കൂ.

ഷണ്മന്ത്രൈർഘൃതമേകശോ വസുശതം വൈതൈരധീവാസഗം
ദ്രവ്യം ബില്വസമിദ്ഘൃതാദികമപൂപാന്തേ/ത്ര വാ ലഡ്ഡുകം
ഭൂരാദ്യൈഃ ക്രമശോ ദധിസ്തനജമദ്ധ്വാജ്യം ഗണാനാമൃചാ
ഗൗളം ചാഷ്ടശതം ജുഹോതു ഗണേപ ഗവ്യം ച മൂലാണുനാ. 66

ഗണപേ ഷണ്മന്ത്രൈഃ ഏകശഃ വസുശതം വാ ഘൃതം = ഗണപതിയിങ്കൽ അഗ്നിജനനവും അന്വാധാനാദി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുത്യന്തവും ചെയ്തു ഷണ്മന്ത്രംകൊണ്ടു ഓരോ ഉരു എങ്കിലും പതിനെട്ടു ആവൃത്ത്യാ നൂറ്റെട്ടു എങ്കിലും നെയ്യിനേ ഹോമിച്ച്, അധീവാസഗം ബില്വസമിദ്ഘൃതാദികം ദ്രവ്യം = പിന്നെയും ഷണ്മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് കൂവളച്ചമതയും നെയ്യും ഹവിസ്സും മലരും അവലും എള്ളുണ്ടയും അപ്പവും അടയും നെയ്യും ഒമ്പതു അധിവാസഹോമത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞ ദ്രവ്യങ്ങളേ പതിനെട്ടു ആവൃത്ത്യാ നൂറ്റെട്ടീതു ഹോമിപ്പൂ. അത്ര അപൂപാന്തേ വാ ലഡ്ഡുകം = ഇവിടെ അപ്പത്തേ ഹോമിച്ചു പിന്നെ എള്ളുണ്ട എന്നും പക്ഷമുണ്ട്. ഭൂരാദ്യൈഃ ക്രമശഃ ദധിസ്തനജമദ്ധ്വാജ്യം = പിന്നെ വ്യാഹൃതികൊണ്ടു തൈരും പാലും തേനം നെയ്യും നൂറ്റെട്ടീതും, ഗണാനാമൃചാ ഗൗളം മൂലാണുനാ ഗവ്യം ച അഷ്ടശതം ജുഹോതു = 'ഗണാനാം ത്വാ' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടു ശർക്കരയേയും മൂലമന്ത്രംകൊണ്ട് പഞ്ചഗവ്യത്തേയും നൂറ്റെട്ടീതും ഹോമിച്ചു സ്വിഷ്ടകൃദാദിചെയ്ത് സമ്പാതത്തേ കലശത്തിലാക്കി അഗ്നിയേയും ഉദ്വസിപ്പൂ.

വിശ്വദ്രവ്യൈരിതി ശിവശിവശ്രീശയോഃ സ്കന്ദശാസ്ത്രോ-
രേകന്യൂനൈർദ്വിരദവദനേ ദ്വ്യുത്തരൈശ്ചാപി ഹോമം[21]
കൃത്വാ സംസ്ഥാപയതു കലശേനാദസീയേന ദേവം
മന്ത്രീ പാതാദിമൃതിജനനസ്തേനവേശാദികേഷു. 67

മന്ത്രീ പാതാദിമൃതിജനനസ്തേനവേശാദികേഷു = ആചാര്യൻ പതനാദിദോഷത്തുങ്കലും ജനനമരണദോഷത്തുങ്കലും കള്ളരുകേറുന്നേടത്തുമുള്ള അശുദ്ധികൾ, ഇതി = ഇപ്രകാരം, ശിവശിവശ്രീശയോഃ വിശ്വദ്രവ്യൈഃ = ശിവങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും പതിമൂന്നു ദ്രവ്യങ്ങളേക്കൊ

21. ദേവം
ഹുത്വാമന്ത്രൈഹവനവിഹിതൈഃ സ്നാപയേത്തദ്ഘടാദ്ഭി-
സ്തത്ര സ്ഥാനാദ്യധിഗതമഹോത്പാത്രദോഷോപശാന്ത്യൈ

ണ്ടും, സകന്ദശാസ്ത്രോഃ ഏകനൃനൈഃ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും ശാസ്താവി ങ്കലും പന്ത്രണ്ടു ദ്രവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ടും, ദ്വിരദവദനേ ദ്വ്യൂത്തരൈഃ അപി = ഗണപതിയിങ്കൽ പതിനഞ്ചു ദ്രവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ടും, ഹോമം കൃത്വാ = പ്രോക്തഹോമത്തേ മുമ്പേ ചെയ്തു, അദസീയേന കലശേന ദേവം സം സ്നാപയതു = ഈ ഹോമകലശംകൊണ്ടു ദേവനേ സ്നാനകാലത്ത് അഭി ഷേകംചെയ്തു പൂജിപ്പൂ.

അനന്തരം സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലേ പ്രായശ്ചിത്തഹോമത്തേ പറയുന്നു.

പ്രാസാദം പരിതോ വിഹൃത്യ ഗുരുകുണ്ഡാദഗ്നിമഗ്രാഹിതാത്
കുര്യ്യശ്ശാന്തിഹുതാനി പഞ്ച നവ വാ/ഥാഗ്രേ/ഖിലാന്യേവ വാ
സ്കന്ദേ ദ്വാദശവാസരാദ്യഹരഹസ്തത് സ്നാനപൂജാദിഭി-
സ്ത്ര്യാവൃത്ത്യൈകദിനേ/ഥ വാ/ത്ര ച ഘടാഃ കാര്യാഃ പൃഥക്കർമ്മസു. 68

സ്കന്ദേ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ, അഗ്രാഹിതാത് ഗുരുകുണ്ഡാത് = മണ്ഡ പത്തിൽ അഗ്നിജനനത്തേ ചെയ്തിരിക്കുന്ന ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽനിന്ന്, പ്രാസാദം പരിതഃ കുണ്ഡേഷു അഗ്നിം വിഹൃത്യ = പ്രാസാദത്തിന്റെ ചുറ്റും നാലുദിക്കുകളിലും എങ്കിലും എട്ടു ദിക്കുകളിൽ എങ്കിലും അമ്പലങ്ങളിൽ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന കുണ്ഡങ്ങളിൽ അഗ്നിയേ വിഹരിച്ച്, പഞ്ച വാ ന വ വാ ശാന്തിഹുതാനി കുര്യ്യഃ. അഞ്ചായിട്ടോ ഒൻപതായിട്ടോ ശാന്തി ഹോമങ്ങളേ ചെയ്വൂ. അഗ്രേ ഏവ അഖിലാനി വാ = ദേവന്റെ മുമ്പിൽ വല്യമ്പലത്തിൽതന്നെ ഈ ഹോമങ്ങളേ ഒക്കെയും ചെയ്കിലുമാം. ദ്വാദ ശവാസരാദി അഹരഹഃ തത്സ്നാനപൂജാദിഭിഃ = ഈ ഹോമങ്ങൾ പന്ത്ര ണ്ടു ദിവസം താൻ ഒമ്പതു ദിവസം താൻ അഞ്ചു ദിവസം താൻ മൂന്നുദിവ സം താൻ നിത്യമായി ഹോമങ്ങളേച്ചെയ്തു കലശമാടി പൂജയും ചെയ്വൂ. ഏകദിനേ ത്ര്യാവൃത്ത്യാ വാ = ഒരു ദിവസംതന്നെ എല്ലാക്കുണ്ഡങ്ങളി ലും നേരത്തുമുച്ചയ്ക്കും വൈകീട്ടുമായിട്ടും ചെയ്യുകയുമാം. അത്ര ച കർമ്മസു പൃഥക്ഘടാഃ കാര്യാഃ = ഇവിടെയും ഹോമങ്ങൾക്കു വെവ്വേറേ കലശങ്ങ ളേ പൂജിക്കുകയും ഹോമം കഴിഞ്ഞാലവറ്റേ ആടി പൂജയും ചെയ്യണം.

അഷ്ടോർദ്ധ്വം സമിധഃ ശതം സകലനാമ്നാ ബീജനാമ്നാ ചരും
ഗോസർപ്പിർമഹതാ/ത്ര സർഷപതിലാൻ ബീജാണുനാ ജുഹ്വതു
മദ്ധ്യേ ദിക്ഷു വിദിക്ഷു നീപവടജാഃ സൗദുംബരാശ്വത്ഥ[22]കാഃ
പ്ലക്ഷബ്രഹ്മമധൂകജാശ്ച സമിധോ ജംബൂകപിത്ഥോത്ഥിതാഃ. 69

ഇവിടെ ഹോമക്കാര് എല്ലാവരും അന്വാധാനാദി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹു ത്യന്തം ചെയ്താൽ, സകലനാമ്നാ സമിധഃ ബിജനാമ്നാ ചരും മഹതാ ഗോ

22. അശ്വത്ഥജാഃ

സർപ്പിഃ ആം രം സ്വാഹാ എന്ന സകലമന്ത്രംകൊണ്ടു ചമതകളേയും ഘ്ലും ത്ധ്യം ജം ധാം മ്രും വ്യോം സ്വാഹാ എന്ന ബീജമന്ത്രംകൊണ്ടു ഹവി സ്സിനേയും ഗ്ലം ഗുഹായ നമഃ സ്വാഹാ എന്ന മഹാമന്ത്രംകൊണ്ടു നെയ്യി നേയും, അത്ര ബീജാണ്ഡനാസർഷപതിലാൻ ച = ബീജമന്ത്രംകൊണ്ടു തന്നെ കടുകിനേയും എള്ളിനേയും, അഷ്ടോർദ്ധ്വം ശതം ജുഹ്വതു = ഈ അഞ്ചു ദ്രവ്യങ്ങളേയും നൂറ്റെട്ടീതും ഹോമിപ്പൂ. മദ്ധ്യേ ദിക്ഷു വിദിക്ഷു = നടുവിലും കിഴക്കു തുടങ്ങി നാലു ദിക്കുകളിലും അഗ്ന്യാദി നാലു കോണു കളിലും, നീപവടജാഃ = കടമ്പും പേരാലും, സൊദുംബരാശ്വത്ഥകാഃ = അത്തിയും അരയാലും, പ്ലക്ഷബ്രഹ്മമധൂകജാഃ = ഇത്തിയും പ്ലാശ്ശും ഇലി പ്പയും, ജംബൂകപിത്ഥോത്ഥിതാഃ ച = ഞാവലും പ്ലാവും, സമിധഃ സ്യുഃ = ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു ദിക്കിലേയ്ക്കും ചമതകൾ ഭവിക്കും.

അനന്തരം ശാന്തിഹോമങ്ങളേ പറയുന്നു.

ശാന്തിഹോമമഥ ശർവദിശി ശ്രു-
ത്യശ്രുകുണ്ഡജനിതാത്മഹുതാശേ
ആദധീത സകലേഷ്വിഹ പക്വേ-
ജ്യാണ്ഡഹുത്യവധികർമ്മ പുരോവത്. 70

സകലേഷു ശർവദിശി = എല്ലാ ദേവന്മാരിലും പ്രാസാദത്തിന്റെ ഈശകോണിൽ അമ്പലത്തിൽ, ശ്രുത്യശ്രുകുണ്ഡജനിതാത്മഹുതാശേ = ചതുരശ്രകുണ്ഡത്തിൽ തന്റെ തന്റെ അഗ്നിജനനത്തേച്ചെയ്യാൽ, പ ക്വേജ്യാണ്ഡഹുത്യവധികർമ്മ പുരോവത് ചരതു = അന്വാധാനാദി പക്വ ഹോമവും പൂജാമന്ത്രാജ്യാഹുതിയും മൂലാഷ്ടാജ്യഹുതിയും കഴിവോളമുള്ള ക്രിയകളേ ചെയ്‌വൂ.

സർപ്പിഃ സ്വോപനിഷദ്വിഷഡ്വസുജിനാർണ്ണാണ്ഡപചാരൈർന്നസൂ-
ക്തോത്ഥാഭിർജ്ജിനവാരമൃഗ്ഭിരപി ഹുത്വാ//ജ്യാന്തരാളേഷ്വതൈഃ
വിഷ്ണൗ മാർഗഭവാമൃതാഃ സഹസഹൈന്ദ്രീഭദ്രികാഃ സാഞ്ജലീർ-
ദൂർവാസർഷപശാലികാൻ യവതിലാന്നഞ്ചോക്തസംഖ്യംഹുനേത്. 71

വിഷ്ണൗ = വിഷ്ണുവിങ്കൽ, സ്വോപനിഷദ്വിഷഡ്വസുജിനാർണ്ണാണ്ഡ പചാരൈഃ, തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങൾ വെവ്വേറെയും ദ്വാദശാക്ഷരവും അ ഷ്ടാക്ഷരവും ഗായത്രിയും ഉപചാരവും ഈ ഒമ്പതുകൊണ്ടും, നൃസൂക്തോ ത്ഥാഭിഃ ഋഗ്ഭിഃ ച = പുരുഷസൂക്തത്തിന്റെ ഋക്കുകൾ പതിനാറുകൊണ്ടും വെവ്വേറെയും, ജിനവാരം സർപ്പിഃ ഹുത്വാ = ഈ ഇരുപത്തിയഞ്ചു മന്ത്ര ങ്ങളേക്കൊണ്ടും ഇരുപത്തിനാലീത് ആജ്യാഹുതി ചെയ്‌വൂ. ഇടയിലൊ ക്കെയും പൂർണ്ണാഹുതിയും ചെയ്‌വൂ. തൈഃ ആജ്യാന്തരാളേഷു = പിന്നെ

യും പഞ്ചതത്ത്വാദി ഓരോന്നുകൊണ്ട് നെയ്യ് ദ്രവ്യം നെയ്യ് ഇങ്ങനെ നെയ്യുടെ ഇടയിൽ വരുമാറ്, മാർഗഭവാഃ = കടലാടിയും, അമൃതാഃ = ചിറ്റമൃതും, സഹസഹാ = പൂവങ്കുരുന്തലയും, ഐന്ദ്രീ = ഉഴിഞ്ഞയും, ഭദ്രികാ = ചെറൂളയും, സാഞ്ജലീഃ = തൊട്ടാവാടിയും, ദൂർവാ = കറുകയും, സർഷപശാലികാൻ = കടുകും നെല്ലും, യവതിലാന്നം = യവവും എള്ളും ഹവിസ്സും, ഉക്തസംഖ്യം ഹുനേത് = ഈ പന്ത്രണ്ടു ദ്രവ്യങ്ങളേയും ഇടയിലും ആദ്യന്തവും ആയി പതിമൂന്നു പ്രാവശ്യം നെയ്യിനേയും കൂട്ടി ഇരുപത്തിയഞ്ചു ദ്രവ്യങ്ങളേയും ഇരുപത്തിനാലീത് ഉരു ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ഹോമത്തേച്ചെയ്വൂ.

ഗായത്ര്യാ നിജയാ പയോദ്രുസമിദാജ്യാന്നാനി ദൂർവാമധു-
ക്ഷീരാജ്യസ്നപിതാ വസൂത്തരശതം ലാജാസ്സരാജീതിലാഃ
ഹോതവ്യാ യവശാലിസക്ത്വഘൃതയുക്താ ധൂർജടൗ തേ സമിത്-
സർപ്പിർമദ്ധ്യകദൗർവികാസ്തിലയവവ്യത്യാസിനശ്ചേഷുജേ. 72

ധൂർജ്ജടൗ = ശിവങ്കൽ, നിജഗായത്ര്യാ = തത്പുരുഷായ വിദ്മഹേ ഇത്യാദി ഗായത്രികൊണ്ടു, പയോദ്രുസമദാജ്യാന്നാനി = ഇത്തി, അത്തി, അരയാൽ, പേരാൽ ഈ നാലും നെയ്യും ഹവിസ്സും, മധൂക്ഷീരാജ്യസ്നപിതാഃ ദൂർവാ = തേനും പാലും നെയ്യും കൂടിയ തിരുമധുരത്തിൽ മുക്കിയ കറുകകളും, ലാജാഃ = മലരു, സരാജീ തിലാഃ = കടുകും എള്ളും, യവശാലിസക്ത്വഘൃതയുക്താഃ = യവവും നെല്ലും അരി വറുത്തുപൊടിച്ചതും, നെയ്യും, വസൂത്തരശതം ഹോതവ്യാഃ = നൂറ്റേട്ടീതു ഉരു ഈ പതിന്നാലു ദ്രവ്യങ്ങളും ഹോമിക്കണം. ഇഷുജേ സമിത് സർപ്പിർമ്മദ്ധ്യഗദൗർവ്വികാഃ = തിലയവവ്യത്യാസിനഃ തേ ച = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ഇത്തി, അത്തി, അരയാൽ, പേരാൽ, നെയ്യ് ഇങ്ങനെ തുടങ്ങി യവം, എള്ള് ഇങ്ങനെ ക്രമംമാറി ഗായത്രികൊണ്ടു ഹോമിപ്പൂ. പിന്നെ സ്വിഷ്ടകൃദാദിഹോമത്തേച്ചെയ്വൂ.

വിഘ്നേശേ ഹവനം ഗിരീശവദിദം പ്രായോ/ത്ര ലാജാദികം
ഷട്കം സ്വോദിതമേവ ശാസ്തരി പുനഃ സാഹസ്രമഷ്ടാധികം
ഗായത്ര്യൈവ തിലാൻ ഘൃതം ച ജുഹുയാദ്യാഗാണനാ കേവലം
താവത്സുംഭരിപൗ ഘൃതം ഹരിഹരേ ദ്വ്യക്തം പൃഥക് പ്രാചരേത്. 73

വിഘ്നേശേ ഇദം ഹവനം പ്രായഃ ഗിരീശവത് = ഗണപതിയിങ്കൽ ഈ ശാന്തിഹോമം മിക്കവാറും ഗണപതിയിങ്കലേപ്പോലെ. അവിടെയും മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുത്യന്തം ചെയ്താൽ ഗണപതിയുടെ ഗായത്രികൊണ്ട് ഇത്തി, അത്തി, അരയാൽ, പേരാൽ, നെയ്യ്, ഹവിസ്സ്, കറുക ഇവ ഏഴും

ന്റെട്ടീളു ഹോമിച്ചാൽ = അത്ര ലാജാദികം ഷട്കം സ്വോദികം ഏവ = ഇവിടെ മലരു തുടങ്ങി ആറു ദ്രവ്യങ്ങളും അധിവാസത്തുങ്കൽ ഗണപതിക്കു പറഞ്ഞതുതന്നെ വേണം. അപ്പോൾ മലരുമവലുമെള്ളുണ്ടയും അപ്പവുമടയും നെയ്യും ഈ ആറും ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ചെയ്വൂ. പുനഃ ശാസ്തരി ഗായത്ര്യാ ഏവ തിലാൻ ഘൃതം ച അഷ്ടാധികം സാഹസ്രം ജുഹുയാത് = പിന്നെ ശാസ്താവിങ്കൽ അഗ്നിമുഖാനന്തരം സ്വഗായത്രി കൊണ്ടു തന്നെ നെയ്യിനേയും ആയിരത്തെട്ടീളു ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ചെയ്വൂ. സുംഭരിപൗ കേവലം യാഗാണ്ടനാ താവത്സംഖ്യം ഘൃതം = ദുർഗയിങ്കൽ മൂലാഷ്ടാജ്യഹുതിചെയ്താൽ ദുർഗ്ഗാരൂപിണി ഇത്യാദി ഗായത്രീ മന്ത്രംകൊണ്ട് ആയിരത്തെട്ട് ഉരു നെയ്യിനേത്തന്നെ ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ചെയ്വൂ. ഹരിഹരേ പൃഥക് ദ്വിക്തം പ്രാചരേത് = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ രണ്ടു കുണ്ഡത്തുങ്കൽ വേറേതന്നെ അഗ്നിജനനം ചെയ്ത് ശൈവമായിട്ടും വൈഷ്ണവമായിട്ടും പറഞ്ഞ ശാന്തിഹോമം രണ്ടിനേയും ചെയ്വൂ.

പൂർവോദിതേഷു ദഹനാദിഷു ഘോരസത്ത്വൈഃ
ക്ഷേത്രേ ശ്രിതേ/നവധൃതാവപി നിഷ്കൃയായാഃ
ഹുത്വേതി സംസ്നപിതയേത് കലശേന ശേഷേ-
ണോക്ഷേച്ച തത്ര മനുവിന്മധുസംഭവാദൗ. 74

പൂർവോദിതേഷു ദഹനാദിഷു = മുൻപറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ദഹനാദികളിലും, ഘോരസത്ത്വൈഃ ക്ഷേത്രേ ശ്രിതേ = ക്രൂരജന്തുക്കളാൽ ശ്രീകോവിലിന്റെ അകത്തു പ്രവേശിക്കുന്നേടത്തും, നിഷ്കൃയായാഃ അനവധൃതൗ അപി = പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളുടെ നിശ്ചയം വരാതെ ഇരിക്കുന്നേടത്തും, ഇതി ഹുത്വാ കലശേന സംസ്നപിതയേത = ഇപ്രകാരം ശാന്തിഹോമത്തേച്ചെയ്ത് കലശംകൊണ്ട് ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്വൂ. ശേഷേണ ഉക്ഷേത് ച = തച്ഛേഷംകൊണ്ട് പരിവാരങ്ങളേ തളിക്കയും ചെയ്വൂ. മനുവിത് തത്ര മധുസംഭവാദൗ = അവിടെ മധുവല്മീകാദികൾ സംഭവിച്ചാലും ഈ ശാന്തിഹോമം ചെയ്ത് വക്ഷ്യമാണമായ അത്ഭുതശാന്തിഹോമത്തേയും ചെയ്യണം.

അത്ഭുതശാന്തിഹോമത്തേ പറയുന്നു.

കുര്യാദ്വാന്യാത്ഭു ശാന്തിം ശിവഹരിതി യതഃ സ്വസ്തിദാഃ പക്വമാജ്യം
വാസ്തോർവാസ്തോശ്ച ഹുത്വാ ശമിതി ച പുനരിന്ദ്രാഗ്ന്യൃചാ/ഥോ കയാനഃ
തദ്വത് കോ അദ്യ മന്ത്രീ ഭവതമിതി തതഃ ശാകുനസ്വസ്തിവാസ്തോ-
ർമ്മന്ത്രൈഃ പഞ്ചാണ്ഡഭിർദൗർഗമനുഭിരനലേ ശന്നുജുഗ്വ്യാഹൃതീഭിഃ[23] 75

23. ശം പൃഥക് വ്യാഹൃതീഭിഃ

മന്ത്രീ ശിവഹരിതി അന്യാം ശാന്തിം കുര്യാദ് വാ = ആചാര്യൻ ഈശകോണിൽ ചതുരശ്രകോണിൽ അഗ്നിജനനത്തേ ചെയ്ത് യാജുഷമായിട്ട് അത്ഭുതശാന്തിഹോമത്തേച്ചെയ്വൂ. സ്വചരണമായിട്ടും ചിലരു ചെയ്യുന്നു. അവിടെ, യതഃ സ്വസ്തിദാഃ പക്വം = 'യദ ഇന്ദ്ര ഭയാമഹേ' എന്നും 'സ്വസ്തിദാ വിശസ്പതിഃ' എന്നും രണ്ടു ഋക്കുകളേക്കൊണ്ട് പക്വത്തേ ഹോമിച്ച് പൂജാമന്ത്രാദി ഹോമിച്ചാൽ 'ഇന്ദ്രായ ഇദം', പിന്നെ, വാസ്തോർ വസ്തോഃ ച ശം ഇതി ച ഇന്ദ്രാഗ്ന്യൃചാ അഥോ കയാ നഃ തദ്വത് കോ അദ്യ ഭവതം ഇതി = 'വാസ്തോഷ്പതേ പ്രതിജാനീഹി' എന്നും 'വാസ്തോഷ്പതേ ശമയാ' എന്നും 'ശന്നോദേവീ' എന്നും 'ഇന്ദ്രാഗ്നീ രോചനാ ദിവഃ' എന്നും 'കയാനശ്ചിത്രഃ' എന്നും 'കോ അദ്യ യുങ് ക്തേ ധുരി' എന്നും 'ഭവതന്നഃ സമനസൗ' എന്നും ഈ ഏഴു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും , തതഃ ശാകുന സ്വസ്തിവാസ്തോർമന്ത്രൈഃ = കനിക്രദദാദി ആറുകൊണ്ടും 'സ്വസ്തിനോ മിമീതാ' മിത്യാദി എട്ടുകൊണ്ടും, 'വാസ്തോഷ്പതേ ധ്രുവാസ്ഥൂണാ', ഇത്യാദി വാസ്തുഹോമത്തുങ്കലേ ആറുകൊണ്ടും, പഞ്ചാണഭിഃ ദൗർഗമന്ദഭിഃ = തങ്ങളുടെ പഞ്ചതത്ത്വംകൊണ്ടും, ശംന്ത്വഷ്ഗ്വ്യാഹ്യതീഭിഃ = ശന്നഃ സൂക്തം പതിനഞ്ചുകൊണ്ടും പുരുഷസൂക്തം പതിനാറുകൊണ്ടും വ്യാഹൃതി നാലുകൊണ്ടും, അനലേ ആജ്യം ഹുത്വാ = ഈ എഴുപത്തിരണ്ടു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് ആജ്യഹോമത്തേച്ചെയ്ത് ദ്രവ്യഹോമങ്ങളേ ചെയ്വൂ.

ഗായത്ര്യാ ദ്വിജസമിദന്നലാജരാജീ-
ർഹുത്വാ//ജ്യാന്തരിതതയാതിലാൻ യവാംശ്ച
മുദ്ഗാംശ്ചാഹിതബലിരന്നശേഷതോ/ഗ്രേ
ശാന്ത്യാ/ഗ്നേഃ സ്നപയതു തദ്ഘടേന ദേവം. 76

ഗായത്ര്യാ = തങ്ങളുടെ ഗായത്രികൊണ്ട് ആജ്യാന്തരിതതയാ = ആജ്യഹോമത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തുങ്കൽ വരുമാറു, ദ്വിജസമിദന്നലാജരാജീഃ = പ്ലാശിഞ്ചമതയും ഹവിസ്സും മലരും കടുകും, തിലാൻ യവാൻ മുദ്ഗാൻ ച = എള്ളും യവവും ചെറുപയറും ഈ ഏഴു ദ്രവ്യങ്ങളേയും ആദ്യന്തമദ്ധ്യങ്ങളിൽ നെയ്യോടും കൂടി പതിനഞ്ചുകൂട്ടം ദ്രവ്യങ്ങളേ നൂറ്റെട്ടീത്, ഹുത്വാ = ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ചെയ്വൂ. അഗ്നേഃ അഗ്രേ ശാന്ത്യാ അന്നശേഷതഃ ആഹിതബലിഃ = ഹോമത്തിന്റെ കിഴക്കുഭാഗത്ത് 'ശന്നോദേവീ' മന്ത്രംകൊണ്ടു ഹവിഃശേഷംകൊണ്ടും ബലിയും തൂകി ഹോമംമുടിച്ച് സമ്പാതം കലശത്തുങ്കലാക്കി, തദ്ഘടേന ദേവം സ്നപയതു = പിന്നെ ദേവങ്കൽ പൂജതുടങ്ങി സ്നാനകാലത്ത് ഹോമകലശത്തേ ആടി പൂജിപ്പൂ.

സർവേഷു നിഷ്കൃതിഹുതേഷു ഗരിഷ്ഠദോഷേ

ശാന്ത്യംബു സമ്പതിതശേഷമവസ്രുതാംഭഃ

ഗവ്യം സമസ്തമഥ സർവഹുതാവശേഷം
പാത്രേഷു ഷട്സു ഹുതഭസ്മ ച സന്നിധായ. 77

ഗരിഷ്ഠദോഷേ = വലുതായിട്ടുള്ള ദോഷത്തുങ്കൽ, ഷട്സു പാത്രേഷു = ആറു പാത്രങ്ങളിൽ, സർവ്വേഷു നിഷ്കൃതിഹുതേഷു = പ്രായശ്ചിത്താദി എല്ലാ ഹോമങ്ങളിലേയും, ശാന്ത്യംബു = പ്രണീതാജലവും, സമ്പാതിതശേഷം സമ്പാതശേഷവും, അവസ്രുതാംഭഃ = കലശാവസ്രുതജലവും, ഗവ്യം = പഞ്ചഗവ്യവും, സർവ്വഹുതാവശേഷം = ഹോമത്തുങ്കലേ ഹവിശ്ശേഷവും, ഹുതഭസ്മ ച സന്നിധായ = ഹോമത്തിന്റെ ഭസ്മവും ഈ ആറിനേയും പാത്രങ്ങളിൽ വച്ചു ചാതിപ്പൂ.

സ്വാസ്ത്രേണ താനി പരിപൂജ്യ സമൂർത്തിപാല-
സ്തേനാഭിമന്ത്ര്യ സഹസാ/ഷ്ടസഹസ്രവാരം
തൈർമ്മൃഷ്ടലിപ്തസനിമിത്തഭുവി ക്രമേണ
പ്രോക്ഷ്യാസ്ത്രതോ യജതു ചാഷ്ടദലേ തദസ്ത്രം. 78

താനി സ്വാസ്ത്രേണ പരിപൂജ്യ = അവറ്റകളേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ച്, സമൂർത്തിപാലഃ സഹസാ തേന അഷ്ടസഹസ്രവാരം പരിജപ്യ = പരികർമ്മികളോടുകൂടി അസ്ത്രംകൊണ്ട് അവറ്റേ ആയിരത്തെട്ട് ഉരു ജപിച്ച് തൈഃ മൃഷ്ടലിപ്തസനിമിത്തഭുവി, ക്രമേണ അസ്ത്രതഃ പ്രോക്ഷ്യ = ആ ദ്രവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ട് അടിച്ചുതളിച്ചു ശുദ്ധമാക്കിയ സ്ഥലത്ത് എല്ലാടവും അശുദ്ധി ഉണ്ടായ സ്ഥലത്തും ക്രമേണ അസ്ത്രംകൊണ്ട് തളിച്ച്, അഷ്ടദലേ തദസ്ത്രം യജതു = നിമിത്തഭൂമിയിങ്കൽ അഷ്ടദലപത്മത്തുങ്കൽ പീഠം പൂജിച്ച് തദേവന്റെ അസ്ത്രത്തേ ആവാഹിച്ചു പൂജിപ്പൂ.

പിന്നെ മുകളിൽ പറയുന്ന ശാന്തിഹോമവും ചെയ്ത് ചോരശാന്തിയും ചെയ്യുന്നു എങ്കിൽ ഇപ്പോൾത്തന്നെ ചെയ്ത തത്ത്വഹോമത്തേച്ചെയ്വൂ.

ദേവാഗ്രേ പ്രജനയ്യ വഹ്നിമഥ തത്പാർശ്വേ/ഷ്ട പത്രേ/oബുജേ
പീഠാരാധിപുരസ്സരേണ വിധിനാ സമ്പൂര്യ കുംഭം ഗുരുഃ
തത്ത്വാവാഹനിഷ്ഠമത്ര സുവിധായാവാഹ്യ മൂലാണുനാ
സാംഗീകൃത്യ യജേത തം ഹുതവഹേ കുര്യാത് പരിദ്ധ്യാദി ച. 79

ഗുരുഃ ദേവാഗ്രേ കുണ്ഡേ വഹ്നിം പ്രജനയ്യ = ആചാര്യൻ ദേവന്റെ മുമ്പിൽ മണ്ഡപത്തിൽ ചതുരകുണ്ഡത്തുങ്കൽ അഗ്നിജനനത്തേച്ചെയ്ത്, അഥ തത്പാർശ്വേ അഷ്ടപത്രേ അംബുജേ = അന്വാധാനാദി എങ്കിലും ജുഷ്ടോപസ്ഥാനാദി എങ്കിലും ഹോമം തുടങ്ങി പരിധിക്കു മുമ്പിൽ തെക്കുഭാഗത്തേ അഷ്ടദലപത്മത്തിൽ പീഠം വിരിച്ചു കുടം നൂൽചുറ്റി കമുത്തിയാൽ, പീഠാരാധിപുരസ്സരേണ വിധിനാ കുംഭം സമ്പൂര്യ = ആ

ചാര്യൻ ദേഹശുദ്ധ്യാദി ചെയ്ത് ബ്രഹ്മകലശപൂജപോലെ പീഠപൂജ തുട ങ്ങി മാനസപൂരണാന്തം ചെയ്ത ജലദ്രോണിവെള്ളം കൊണ്ടു കലശത്തേ നിറച്ച്, അത്ര തത്ത്വാവാഹനനിഷ്ഠം സുവിധായ = ഇവിടെ ലിപിപങ്ക ജയും മൂർത്ത്യാവാഹനയും കലാവാഹനയും വിദ്യാവാഹനയും തത്ത്വാ വാഹനയുംചെയ്ത്, മൂലാണുനാ ആവാഹ്യ സാംഗീകൃത്യ തംയജേത = മൂലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ച് സകളീകരിച്ച് അർഘ്യാദികൊടുത്തു ദേവനേ സപരിവാരം പൂജിച്ച നിവേദിച്ച പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത രക്ഷിച്ചാൽ, ഹു തവഹേ പരിധ്യാദി കുര്യാത് = പിന്നെ അഗ്നിയിങ്കൽ പരിധ്യാദി ഹോ മംളുടങ്ങി പക്വഹോമാന്തം ചെയ്‌വൂ.

പൂജാമന്ത്രഹുതാന്തമത്ര സുവിധായാപീതിരീത്യൈകശ-[24]
സ്തത്ത്വൈരാജ്യഹുതിം വിധായ മനുബിംബേഽന്തഃ സമായോജ്യ ച
സമ്പാതം പരികല്പ്യ വിശ്വവിലയം ഭൂയഃ സിസൃക്ഷാർത്ഥനാ-
പൂർവം പ്രാപ്യ ബഹിഃ സ്വമൂലമനുനാഽഷ്ടാജ്യാഹുതിം ചാപരേത്. 80

അത്ര പൂജാമന്ത്രഹുതാന്തം സുവിധായ = ഇവിടെ പൂജാമന്ത്രാജ്യാഹു തിയും പൂർണ്ണാഹുതിയും ചെയ്ത്, അപീതിരീത്യാ തത്ത്വൈഃ ഏകശഃ ആ ജ്യാഹുതിം വിധായ = സംഹാരതത്ത്വത്തുങ്കൽ പറയുന്ന ക്രമംപോലെ സകലതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും ഓരോ ഉരു സംഹാരമായിട്ടു ആജ്യാഹു തിയും പൂർണാഹുതിയും ചെയ്ത തത്സമ്പാതംകൊണ്ട് അകത്തുപോയി, അന്തഃ മനുബിംബേ സമ്പാതം വിധായ = സംഹാരതത്ത്വത്തുങ്കൽ ഒരു പൂജചെയ്ത പ്രസന്നാർഘ്യം കഴിഞ്ഞാൽ സംഹാരക്രമേണ തത്ത്വങ്ങളേ ക്കൊണ്ടു സമ്പാതത്തേ തത്തത്സ്ഥാനങ്ങളിൽ സ്പർശിച്ച്, വിശ്വവിലയം പരികല്പ്യ = സകലതത്ത്വങ്ങളും സംഹൃതമായി ധ്യാനിച്ച്, ഭൂയഃ സിസൃ ക്ഷാർത്ഥനാപൂർവം ബഹിഃ പ്രാപ്യ = പിന്നെ ആരാധിച്ച സൃഷ്ട്യർത്ഥം അനുജ്ഞാം ദേഹി എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ച് പ്രാസാദകുണ്ഡകുംഭാദികളുടേയും ബിംബാഗ്നിജലങ്ങളുടേയും ത്രിസ്ഥാനചൈതന്യങ്ങളുടേയും യോഗത്തേ ധ്യാനിച്ച പുറത്തുവന്നു കുണ്ഡത്തുങ്കലും ആരാധിച്ച അവിടെയും നാഡീ സന്ധാനത്തേ കല്പിച്ച് അന്തരാഗമനത്തേ പരിഹരിച്ച് കയറുംകെട്ടി, സ്വമൂലമനുനാ അഷ്ട ആജ്യാഹുതിം ച ആചരേത് = മൂലംകൊണ്ട് എട്ടു രു ആജ്യാഹുതിയും ചെയ്ത് പൂർണ്ണാഹുതിയും ചെയ്‌വൂ.

സൃഷ്ടിക്രമാൽ സ്വാഖിലതത്ത്വമന്ത്രൈഃ
രാജ്യം യഥാശക്തി പൃഥഗ് ജുഹോതു
ഹുത്വാഽഥ മൂലേന സമിദ്ഘൃതാദി-

24. സുവിധായാപീതിരീത്യാഽഖിലൈ-

ദ്രവ്യാണി ഹോമം സുസമാപയേച്ച. 81

സ്വാഖിലതത്ത്വമന്ത്രൈഃ സൃഷ്ടിക്രമാത് പൃഥക് യഥാശക്തി ആജ്യം ജുഹോതു = പിന്നെ തന്റെ തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഒക്കയും സൃഷ്ടിക്രമേ ണ വെവ്വേറേ നൂറ്റെട്ടീതു എങ്കിലും ഇരുപത്തെട്ടീത് എങ്കിലും എട്ടീത് എങ്കിലും ആജ്യാഹുതിയേ ചെയ്‌വൂ. ശിവങ്കൽ പഞ്ചതത്ത്വം ഉദ്ഘാതാ വൃത്തിയായിട്ടു ഹോമിക്കണം. അഥ മൂലേന സമിദ്ഘൃതാദിദ്രവ്യാണി ഹുത്വാ ഹോമം സുസമാപയേത് ച = പിന്നെ തങ്ങളുടെ മൂലംകൊണ്ടു സമിദാജ്യഹവിരാജ്യങ്ങളേയും നൂറ്റെട്ടീതു ഹോമിച്ചു സ്വിഷ്ടകൃദാദിഹോ മത്തെ ചെയ്തു മുടിപ്പൂ.

സമ്പാതം പ്രസമർപ്യ വഹ്നിഗതചൈതന്യം സമുദ്വാസ്യ തത്-കുംഭേ തം പരിജപ്യ[25] സാധിതസമഗ്രാത്മോദയം ഭാവയേത്
പീഠേജ്യാദിവിധാനതഃ സ്നപിതയേത് സംശുദ്ധതത്ത്വാന്വിഷത്
സ്വാംഗം തത്കലശേന ദേവമഥ തദ്വിന്യാസപൂർവ്വം യജേത്. 82

തത്കുംഭേ സമ്പാതം പ്രസമർപ്യ വാഹ്നിഗതചൈതന്യം സമുദ്വാ സ്യ = അക്കലശത്തുങ്കൽ സമ്പാതത്തേ സമർപ്പിച്ച് അഗ്നിചൈതന്യ ത്തേ ഉദ്വസിച്ച് വ്യാപകാദി ചെയ്താൽ ശോഷണാദി ചെയ്തു പൂജിച്ച്, തം പരിജപ്യ = തത്ത്വങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിച്ച്, സാധിതസമഗ്രാത്മോദയം ഭാവയേത് = സകല തത്ത്വങ്ങളേയും സൃഷ്ടിച്ചു എന്നു ധ്യാനിപ്പൂ. പീഠേ ജ്യാദിവിധാനതഃ = പിന്നെ ദേവങ്കൽ പീഠപൂജചെയ്തു ആവാഹിച്ചു ത ത്ത്വന്യാസത്തോടുകൂടി സകളീകരിച്ച് സ്നാനകാലത്തു പാണികൊട്ടിച്ച്, സംശുദ്ധതത്ത്വാന്വിഷത് സ്വാംഗം ദേവം തത്കലശേന അഭിഷിച്യ സ്നപിതയേത് = പരിശുദ്ധങ്ങളായ തത്ത്വങ്ങളുടെ ഉത്പത്തികൊണ്ട് സകലാവയവപരിപൂർണ്ണനായിരിക്കുന്ന ദേവനേ തത്ത്വങ്ങൾ മൂന്ന് ഉരു ജപിച്ചു തത്ത്വകലശംകൊണ്ട് അഭിഷേകത്തേച്ചെയ്ത്, തദ്വിന്യാസപൂർ വം യജേത് = തദ്വിന്യാസാദി സകളീകരിച്ചു പായസം നിവേദിച്ചാൽ വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്ത് സപരിവാരമായി പൂജിച്ചു പ്രസന്നപൂജ യും ചെയ്‌വൂ. ഇങ്ങനെ തത്ത്വഹോമം.

പ്രാഗുക്തകൢപ്ത്യാ കലശാൻ യഥാർഹം
സമ്പൂര്യ സമ്പൂജ്യ തതോഽഭിഷിച്യ
സമ്പൂജയേദ് ദേവമവസ്രുതേന
സംപ്രോക്ഷ്യ കുര്യാത് പരിഷദ്ബലിം ച. 83

25. പ്രതിജപ്യ

പ്രാക് ഉക്തക്ത്വ്യാ = മുമ്പായിട്ട് എട്ടാമത്തേ പടലത്തിൽ പറഞ്ഞക്രമംപോലെ, യഥാർഹം കലശാൻ സമ്പൂര്യ = അതാത് അശുദ്ധികളുടെ ഗുരുലാഘവത്തിന്നു തക്കവണ്ണം കലശങ്ങളേ നിറച്ച്, സംപൂജ്യ = പൂജിച്ചു അധിവസിച്ചു, തതഃ ദേവം അഭിഷിച്യ = സംപൂജയേത്. പിറ്റേ ദിവസം കലശങ്ങളേ ആടി പൂജയും ചെയ്‌വു. അവസ്രുതേന സംപ്രോക്ഷ്യ പരിഷദ്ബലിം കുര്യാത് = പിന്നെ അവസ്രാവപ്രോക്ഷണത്തേയും ചെയ്ത് ശ്രീഭൂതബലിയും ചെയ്‌വൂ.

അനന്തരം ദഹനപ്രായശ്ചിത്തത്തേ പറയുന്നു.

സവത്സാംഗാം ദാഹാദിഷു ഗുരുരുപാഹ്വയ ശാന്ത്യാഖ്യയേഷ്ട്വാ
പ്രദായാസ്യൈ ദൂർവാം തദഹനി പയഃ പദ്മപത്രേ/ഥ ദുഹ്യാത്
സുമൃത്പാത്രേ ത്വാതപ്യ ഘൃതമപി കുര്യാദ്ദധീതിദ്വിതീയേ
തൃതീയേ തു ക്ഷീരം ശകൃദപി ച ഗോമൂത്രമപ്യാദദീത. 84

ഗുരുഃ = ആചാര്യൻ, ദാഹാദിഷു = പ്രാസാദമണ്ഡപാദികൾ തീകത്തിപ്പോയി എങ്കിൽ, സവത്സാംഗാം ശാന്ത്യാഖ്യയാ ഇഷ്ട്വാ = പ്രസവിച്ച കിടാവോടുംകൂടി പാലുള്ള ഒരു പശുവിനേക്കൊണ്ടു നിറുത്തി ശാന്തേ ആഗച്ഛ എന്നവരു വിളിച്ച് ശാന്ത്യൈ നമഃ എന്നു പൂജിച്ച്, അസ്യൈ ദൂർവാം പ്രദായ = ആ പശുവിനായിക്കൊണ്ടു കറുകയേക്കൊടുത്ത്, തദഹനി പദ്മപത്രേ പയഃ ദുഹ്യാത് = അദ്ദിവസം താമരയിലയിൽ പാലിനേ കറപ്പൂ. അഥ സുമൃതപാത്രേ തു ആതപ്യ ഘൃതം കുര്യാത = പിന്നെ ആ പാലിനേ പുതുക്കലശത്തിൽ ആക്കി അടുപ്പത്തു വച്ചു കാച്ചി മോരും വീഴ്ത്തി തൈരാക്കി മൂന്നു ദിവസം കലക്കി നെയ്യ് എടുത്തു ഉരുക്കി അരിച്ചു വയ്പൂ. ദ്വിതീയ ദിനേ ഇതി ദധി = രണ്ടാം ദിവസം ഇപ്രകാരം പശുവിനേ കറന്നു കാച്ചി തൈരുണ്ടാക്കു. തൃതീയേ തു ക്ഷീരം ശകൃത് മൂത്രം അപി ആദദീത = മൂന്നാം ദിവസം ഇപ്രകാരം കറന്ന പാലും ചാണകവും ഗോമൂത്രവും കൂടെ എടുപ്പൂ.

സ്വമന്ത്രൈരാജ്യാന്താന്യന്യധികമലപത്രേഷ്വധഃ കൂർച്ചപത്രേ-
ഷ്വമൂന്യാധായേഷ്ട്വാ വിധിവദപരസ്മിന്നഥായോജ്യ താനി
മഥിത്വാ താരേണാമഹിതമഭിമന്ത്ര്യേഷുമന്ത്രൈഃ സഹസ്രം
സ്ഥലം പ്രോക്ഷേദ് ദഗ്ധം നിഖിലമമുനാ ക്ഷാളയേച്ചൈവ ബിംബം. 85

ആജ്യാന്താനി അമൂനി = ഗോമൂത്രാദി നെയ്യ് ഒടുക്കമായി അഞ്ചിനേയും, അധികമലപത്രേഷു അധഃ കൂർച്ചപത്രേഷു ആധായ = അഞ്ച് സ്വസ്തികത്തിൽ പാത്രംവച്ച് പീഠപൂജാദിപാത്രസംസ്കാരവും ചെയ്ത് മലർത്തി ഓരോ താമര ഇല വച്ച് അതിൽ കീഴ്പ്പോട്ടു ഓരോ കൂർച്ചവും

വച്ച ഗോമൂത്രാദികളേ നിറച്ച, സമന്ത്രൈഃ ഇഷ്ട്വാ = തത്സവിതുരിത്യാദി മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ച്, അപരസ്മിൻ വിധിവത് താനി ആയോജ്യ മഥിത്വാ = മറ്റൊരു സ്വസ്തികത്തിൽ പീഠം വിരിച്ച കുംഭസംസ്കാരാദി ചെയ്തു മലർത്തി താമരയിലയും കൂർച്ചവും വച്ച ഗോമൂത്രാദി പഞ്ചഗവ്യങ്ങളേ തന്മന്ത്രംകൊണ്ടു കൂട്ടി പ്രണവംകൊണ്ടു മഥനംചെയ്ത് ആമഹിതം തം = പഞ്ചതത്ത്വമൂലങ്ങളേക്കൊണ്ട് ആവാഹിച്ച് പൂജിച്ച്, ഇഷ്ടമന്ത്രൈഃ സഹസ്രം അഭിമന്ത്ര്യ = പഞ്ചതത്ത്വങ്ങൾ ആയിരം ഉരു തൊട്ടുജപിച്ച്, ദഗ്ധം സ്ഥലം നിഖിലം അമുനാ പ്രോക്ഷേത് = തീ കത്തിയ സ്ഥലത്തേ എല്ലാടവും പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടുപോയി തളിപ്പൂ. ബിംബം ക്ഷാളയേത് ച = ശിഷ്ടമുള്ള പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടു ബിംബത്തേ അഭിഷേകം ചെയ്വൂ.

പിന്നെ തീകത്തിയേടത്തേ ഭസ്മാദികളേ വാരിക്കളഞ്ഞാൽ ഖനനാദി ചെയ്വൂ.

ഖനനാദി തതഃ കരോതു ശുദ്ധോ-
ദകപൂരേണ തു പൂരണം പുരോഽത്ര
ചരതൂദിതഗവ്യശോധനം പ്രാ-
ഗഥവാ പ്ലാവനകം സ്ഥലോക്ഷണം ച. 86

തതഃ ഖനനാദി കരോതു = പിന്നെ ഖനനവും ഹരണവും ദാഹവും ചെയ്വൂ. അത്ര പുരഃ ശുദ്ധോദകപൂരേണ പൂരണം ച = ഇവിടെ മുമ്പിൽ തന്നെ വളരെ ശുദ്ധജലംകൊണ്ടു കഴുകുന്ന പൂരണമായി കല്പിച്ച്, ഉദിത ഗവ്യശോധനം ചരതു = പിന്നെ പഞ്ചഗവ്യപ്രോക്ഷണാദി ചെയ്വൂ. അഥവാ ആപ്ലാവനകം സ്ഥലോക്ഷണം ച ചരതു = എന്നിയേ വെള്ളമൊഴുക്കുകയും സ്ഥലത്തിങ്കലേ പഞ്ചഗവ്യപ്രോക്ഷണവും ചതുശ്ശുദ്ധിയിങ്കലേ ക്ഷാളനാനന്തരം ചെയ്കയുമാം.

അനന്തരം മരിചാദിലേപനത്തുങ്കലേ വിശേഷശുദ്ധിയേ പറയുന്നു.

ലേപാദൗ തിഷ്ടപീഠേ ന്യസതു സസഹഭദ്രാനിശാരാജിദൂർവാ-
ക്ഷീരിത്വക്പിഷ്ടമഗ്രേ ശരമനുഭിരധഃ കൂർച്ചപാത്രേഽസ്ത്രതോ വാ
തദ്വത പ്രാർച്ച്യ പ്രസാധ്യ പ്രതികൃതിമമുനാ സ്നാനകാലേത്രിസപ്താ-
വൃത്ത്യോദ്ഘൃഷാഥവോല്ലിപ്യ ച യജതു പുരസ്സേകതോഽന്യത് പുരോവത്. 87

ലേപാദൗ = ബിംബത്തുങ്കൽ വിണ്മൂത്രാദിലേപനത്തുങ്കൽ, സേകതഃ പുരതഃ = അവഗാഹം കഴിഞ്ഞു പഞ്ചകത്തിനു മുമ്പിൽ വിശേഷമുണ്ട്. അഗ്രേ ഇഷ്ടപീഠേ = ദേവന്റെ മുമ്പിൽ സ്വസ്തികത്തിൽ പീഠംവിരിച്ച പാത്രം കമത്തി പീഠപൂജാദി ചെയ്ത് ശോഷണാദി ചെയ്തു പാത്രംമലർത്തി, അധഃ കൂർച്ചപാത്രേ സസഹഭദ്രാനിശാരാജിദൂർവ്വാക്ഷീരിത്വക്പിഷ്ടം

ന്യസതു = അധോഗ്രക്കൂർച്ചമിട്ടു പൂജിച്ചാൽ പൂവങ്കുറന്തലയും ചെറുപൂളയും മഞ്ഞളും കടുകും കറുകയും നാല്പാമരത്തൊലിയും കൂടെ അരച്ചു ഉണ്ടാക്കി യതിനേ ന്യസിച്ചു വെള്ളവുമല്പം വീഴ്ത്തിയാൽ, ശരമന്ത്രഭിഃ അസ്ത്രതഃ വാ ത ദ്വത് പ്രാർച്ച്യ പ്രസാധ്യ = പഞ്ചതത്ത്വംകൊണ്ടും അസ്ത്രംകൊണ്ടുമാവാ ഹിച്ചു പൂജിച്ച് നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജാന്തം ചെയ്തു രക്ഷിച്ച്, സ്നാനകാലേ ത്രിസപ്താവൃത്ത്യാ പ്രതികൃതിം അമുനാ ഉദ്ഘൃഷ്യ ഉല്ലിപ്യ ച യജതു = അകത്തു പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്തുങ്കൽ ഈ ലേപനദ്രവ്യങ്ങളേക്കൊ ണ്ടു ഇരുപത്തിയൊന്നു പ്രാവശ്യം ബിംബത്തേ ഉരയ്ക്കയും തേയ്ക്കയും ചെ യ്ത് വെള്ളം കൊണ്ടു കഴുകികളഞ്ഞാൽ വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്ത് ശേഷം പൂജയും ചെയ്വൂ.

ക്ഷീരിത്വഗദ്ഭിരഭിഷിച്യ ച പിപ്പലത്വങ്
നാഗാബ്ജകേസരസഹാനിജഗന്ധലക്ഷ്മീഃ
തേന സ്വപഞ്ചമനുഭിസ്തു യഥോക്തക്ൢപ്ത്യാ
സിദ്ധേന വാ സമനുലിമ്പതു ദേശികേശഃ. 88

ദേശികേശഃ = ആചാര്യവരൻ, ക്ഷീരിത്വഗദ്ഭിഃ പിപ്പലത്വങ്നാ ഗാബ്ജകേസരസഹാനിജഗന്ധലക്ഷ്മീഃ അഭിഷിച്യ = നാല്പാമരത്തൊലി ഇട്ടു വെള്ളം വേകിച്ചു കഷായജലത്തോടുകൂടി അരയാൽത്തൊലിയും നാഗപ്പൂവും താമരഅല്ലിയും പൂവൻകുറന്തലും തങ്ങളുടെ അഷ്ടഗന്ധപ്പൊ ടിയും തിരുതാളിയും ഇവയെല്ലാമരച്ച്, സ്വപഞ്ചമനുഭിഃ സിദ്ധേന സമ നുമ്പിലതു വാ = മുമ്പിൽ പറഞ്ഞിരുന്നതുപോലെ പത്മത്തിങ്കൽ ഒരു പാത്രത്തിൽ വച്ചു തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചാൽ ദേവങ്കൽ പീഠപൂജാദി ചെയ്തു സ്നാനകാലത്ത് ഈ പിഷ്ടംകൊണ്ട് ബിം ബത്തുങ്കലും പീഠത്തുങ്കലും തേച്ചു നാല്പാമരവെള്ളംകൊണ്ട് കഴുകി വസ്ത്രാ ദ്യുപഹാരങ്ങളെക്കൊടുത്തു പൂജിക്കിലുമാം. ഈ രണ്ടുവക ലേപനത്തേ യും ചെയ്കിലുമാം.

അനന്തരം ശ്വസ്പർശനത്തുങ്കലേ വിശേഷത്തേ പറയുന്നു.

ശ്വസ്പർശനാദിവിഷയേസകലേഷു ശുദ്ധാപ്-
ത്വഗ്ഗന്ധതീർത്ഥസലിലൈരപിചാവഗാഹഃ
ഗവ്യാവഗാഹമനുകാര്യ ഇഹാപി ശാർവ്യാം
ദിശ്യേവ ശാന്തിഹവനം തനുയാദഥൈതത്. 89

ശ്വസ്പർശനാദിവിഷയേ = നായ് ക്രോഷ്ടാവ് ഇത്യാദികൾ തൊട്ടാ ലേ ശുദ്ധിയിങ്കൽ, സകലേഷു ഗവ്യാവഗാഹം അനു = എല്ലാ ദേവന്മാരി ലും പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടു പറഞ്ഞ അവഗാഹം ചെയ്താൽ, ശുദ്ധാപ്ത്വഗ്ഗന്ധ

തീർത്ഥസലിലൈഃ അപി അവഗാഹഃ കാര്യഃ = ശുദ്ധജലംകൊണ്ടും നാല്പാമരം ഇട്ടു വേകിച്ച കഷായജലംകൊണ്ടും അഷ്ടഗന്ധജലംകൊണ്ടും തീർത്ഥജലംകൊണ്ടും ഓരോ ദിവസം ആവഗാഹത്തേച്ചെയ്താൽ പഞ്ചകാദി ഹോമങ്ങൽ ഒക്കെയും ചെയ്ത് തത്ത്വഹോമത്തിന്ന മുമ്പിൽ, ഏതത് ശാന്തിഹവനം ശാർവ്യാം ദിശി ഏവ തന്വയാത് = ഈ പറയുന്ന ശാന്തിഹോമത്തേ ഈശകോണിൽ ചതുരശ്രകുണ്ഡത്തിൽ ചെയ്‌വൂ.

ശ്രീനാരായണസൂക്തജൈർമ്മനമിതൈർമന്ത്രൈരിഹൈകൈകശഃ
ശ്രീസൂക്തപ്രഭവൈസ്ത്രിപഞ്ചഭിരതോദേവേതി ഷഡ്ഭിസ്തഥാ
നാസത് ഷോഡശഭിർദ്വിസപ്തദശകേനാംഹോമുചാംസംസമിത്-
പൂർവ്വൈരബ്ധ്യൃണഭിസ്സഭദ്രചരണൈസ്സാരായിപഞ്ചാണഭിഃ. 90

അവിടെ അന്വാധാനം തുടങ്ങി മൂലാഷ്ടാജ്യഹുതി കഴിഞ്ഞാൽ, ശ്രീനാരായണസൂക്തജൈർമനമിതൈഃ മന്ത്രൈഃ ='സഹസ്രശീർഷാ' ഇത്യാദി ശ്രീനാരായണസൂക്തം പതിനാല് ഋക്കുകൊണ്ടും, ശ്രീസൂക്തപ്രഭവൈഃ ത്രിപഞ്ചഭിഃ = 'ഹിരണ്യവർണാം ഹരിണീ' മിത്യാദി ശ്രീസൂക്തം പതിനഞ്ചുകൊണ്ടും, അതോദേവേതിഷഡ്ഭിഃ = 'അതോ ദേവാ' ഇത്യാദി ആറുകൊണ്ടും, നാസത്ഷോഡശഭിഃ = 'നാസദാസീ' ദിത്യാദി ഏഴും, 'കിം സ്വിദ്വനം ക ഉ സഃ' ഇത്യാദി ഒന്നും, 'ബ്രഹ്മവനം ബ്രഹ്മ' ഇത്യാദി ഒന്നും, 'പ്രാതരഗ്നിംപ്രാതരിന്ദ്രം' ഇത്യാദി ഏഴും ഇങ്ങനെ നാസദിത്യാദി പതിനാറുകൊണ്ടും, അംഹോമുചാം ദ്വിസപ്തദശകേന = 'അഗ്നേർമന്വേ' ഇത്യാദി ഇരുപത്തിരണ്ടും, 'യാവാമിന്ദ്രാ വരുണാ' ഇത്യാദി നാലും 'യോവാമിന്ദ്രാവരുണാ' ഇത്യാദി എട്ടും, ഇങ്ങനെ അംഹോമുക്ക് മുപ്പത്തിനാലുകൊണ്ടും, സംസമിത്പൂർവൈഃ അബ്ധ്യൃണഭിഃ = 'സംസമിദ്യുവസേ വൃഷൻ' ഇത്യാദി നാലുകൊണ്ടും സഭദ്രചരണൈഃ ഭദ്രണോ ഇത്യാദി പാദമന്ത്രംകൊണ്ടും, സാരായിപഞ്ചാണഭിഃ = 'അരായികാണേ' ഇത്യാദി അഞ്ചുകൊണ്ടും, ഏകൈകശഃ ആജ്യം = ഓരോ ഉരു നെയ്യിനേ ഹോമിപ്പൂ.

ഗായത്ര്യാ നിജയാ സ്വപഞ്ചമനഭിശ്ചാഹുത്യ സർപ്പിഃ ക്രമാത്
പശ്ചാത് സാഷ്ടശതം ജുഹോതു സമിധോ/ശ്വത്ഥോത്ഥിതാഃ ഖാദിരീഃ
പ്ലാക്ഷീർബ്രഹ്മമയീസ്സപാടലവടോദ്ഭ്രതാഃ സ്വമൂലാണനാ
ഹോമാന്തേ കലശേന ദേവമദസീയേനാപി സിക്ത്വാ യജേത്. 91

നിജയാ ഗായത്ര്യാ സ്വപഞ്ചമനഭിഃ ച സർപ്പിഃ ആഹുത്യ = പിന്നെ തന്റെ ഗായത്രികൊണ്ടും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും ഓരോ ഉരു നെയ്യിനേ ഹോമിച്ചാൽ, പശ്ചാത് സ്വമൂലാണനാ = പിന്നെ മൂലമന്ത്രംകൊ

ണ്ട്, അശ്വത്ഥോത്ഥിതാഃ = അരയാലും, ഖാദിരീഃ = കരിങ്ങാലിയും, പ്ലാക്ഷീഃ = ഇത്തിയും, ബ്രഹ്മമയീഃ = പ്ലാശ്ശും, സപാടലവടോദ്ഭൃതാതാഃ = പാതിരിയും പേരാലും, സമിധഃ സാഷ്ടശതം ജുഹോതു = ഇച്ചമതകളേ ആറിനേയും നൂറ്റിയെട്ടീത് ഹോമിപ്പൂ. ഹോമാന്തേ അദസീയേന കലശേന ദേവം സിക്ത്വാ യജേത് = പിന്നെ സിഷ്ടകൃദാദി ചെയ്ത് സമ്പാത യുക്തമായിരിക്കുന്ന ഹോമകലശംകൊണ്ട് സ്നാനകാലത്തു ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്ത് വസ്ത്രാദ്യുപഹാരങ്ങളെ കൊടുത്തു പൂജിപ്പൂ.

ശ്വസൃഗാലാദിപ്രസവേ തൂഷ്ണീമതിനീയ തത്ര ദിവസാനി
ത്രീണ്യഥ തത്സ്പർശനവത് കുര്യാത് സകലം വിശേഷജ്ഞഃ. 92

വിശേഷജ്ഞഃ = ദോഷവിശേഷജ്ഞനായ ആചാര്യൻ, ശ്വസൃഗാലാദിപ്രസവേ = നായ് ക്രോഷ്ടാവ് ചെന്നായ് ഇത്യാദികൾ അമ്പലത്തിൽ പ്രസവിച്ചാൽ, തത്ര ദിവസാനി ത്രീണി തൂഷ്ണീം അതിനീയ = അവിടെ മൂന്ന ദിവസം മുഴവൻ പൂജകൂടാതെ ക്ഷേത്രത്തേ ശൂന്യമാക്കിക്കിടത്തിയാൽ, അഥ തത് സ്പർശനവത് സകലം കുര്യാത് = പിന്നെ നാലാം ദിവസം പശുദ്ദാനം പുണ്യാഹം ചെയ്ത് പൂജയുമാവർത്തിച്ച് നായ് തൊട്ടേടത്തു പറഞ്ഞപോലെ ശുദ്ധികളും ഹോമങ്ങളും ചെയ്ത് കലശവും പൂജിച്ച് ആട്ടൂ.

ചോരകാർവന്ത്യജൈഃ സ്പൃഷ്ടേ ബിംബേ ച ബ്രഹ്മഹാദിഭിഃ
രാജ്യാദിലിപ്തേ ക്ഷുദ്രാണപൂജിതേ വോ[26]ക്തശുദ്ധികൃത്. 93

ചോരകാർവന്ത്യജൈഃ ബ്രഹ്മഹാദിഭിഃ ച ബിംബേ സ്പൃഷ്ടേ = കള്ളരാലും ആശാരികളാലും ചണ്ഡാലാദികളാലും ബിംബം തൊട്ടിരിക്കുമ്പോഴും, രാജ്യാദിലിപ്തേ ക്ഷുദ്രാണപൂജിതേ വാ = കടുക്, മുളക് ഇത്യാദി അരച്ചുതേച്ചാലും ക്ഷുദ്രമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് പൂജിച്ചാലും, ഉക്തശുദ്ധികൃത് = ഈ പറഞ്ഞ ശുദ്ധികൾ ഒക്കെയും ചെയ്ത് ചോരശാന്തിഹോമങ്ങളേ ചെയ്യണം.

കൃത്വൈശ്യാം ഹുതഭുങ്മുഖാദി ദശഹോത്രാ//ജ്യം സഹസ്രാവരം
സാവിത്ര്യാ ച തിലാൻ സ്വമൂലമനുനാ താവത് സമിത്സർപ്പിഷീ
സർപ്പിസ്തു ദ്വിഷഡർണ്ണതോ മുരരിപൗ ഹോമാവസാനേ പുന-
സ്തത് സമ്പാതഘടേന ദേവമഭിഷിച്യാഭ്യർച്ചയേത് കല്പവിത്. 94

കല്പവിത് = കല്പങ്ങളേ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, ഐശ്യാം ഹുതഭുങ്മുഖാദി കൃത്വാ = ഈശകോണിൽ ചതുരശ്രകുണ്ഡത്തിൽ അഗ്നി

26. ചോക്ത

ജനനംചെയ്ത് അന്വാധാനാദി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുത്യന്തം ചെയ്താൽ, ദശഹോത്രാ സഹസ്രാവരം ആജ്യം = 'ചിത്തിസസ്രുക് ചിത്തമാജ്യം' ഇത്യാദി ദശഹോതനേക്കൊണ്ട് ആയിരത്തെട്ട് ഉരു നെയ്യിനേയും, സാവിത്ര്യാ തിലാൻ = 'തത്സവിതുരി' ത്യാദി ഗായത്രികൊണ്ടു എള്ളിനേയും, സ്വമൂലമന്ത്രേ സമിത് സർപ്പിഷീ താവത് = തന്റെ മൂലമന്ത്രത്തേക്കൊണ്ടു പ്ലാശിഞ്ചമതയേയും, നെയ്യിനേയും ഈ മൂന്നിനേയും ആയിരത്തെട്ടീതു ഹോമിപ്പൂ. മുരരിപൗ സർപ്പിഃ ദ്വിഷഡർണതഃ = വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഒടുക്കത്തേ നെയ്യു ദ്വാദശാക്ഷരംകൊണ്ടു ഹോമിക്കണം. പിന്നെ സ്വിഷ്ടകൃദാദിഹോമം ചെയ്തു, പുനഃ ഹോമാവസാനേ തത്സസമ്പാതഘടേന ദേവം അഭിഷിച്യ അഭ്യർച്ചയേത് = പിന്നെ ഹോമാവസാനത്തുങ്കൽ ദേവനേ പൂജിച്ചു സ്നാനകാലത്തുങ്കൽ തത്സമ്പാതകലശംകൊണ്ടു അഭിഷേകം ചെയ്തു പൂജിപ്പൂ. ഈ ഹോമം തത്ത്വഹോമത്തിനു മുമ്പിൽ ചെയ്യണം.

അനന്തരം ഭൂപരിഗ്രഹാദികളിലേ പ്രായശ്ചിത്തത്തേ പറയുന്നു.

ഭൂസംഗ്രഹേ സ്യാദിഹ ശങ്കുസൂത്ര-
ഭംഗാദിഷു സ്വാസ്ത്രത ആജ്യഹോമഃ
തത്കർഷണേ സാഷ്ടശതാദിസംഖ്യം
യുഗാദിഭാഗാ[27]ദിഷു മൂലതോ വാ. 95

ഇഹ ഭൂസംഗ്രഹേ ശംകുസൂത്രഭംഗാദിഷു സ്വാസ്ത്രത ആജ്യഹോമഃ സ്യാത് = ഇവിടെ ഭൂപരിഗ്രഹത്തുങ്കൽ ശങ്കു പിഴത് പോയാലും പുല്ലയറു പൊട്ടിപ്പോയാലും തന്റെ അസ്ത്രംകൊണ്ട് ആജ്യാഹുതിചെയ്ത് സമ്പാതത്തേ അവറ്റിൽ സ്പർശിച്ചു വേറേ ഉണ്ടാക്കി ആദിയേ ചെയ്‌വൂ. കർഷണേ തത് സാഷ്ടശതാദി സംഖ്യം = കരിഷണത്തിൽ കളകൾ വേർവിട്ടു പോയാലും അസ്ത്രംകൊണ്ടു നൂറ്റെട്ടുരു ആജ്യഹോമത്തേച്ചെയ്ത് തത്സമ്പാതം സ്പർശിച്ചു ആദിയേ ചെയ്‌വൂ. യുഗാദിഭാഗാദിഷു മൂലതഃ വാ = കലപ്പനുകം ഇത്യാദി മുറികിൽ മൂലംകൊണ്ടും ആജ്യഹോമത്തേ ചെയ്യാം.

വർഷൈസ്ത്രിഭിഃ കർഷണമിഷ്ടകോപ-
ധൈകേന ഗർഭോ ദിവസൈർദ്വിഷഡ്ഭിഃ
ആവർത്ത്യ താം ശാന്തിഹുതം ച കാര്യം
തദേവ വർഷേണ ഗൃഹേ പ്രവൃത്തേ. 96

കർഷണം ത്രിഭിഃ വർഷൈഃ = കർഷണം ചെയ്താൽ മൂന്നു വത്സരംകൊണ്ട്, ഇഷ്ടകോപധാ ഏകേന = ഇഷ്ടകാസ്ഥാപനം ചെയ്താൽ ഒരു വത്സരംകൊണ്ടും, ഗർഭഃ ദ്വിഷഡ്ഭിഃ ദിവസൈഃ = ഗർഭന്യാസം

27. യുഗാദിഭംഗാദിഷു

ചെയ്താൽ പന്ത്രണ്ടു ദിവസംകൊണ്ടും, തദ് ആവർത്ത്യ ശാന്തിഹുതം ച കാര്യം = മേൽവേണ്ടുന്ന ക്രിയകൾ ചെയ്യാതെ ഇരുന്നാൽ അതാതു ക്രിയകളാവർത്തിക്കണം. ശാന്തിഹോമമാകുന്ന അസ്ത്രാജ്യാഹുതിയും ചെയ്ത് സമ്പാതം തത്സ്ഥാനത്തു സ്പർശിക്കുകയും വേണം. ഗൃഹേ പ്രവൃത്തേ വർഷേണ ച = പണി ആരംഭിച്ചാൽ ഒരു സംവത്സരം പണികൂടാതെ ഇരുന്നാലും ശാന്തിഹോമം ചെയ്ത് പണി തുടങ്ങണം.

സ്യാത് സ്ഥാനശുദ്ധിർമൃതിസംഭവാദൗ
സശാന്തിഹോമോഽപി യഥോപപത്തി
സ്വനിഷ്കൃതിശ്ച പ്രസവാദിദോഷേ
ഗൃഹേ പ്രവൃത്തേഷ്വഖിലേഷു ചാപി. 97

അഖിലേഷു പ്രവൃത്തേഷു = പണികൾ ഒക്കെയും കഴിഞ്ഞിരിക്കുമ്പോൾ, ഗൃഹേ മൃതിസംഭവാദൗ = പ്രാസാദാദികളിൽ മരണം പതനം പ്രവേശം ഇത്യാദി അശുദ്ധികൾ വന്നാൽ, യഥോപപത്തി സ്ഥാനശുദ്ധിഃ സശാന്തിഹോമഃ അപി സ്യാത് = യഥായോഗ്യം സ്ഥാനശുദ്ധിവേണമെങ്കിൽ ആയതും ഈ പറഞ്ഞ ശാന്തിഹോമവും ചെയ്യണം. പ്രസവാദിദോഷേ സ്വനിഷ്കൃതിഃ ച = ശ്വാപ്രസവാദികളായ ദോഷത്തുങ്കൽ അതാതിന്നു പ്രത്യേകമായിപ്പറഞ്ഞ ശാന്തിഹോമവും ചെയ്യണം.

അനന്തരം ബീജാങ്കുരാദികളുടെ പ്രായശ്ചിത്തത്തേ പറയുന്നു.

നഷ്ടേഷു ദുഷ്ടേഷ്വപി വോപ്തബീജേ-
ഷൂപ്ത്വാ സ്വപാത്രേഷ്വപരേഷു വാഽഥ
വിശുദ്ധയാ സ്വീയചിതാ സുയോജ്യ
മൂലാണുനാഽഽവാഹ്യ സമർച്ചയേച്ച. 98

ഉപ്തബീജേഷു നഷ്ടേഷു അപി വാ ദുഷ്ടേഷു = മുളയിട്ടിരിക്കുന്ന ബീജങ്ങൾ മുളയ്ക്കാതെ നശിച്ചെന്നാലും എന്നിയേ അവറ്റിന്ന് അശുദ്ധികൾ വന്നാലും തച്ചൈതന്യത്തേ സ്വർണ്ണത്തിലുദ്വസിച്ച് പുണ്യാഹപ്രോക്ഷണംചെയ്ത് മുമ്പിലത്തേ ബീജങ്ങളേ എടുത്തുകളഞ്ഞ് തളിച്ചു വേറേ ബീജങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കി സ്ഥലശുദ്ധ്യാദിചെയ്തു പത്മമിട്ട്, സ്വപാത്രേഷു അപരേഷു വാ ഉപ്ത്വാ = മുമ്പിലത്തേ പാലികകളിൽ താൻ വേറേയുള്ള പാലികകളിൽ താൻ മുമ്പിലത്തേപ്പോലെ ദ്രവ്യങ്ങളെ വിതച്ചു തളിച്ചാൽ, വിശുദ്ധയാ സ്വീയചിതാ സുയോജ്യ = സ്വർണ്ണത്തിങ്കലേ ശുദ്ധമായിരിക്കുന്ന ചൈതന്യത്തേ അവിടെ യോജിപ്പിച്ച്, മൂലാണുനാ ആവാഹ്യ സമർച്ചയേത് ച = മൂലംകൊണ്ടു ആവാഹിച്ചു വിധിപോലെ പൂജിക്കയും വേണം.

തത്ര ത്ര്യഹാത് പ്രാങ്നിജബീജവാപം
സമാചരേത് തണ്ഡുലവാപമൂർദ്ധ്വം
ഹുത്വേഷുതത്ത്വൈരിഷുവർഗസംഖ്യം
പൃഥഗ് ഘൃതം തത്ര സമർപ്പയേച്ച. 99

തത്ര ത്ര്യഹാത് പ്രാങ്നിജബീജവാപം സമാചരേത് = അവിടെ അധിവാസദിവസത്തുങ്കൽനിന്നു മൂന്നു ദിവസത്തിനു മുമ്പിൽ ആകുന്നു എങ്കിൽ തങ്ങളുടെ ബീജങ്ങളേത്തന്നെ വിതയ്ക്കാം, ഊർദ്ധ്വം തണ്ഡുലവാപം = അതിലും അടുത്ത ദിവസങ്ങളിലാകുമ്പോൾ അരി നനച്ചു പുണ്യാഹാദിചെയ്തു മുള ഇടുകേ വേണ്ടു. ഇഷുതത്ത്വൈഃ പൃഥക് ഇഷുവർഗസംഖ്യം ഹുത്വാ തത്ര ഘൃതം സമർപ്പയേത് = പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ ഇരുപത്തഞ്ചീത് ഉരു ആജ്യാഹുതി ചെയ്തു തത്സമ്പാതത്തേ മുളദ്രവ്യത്തിൽ സമർപ്പിക്കയും വേണം.

സതാരകവ്യാഹൃതിപീഠമന്ത്ര-
സ്വമൂലമന്ത്രാഷ്ടഘൃതാ[28]ഭിയുക്തഃ
അത്രാഖിലോ ഹോമവിധിഃ സമുക്തഃ
പൂജാമനുവ്യാഹൃതിതാരനിഷ്ഠം. 100

അത്ര അഖിലഃ ഹോമവിധിഃ = ഇവിടെ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾക്കുള്ള ഹോമപ്രകാരം കീറി തീയുമിട്ട് തലോടി വ്ളാകി പരിസ്തരിച്ച് ആജ്യസംസ്കാരവും അഗ്ന്യലങ്കാരവും ചെയ്തു പീഠം പൂജിച്ചു ആവാഹിച്ചു വ്യാപകാംഗാദി ചെയ്തു പൂജിച്ചു നിവേദ്യസ്ഥാനത്തു ചാഞ്ചമത ഹോമിച്ച്, സതാരകവ്യാഹൃതിപീഠമന്ത്ര സ്വമൂലമന്ത്രാഷ്ടഘൃതാഭിയുക്തഃ = പ്രണവവ്യാഹൃതിയും പീഠമന്ത്രങ്ങളും മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുതിയും ചെയ്ത് അവിടേയ്ക്ക് പ്രത്യേകം പറയുന്ന ഹോമത്തേയും ചെയ്ത് പിന്നെയും മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുതിയേയും ചെയ്ത്, പൂജാമനുവ്യാഹൃതിതാരനിഷ്ഠം = പൂജാമന്ത്രവും വ്യാഹൃതിപ്രണവവും ഹോമിച്ചു കോരിവാർത്ത് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് വ്ളാകി ആരാധിച്ചു സമ്പാതത്തിലുദ്വസിച്ചാൽ സമ്പാതസ്പർശനം ചെയ്ത് ആവാഹനാദി ചെയ്വൂ.

ബീജേഷ്വരൂഢേഷു പുനശ്ച വാപ-
മിച്ഛന്തി നിഷ്കൃത്യുദിതം ഹുതം ച
ശ്യാമേഷു തിര്യക്പ്രസൃതേഷു ചൈവം
കേചിത് പരേ നിഷ്കൃതിഹോമമാത്രം. 101

28. ഘൃതാഭിരുദ്ധഃ

ബീജേഷു അങ്കുരേഷു = മുളദ്രവ്യങ്ങൾ കിളുർക്കാതെ പോയി എങ്കിൽ, പുനഃ ച വാപം നിഷ്കൃത്യുദിതം ഹുതം ച ഇച്ഛന്തി = ആയതിനേ കളഞ്ഞ് വേറേ മുളദ്രവ്യങ്ങൾ വിധിച്ച് പ്രായശ്ചിത്തം പറഞ്ഞ ഹോമവും ചെയ്യണം. ശ്യാമേഷു തിര്യക് പ്രസൃതേഷു ച ഏവം = മുള കിളുർത്തുവന്ന് കറുപ്പു നിറമായി ഇരുന്നാലും വിലങ്ങി വീണുപോയാലും ഈവണ്ണമാദിയേ നന്നായിട്ട് ഇടണം. ഇതി കേചിത് = ഇങ്ങനെ ചില ആചാര്യന്മാർ പറയുന്നു. പരേ നിഷ്കൃതിഹോമമാത്രം = മറ്റു ചിലര് പ്രായശ്ചിത്തഹോമം മതി എന്നും പറയുന്നു.

ബലിഗ്രഹദ്രവ്യവിപര്യയേ ത-
ല്ലോപേഽപി മൂലാഷ്ടശതാജ്യഹോമം
കുര്യാദ്യഥാർഹം ച ബലിം കരോതു
തഥാ സുപര്യാസവനാത്യയേഽപി. 102

ബലിഗ്രഹദ്രവ്യവിപര്യയേ തല്ലോപേ അപി = ബലിദേവതകളുടെ മന്ത്രങ്ങൾക്കും തദ ദ്രവ്യങ്ങൾക്കും ഭേദം വന്നെങ്കിലും, ബലി മറന്നുപോയാലും, മൂലാഷ്ടശതാജ്യഹോമം കുര്യാത് = മൂലംകൊണ്ട് നൂറ്റെട്ട് ഉരു ആജ്യാഹുതി ചെയ്തു സമ്പാതത്തേ സ്പർശിപ്പൂ. യഥാർഹം ബലിം കരോതു = പിന്നെ യഥാക്രമമായിട്ടു ബലിയേ ചെയ്വൂ. സപര്യാസവനാത്യയേ അപി തഥാ = പൂജയ്ക്കു കാലഭേദംവന്നാലും അപ്രകാരം ഹോമം ചെയ്തു സമ്പാതത്തേ സ്പർശിക്കണം.

അനന്തരം ജലാധിവാസാദികളിലേ പ്രായശ്ചിത്തത്തേ പറയുന്നു.

ബിംബം പ്രാഗുദവാസതോഽശുചി യദി പ്രക്ഷാള്യ പുണ്യാഹകം
കുര്യാദ് ദ്രവ്യഘടാഭിഷേകമുദവാസം ചോദവാസേ യദി
പശ്ചാച്ചേന്നിജശുദ്ധിശാന്തിഹവനസ്വദ്രവ്യകുംഭാഭിഷേ-
കാദ്യം സ്ഥാപനതോ നവീകരണമേവ ത്വാഭിഷേകാദ് ബുധഃ. 103

ബുധഃ = വിദ്വാനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, ഉദവാസതഃ പ്രാക് ബിംബം അശുചി യദി = ജലാധിവാസം ചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പിൽ പരിഗ്രഹിച്ച ബിംബത്തിന് അശുദ്ധിവന്നു എങ്കിൽ, പ്രക്ഷാള്യ പുണ്യാഹകം കുര്യാത് = ഉടനേ വെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകി പുണ്യാഹത്തേത്തളിപ്പൂ. ഉദവാസേ യദി = ജലാധിവാസത്തുങ്കൽ അശുദ്ധി വന്നാൽ, ദ്രവ്യഘടാഭിഷേകം ഉദവാസം ച = പുണ്യാഹം തളിച്ച് ദ്രവ്യകലശം പൂജിച്ച് ആടണം. പശ്ചാത് ചേത് = പിന്നെ ജലാധിവാസം കഴിഞ്ഞ് പ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു മുമ്പിൽ അശുദ്ധിവന്നാൽ, നിജശുദ്ധിശാന്തിഹവനസ്വദ്രവ്യകുംഭാഭിഷേകാദ്യം = ചതുശ്ശുദ്ധ്യാദി സപ്തശുദ്ധികളും അശുദ്ധിക്കു തക്കവണ്ണമുള്ള ഹോമങ്ങളും

ദ്രവ്യകലശമാട്ടകയും വേണം. സ്ഥാപനതഃ അഭിഷേകാത് നവീകരണം ഏവ = പ്രതിഷ്ഠ കഴിഞ്ഞാൽ ചതുർത്ഥസ്നാനത്തിന്ന മുമ്പിൽ അശ്ശുദ്ധി കൾ വന്നാൽ ഉടനേ നവീകരണംതന്നെ ആദിയേ ചെയ്യണം.

നന്ദ്യാദിതത്തന്മനനാ ധ്വജോപ-
ഘാതേ ഘൃതം സാഷ്ടശതം ജുഹോതു
കുർവീത ശർവേ ക്ഷുരികാണുനൈവം
തദന്യതോഽസ്ത്രേണ ച വസ്ത്രദാഹേ. 104

ധ്വജോപഘാതേ നന്ദ്യാദിതത്തന്മനനാ സാഷ്ടശതം ഘൃതം ജു ഹോതു = മണ്ഡപസംസ്കാരത്തുങ്കൽ ധ്വജതോരണങ്ങൾക്കു നാശമെ ങ്കിലും അശ്ശുദ്ധി എങ്കിലും വന്നാൽ നന്ദ്യാദികളായ തദ്ദേവതാമന്ത്രം കൊണ്ട് നൂറ്റെട്ട് ഉരു ആജ്യാഹുതിചെയ്ത് സമ്പാതം സ്പർശിച്ച് അവറ്റേ വേറേ ഉണ്ടാക്കണം. ശർവേ വസ്ത്രദാഹേ ക്ഷുരികാണുനാ = ശിവങ്കൽ ധ്വജതോരണങ്ങളുടെ വസ്ത്രങ്ങൾക്കു തീകത്തിയാൽ ക്ഷുരികാമന്ത്രംകൊ ണ്ടും, തദന്യതഃഅസ്ത്രേണ ച = അന്യദേവന്മാരിൽ അസ്ത്രംകൊണ്ടും ആജ്യാഹുതിചെയ്ത് സമ്പാതം സ്പർശിക്കണം.

പ്രപൂരിതാ[29]ശേഷഘടോപഘാതേ
തത്സ്ഥാനസംസ്ഥം പരിപൂര്യ ചാന്യത്
തത്സിദ്ധതോയേന പരേണ വേഷ്ട്വാ
സ്വാസ്ത്രാണുസമ്പാതമിഹാർപ്പയേച്ച. 105

പ്രപൂരിതാശേഷഘടോപഘാതേ = നിറച്ചു പൂജിച്ചു വച്ചിരിക്കുന്ന ദ്വാരകലശാദികളുടേയും നാശദോഷാദികൾ വന്നാൽ, തൽസ്ഥാനസം സ്ഥം അന്യത് തത്സിദ്ധതോയേന പരേണ വാ പരിപൂര്യ = ആ സ്ഥല ത്തു വേറെ കലശം വച്ചു പൂജ തുടങ്ങിയാൽ പൂർവകലശത്തുങ്കലേ ജലം കൊണ്ടും ശുദ്ധജലംകൊണ്ടും നിറച്ച്, ഇഷ്ട്വാ = മുമ്പിലത്തേപ്പോലെത ന്നെ പൂജിച്ച് ഇഹ സ്വാസ്ത്രാണു സമ്പാതം അർപ്പയേത് = അസ്ത്രംകൊ ണ്ടും ആജ്യാഹുതിചെയ്ത് സമ്പാതത്തേ സ്പർശിക്കണം.

മിന്ദാഹുതിശ്ചാപി സജീവനിദ്രാ-
ബ്രഹ്മാഖ്യകുംഭേശഘടോപഘാതേ
നിരംബുരേകാ[30]ദിഷു മൂലമന്ത്രാ-
ഭിമന്ത്രിതാപൂരിതമർച്ചയേച്ച. 106

സജീവനിദ്രാബ്രഹ്മാഖ്യകുംഭേശഘടോപഘാതേ മിന്ദാഹുതിഃ ച

29. പ്രപൂരിതദ്വാര 30. നൈർജ്ജല്യരേകാദിഷു

= ജീവകലശം നിദ്രാകലശം ബ്രഹ്മകലശം കുംഭേശകലശം ഇവറ്റിന്റെ നാശദോഷാദികളിൽ മിന്ദാഹുതിയും അസ്ത്രാജ്യാഹുതിയും ചെയ്തു സമ്പാതമുണ്ടാക്കി വേറേ കലശം പൂജിച്ചാൽ സ്പർശിപ്പൂ. നിരംബുരേകാദിഷു മൂലമന്ത്രാഭിമന്ത്രിതാപൂരിതം അർച്ചയേത ച = പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന കലശങ്ങളിലേ വെള്ളം ചോർന്നുപോയാലും മറിഞ്ഞു ഉകിയാലും മൂലം ജപിച്ചു വേറേ വെള്ളംകൊണ്ടു നിറച്ച് ആവാഹിച്ചു പൂജിപ്പൂ.

പാതാദിശ്ചക്രികാദീനാം യദി സ്യാത്തദ്യഥാപുരം
കൃത്വാ/ന്യദ്വാ ബുധഃ കുര്യാന്മൂലമന്ത്രാഭിമന്ത്രണം. 107

ചക്രികാദീനാം പാതാദിഃ സ്യാത് യദി = ആലും മാവും ചക്രിക കൂർച്ചം ഇവ വീണുപോയി എങ്കിൽ, തദന്യത് വാ യഥാപുരം കൃത്വാ = അതു തന്നെ എങ്കിലും വേറേ എങ്കിലും മുമ്പിലത്തേപ്പോലെ വച്ച്, മൂലമന്ത്രാഭിമന്ത്രണം കുര്യാത് = മൂലമന്ത്രം നൂറ്റിയെട്ടു ഉരു തൊട്ടു ജപിപ്പൂ.

ധ്വജതോരണമംഗലാദി ചേത്സ്യാത്
സ്ഖലിതോല്ലംഘിതഭിന്നദഗ്ധമത്ര
നിജശാന്തിഹുതം ചരേദ്വിഭേദേ/-
പ്യശുചിസ്പൃശ്യപി ചാപരം ച കല്പ്യം. 108

അത്ര ധ്വജതോരണമംഗലാദിസ്ഖലിതോല്ലംഘിതഭിന്നദഗ്ധം സ്യാത് ചേത് = ധ്വജങ്ങളും തോരണങ്ങളും അഷ്ടമംഗല്യങ്ങളും ഘൃതാദിപാത്രങ്ങളും ഇളകിപ്പോകതാൻ എടുത്തുകൊണ്ടുപോകതാൻ പൊട്ടുകതാൻ തീപിടിക്കതാൻ ചെയ്താൽ, നിജശാന്തിഹുതം ചരേത് = അവറ്റിന്ന് മുമ്പിൽ പറഞ്ഞ ശാന്തിഹോമത്തേച്ചെയ്ത് സമ്പാതത്തേ സ്പർശിപ്പൂ. വിഭേദേ അശുചിസ്പൃശി അപി അപരം കല്പ്യം = മുറിഞ്ഞുപോയാലും അശുദ്ധികൾ വന്നാലും വേറേ ഉണ്ടാക്കിവയ്ക്കണം.

അനന്തരം അഗ്നിദോഷത്തുങ്കലേ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെ പറയുന്നു.

സാമാന്യജാതദഹനാപദി ഭസ്മ ഹൃത്വാ
ത്രിർഗോശകൃദ്ഗുളികയാ//യതനം വിശോധ്യ
കൃത്വാ/ഗ്നിമഷ്ടഗുണിതേരിതസംസ്കിയാഭി-
സംഖ്യം സുധീർധ്രുവഘൃതാഹവനം വിധായ. 109

ഹുത്വാ ചതുർഗ്രഹഘൃതം വിധിവന്മനസ്വ-
ത്യാജ്യം സ്രുവേണ ച സഭ്രുഃപ്രഭൃതീഷുതത്തൈഃ
ആവാഹ്യ മൂലമനുനാ പരിപൂജ്യ മൂലേ-

നാസ്ത്രേണ ചാഷ്ടശതമാജ്യഹുതിം വിദധ്യാത്. 110

സാമാന്യജാതദഹനാപദി = അഗ്നിജനനം ചെയ്ത് ഹോമം തുടങ്ങുന്നതിനു മുമ്പിൽ ആ തീ കെട്ടുപോയാൽ, ഭസ്മ ഹൃത്വാ ഗോശകൃദ്ഗ്ളികയാ ത്രിഃ ആയതനം വിശോദ്ധ്യ = കുണ്ഡത്തുങ്കലേ ഭസ്മാദികളേ വാരിക്കളഞ്ഞു ചാണകമുരുട്ടി മൂന്നുപ്രാവശ്യം തുടച്ച് ഭസ്മമൊക്കയും കളഞ്ഞാൽ, അഗ്നിം കൃത്വാ = തീയ് കോരിക്കൊണ്ടുവന്ന് അവിടെ ഇട്ടു തലോടി വ്ളാകി പരിസ്തരിച്ച് പ്രോക്ഷണീ സംസ്കാരാദി ചെയ്ത് നെയ്യുമുണ്ടാക്കി അഗ്നിയേ അലങ്കരിച്ചു മന്ത്രപരിഷേകം ചെയ്ത് ചാൺചമത ഇട്ടാൽ, അഷ്ടഗുണിതേരിത സംസ്കിയാഭിസംഖ്യം ധ്രുവഘൃതാവഹനം വിധായ = ഗർഭാധാനാദി എത്ര ക്രിയ ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്നാൽ ഓരോ ക്രിയകളേ സങ്കല്പിച്ചു പ്രണവംകൊണ്ട് എട്ട് ഉരു വീതം ആജ്യാഹുതികളും പൂർണ്ണാഹുതികളും ഓരോന്നും ചെയ്വൂ. പിന്നെ, മനസ്വത്യാ വിധിവത് ചതുർഗൃഹഘൃതം ഹുത്വാ = ജുഹുവിൽ ചതുരവദാനം ചെയ്തു നിറച്ച് 'മനോജ്യോതിർജ്ജുഷതാം' എന്നതുകൊണ്ടു പൂർണാഹുതിയും ചെയ്ത്, സ്രുവേണ ഭൂഃപ്രഭൃതീഷുതത്ത്വൈഃ ആജ്യം = സ്രുവംകൊണ്ടു വ്യാഹൃതിയും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളും ഓരോ ഉരു ഹോമിച്ചാൽ, മൂലമനനാ ആവാഹ്യ പരിപൂജ്യ = പീഠം പൂജിച്ച് ആവാഹിച്ച് പൂജിച്ചു നിവേദ്യസ്ഥാനത്തു ചാഞ്ചമത ഇട്ട്, മൂലേന അസ്ത്രേണ ച അഷ്ടശതം ആജ്യാഹുതിം വിദധ്യാത് = മൂലംകൊണ്ടും അസ്ത്രംകൊണ്ടും നൂറ്റെട്ടീതു ആജ്യാഹുതിയേച്ചെയ്തു ഹോമം മുടിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് വ്ളാകി ആരാധിപ്പൂ.

ദൃഷ്ടാഗ്നിം മുകുരോദരേ പ്രതിഫലയ്യ ക്ഷാളനാദ്യാഃ ക്രിയാഃ
കൃത്വോദ്വാസ്യ തതോ/ന്യതോ ഹുതവഹം സന്ത്യജ്യ ഭസ്മാദികം
ആലിപ്യാത്ര വിഭാവസും വിധിവദുത്പാദ്യേഷ്ടപീഠസ്ഥത-
ന്മൂർത്തൗ പൂർവ്വചിതിം പ്രണീയ സകലം നാശോക്തവത് പ്രാചരേത്. 111

ദൃഷ്ടാഗ്നിം മുകുരോദരേ പ്രതിഫലയ്യ = അഗ്നിജനനം ചെയ്ത തീയിന് അശുദ്ധിവന്നാൽ ആ ചൈതന്യത്തെ കണ്ണാടികാട്ടി പ്രതിഫലിപ്പിച്ച് ക്ഷാളനാദ്യാഃ ക്രിയാഃ കൃത്വാ = ക്ഷാളനാദികളായ സപ്തശുദ്ധികളേ കണ്ണാടിയിങ്കൽ ചെയ്ത്, തതഃ അന്യതഃ ഉദ്വാസ്യ = കണ്ണാടിയിങ്കൽ നിന്നു ചൈതന്യത്തേ സ്വർണ്ണത്തിങ്കൽ ഉദ്വസിച്ച്, ഭസ്മാദികം ഹുതവഹം സന്ത്യജ്യ ആലിപ്യ = ഭസ്മത്തോടുകൂടിയ തീയിനേ കോരിക്കളഞ്ഞ് തളിച്ചു മെഴുകിയാൽ, അത്ര വിഭാവസും വിധിവദുൽപാദ്യ = ആ കുണ്ഡത്തിൽ സ്ഥലശുദ്ധി തുടങ്ങി വിധിക്കു തക്കവണ്ണം അഗ്നിജനനം തുടങ്ങി ക്രിയകളും മുമ്പിലത്തേപ്പോലെ ചെയ്ത്, ഇഷ്ടപീഠസ്ഥതന്മൂർത്തൗ പൂർവചിതിം പ്രണീയ = പീഠം പൂജിച്ചാൽ സ്വർണ്ണത്തുങ്കൽനിന്ന് പൂർവചൈ

തന്യത്തേ യോജിപ്പിച്ച് ആവാഹനാദി പൂജിച്ച്, സകലം നാശോക്തവ ത് പ്രാചരേത് = അഗ്നിനാശത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞപോലെ പീഠമന്ത്രാഹുതി ചെയ്താൽ മനോജ്യോതിരിത്യാദിയും വ്യാഹൃതിയും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളും മൃ കളിൽ പറയുന്ന പവമാനസ്രുവാഹുതിമൂന്നും മൂലാസ്ത്രങ്ങൾ നൂറ്റിയെട്ടീതും പൂജാമന്ത്രവും വ്യാഹൃതിപ്രണവങ്ങളും ഹോമിച്ച് ഹോമം മുടിപ്പൂ.

പ്രാഗ്യാമ്യസൗമ്യദിക്ഷു സ്യുഃ പഞ്ചചതുഷ്ഷഡാദിഹോതാരഃ
പ്രത്യഗ്വിദിക്ഷു വിഹിതാ മനസ്വതീ ച ക്രമേണ തന്മന്ത്രാഃ.

പ്രാഗ്യാമ്യസൗമ്യദിക്ഷു പഞ്ചചതുഷ്ഷഡാദിഹോതാരഃ സ്യുഃ = കിഴക്കേക്കുണ്ഡത്തിൽ അഗ്നിർഹോതാ എന്ന പഞ്ചഹോതനം തെക്കേ കുണ്ഡത്തിൽ പൃഥിവീഹോതാ എന്ന ചതുർഹോതനം വടക്കേക്കുണ്ഡ ത്തിൽ സൂര്യന്തേ ചക്ഷുഃ എന്ന ഷഡ്ഢോതനം, പ്രത്യഗ്വിദിക്ഷു മനസ്വ തീ ച = പടിഞ്ഞാറേ കുണ്ഡത്തിലും കോണിലേ കുണ്ഡങ്ങളിലും മനോ ജ്യോതിഃ എന്നും, ക്രമേണ തന്മന്ത്രാഃ സ്യുഃ = ക്രമേണ പൂർണാഹുതിയു ടെ മന്ത്രങ്ങൾ ഭവിക്കും.

കരോതു സാവാന്തരപൂർണമഷ്ടശഃ
സ്രുവാഹുതിം വ്യാഹൃതിപഞ്ചതത്ത്വകൈഃ
പ്രണീതവഹ്നാവഥ മൂലപാവകേ
സ്വമൂലമന്ത്രേണ ശതം ച സാഷ്ടകം. 115

പ്രണീതവഹ്നൗ = തീയ്യുകൊണ്ടുവന്ന് ഇട്ട കുണ്ഡങ്ങളിൽ പൂർണാഹുതി ചെയ്താൽ, വാഹൃതിപഞ്ചതത്ത്വകൈഃ അഷ്ടശഃസാവാന്തരപൂർണം സ്രുവാഹുതിം കരോതു = വ്യാഹൃതികൊണ്ടും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊ ണ്ടും വെവ്വേറേ എട്ടെട്ടീതു ഉരു ഇടയിൽ പൂർണ്ണാഹുതിയോടും കൂടി ആ ജ്യാഹുതിയേയും ചെയ്വൂ. അഥ മൂലപാവകേ സ്വമൂലമന്ത്രേണ സാഷ്ടകം ശതം ച = പിന്നെ ആചാര്യകുണ്ഡത്തുങ്കൽ ദശാത്മകഹോമാനന്തരം മൂ ലംകൊണ്ടു നൂറ്റെട്ട് ഉരു ആജ്യാഹുതിയേച്ചെയ്വൂ. ഹോമമദ്ധ്യത്തുങ്കൽ തീ കെട്ടു എങ്കിൽ വേറെ നെയ്യുണ്ടാക്കേണ്ട. തീയിട്ട് പറഞ്ഞ ആഹുതി കൾ ചെയ്താൽ മതി.

നഷ്ടേ മൂലവിഭാവസൗ വസുപദിക്കുണ്ഡാന്നിധായാഖിലം
തസ്മിന്നഷ്ടഗുണേഽഷ്ടസംസ്കൃതിഹുതിം തന്നിഷ്കൃതിം ചോക്തവത്
കൃത്വോദഗ്ദഹനം പ്രണീയ വിനിധായാസ്മിൻ സ്വനാശോദിതം
കുര്യാന്നിഷ്കൃതികർമ്മമൂലദഹനേ തദ്വദ്ദശാത്മാഽഽഹുതിം. 113

മൂലവിഭാവസൗ നഷ്ടേ = ആചാര്യകുണ്ഡത്തുങ്കലേ തീ കെട്ടുപോ

കിൽ, വസുപദിക്കുണ്ഡാത് അഖിലം തസ്മിൻ നിധായ = വടക്കേ ദിക്കിലേ ഹോമകുണ്ഡത്തുങ്കൽനിന്ന് തീയ് ഒക്കെയും ഒരു പാത്രത്തിൽ കോരിവച്ചാൽ ഭസ്മം കളഞ്ഞ് ചാണകമുരുട്ടി ആചാര്യകുണ്ഡത്തിങ്കൽ ഇട്ട്, ഉക്തവത് അഷ്ടഗുണേ അഷ്ടസംസ്കൃതി ഹുതിം തന്നിഷ്കൃതിം കൃത്വാ = പറഞ്ഞപോലെ പ്രണവംകൊണ്ട് ക്രിയകളേ ഉദ്ദേശിച്ച് ഹോമിച്ച് മനസ്വതിയും വ്യാഹൃതിപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളും ഹോമിച്ച് ആവാഹനാദി ചെയ്തു മൂലാസ്ത്രാജ്യഹുതിയും ചെയ്വൂ. പിന്നെ ഉദഗ്ദഹനം പ്രണീയ വിധനിധായ = അവിടെനിന്നും വിഹരിച്ച് വടക്കേക്കുണ്ഡത്തിൽ തീയുമിട്ടു, അസ്മിൻ സ്വനാശോദിതം കുര്യാത് = അവിടെ സ്വനാശത്തിൽ പറഞ്ഞ 'സൂര്യന്തേ ചക്ഷുരി' ത്യാദി പൂർണാഹുതിയേയും വ്യാഹൃതിപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേയും ഹോമിച്ച് മൂലദഹനേ തദ്വദ് ദശാത്മാഹുതിം ച കുര്യാത് = ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ 'ബ്രാഹ്മണ ഏകഹോതാ' ഇത്യാദി പത്തും, മൂലം നൂറ്റിയെട്ടും, ഹോമമദ്ധ്യത്തുങ്കലെങ്കിൽ വേറേ നെയ്യുണ്ടാക്കുകയും വരണാദിയും വേണ്ടാ.

നഷ്ടേ/സ്മിൻ ദഹനദ്വയേ വിധിവദുത്പാദ്യാദ്യകുണ്ഡേ/നലം[31]
ചിത്തിഃസ്രുക്പ്രമുഖൈഃ പൃഥക് ചതുരവത്താജ്യം സ്രുചാ ഹോതൃഭിഃ
ഷഡ്ഭിഃ സർപ്പിരപി സ്രുവേണ ദശമന്ത്രൈരേകഹോത്രാദിഭിർ-
ഭൂതാദ്യൈശ്ച പൃഥക് ചതുർഗൃഹഘൃതം ഭങ്ക്ത്വാ/ഷ്ടധാ/ത്രാഹുനേത്. 117

അസ്മിൻ ദഹനദ്വയേ നഷ്ടേ = ആചാര്യകുണ്ഡത്തിങ്കലേയും വടക്കേ കുണ്ഡത്തിങ്കലേയും തീയ്, രണ്ടുമൊരുമിച്ചു കെട്ടാൽ, ആദ്യകുണ്ഡേ വിധിവദ് അനലം ഉത്പാദ്യ = ആചാര്യകുണ്ഡത്തുങ്കൽ അഗ്നിനാശത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞപോലെ തീയുണ്ടാക്കി തത്പ്രായശ്ചിത്തഹോമങ്ങളും ചെയ്താൽ, ചിത്തിഃസ്രുക്പ്രമുഖൈഃ ഷഡ്ഭിഃ ഹോതൃഭിഃ പൃഥക് ചതുരവത്താജ്യം സ്രുചാ = ചിത്തിഃസ്രുവക് ചിത്തം ഇത്യാദി ഹോതൃക്കൾ ആറുകൊണ്ടും വെവ്വേറേ ചതുർഗൃഹീതം ചെയ്തു ജുഹുകൊണ്ടു പൂർണാഹുതിയേയും ദശമന്ത്രൈഃ ഏകഹോത്രാദിഭിഃ സ്രുവേണ സർപ്പിഃ = ബ്രാഹ്മണ ഏകഹോതാ ഇത്യാദി പത്തുകൊണ്ടും സ്രുവംകൊണ്ടു ആജ്യാഹുതിയേയും ചെയ്താൽ അത്ര ഭൂരാദ്യൈഃ ച ചതുർഗൃഹഘൃതം അഷ്ടധാ ഭങ്ക്ത്വാ ആഹുനേത് = വ്യാഹൃതികൊണ്ട് ജുഹുവിൽ ചതുർഗൃഹീതം ചെയ്തു നിറച്ച് നെയ്യിനേ എട്ടായിട്ടു പകുത്ത് മന്ത്രം വെവ്വേറെ ചൊല്ലി ഹോമിപ്പൂ.

പ്രത്യേകം ശരതത്ത്വകൈശ്ചതുരവത്താജ്യം വിഭജ്യാഷ്ടധാ
ഹുത്വാ/ത്രാ ജുഹുയാത് സ്രുവാഹുതിശതം മൂലേന ചാഷ്ടാധികം

31. വിധിവദുത്പാദ്യസ്വകുണ്ഡ/നലം

നീത്വാ സൗമ്യവിഭാവസും വിധിവദാധായാമുതോ നിഷ്കൃതിം
തന്നാശാഭിഹിതം ദശാത്മഹവനം മൂലാനലേ ചാചരേത്. 118

ശരതത്ത്വകൈഃ പ്രത്യേകം ചതുരവത്താജ്യം അഷ്ടധാവിഭജ്യഹു ത്വാ = പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും വെവ്വേറേ ചതുർഗൃഹീതം ചെയ്തു നിറച്ചതിനേ എട്ടെട്ടായിട്ടു പകുത്ത് വെവ്വേറെ ഹോമിച്ച്, അത്ര മൂലേന അഷ്ടാധികം സ്രുവാഹുതിശതം ച ആജുഹുയാത് = ഇവിടെ മൂലംകൊണ്ടു നൂറ്റിയെട്ട് ഉരു ആജ്യാഹുതിയും ചെയ്വൂ. അമൃതഃ സൗമ്യവിഭാവസും വിധിവത് നീത്വാ ആധായ നിഷ്കൃതിം ആചരേത് = ഈ ആചാര്യകുണ്ഡത്തുങ്കൽനിന്ന് വടക്കേക്കുണ്ഡത്തിലേയ്ക്ക് അഗ്നിയേ വിഹരിച്ച് ഇട്ട് അവിടേയ്ക്കു പറഞ്ഞ പൂർണാഹുത്യാദി പ്രായശ്ചിത്തവും ചെയ്ത് തന്നാശാഭിഹിതം ദശാത്മഹവനം മൂലാനലേ ച ആചരേത് = വടക്കു തീയിട്ടു ബോൾ പറഞ്ഞ ഏകഹോത്രാദി പത്തുകൊണ്ടും ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ ആജ്യാഹുതിയേയും ചെയ്വൂ.

ദശചതുരക്ഷരപൂർവൗ പഞ്ചഷഡാദ്യൗ ച സപ്തപൂർവശ്ച
വാഗാദ്യശ്ച ഷഡേതേ ഹോതാരഃ സംസ്മൃതാഃ ക്രമേണ സ്യുഃ. 119

ദശചതുരക്ഷരപൂർവൗ = ദശഹോതൻ ചതുർഹോതൻ, പഞ്ചഷഡാദ്യൗ = പഞ്ചഹോതൻ ഷഡ്ഢോതൻ, സപ്തപൂർവഃ = സപ്തഹോതൻ, വാഗാദ്യഃ = വാഗ്ഘോതൻ, ഏതേ ഷട് ക്രമേണ ഹോതാരഃ സംസ്മൃതാഃ സ്യുഃ = ഈ ആറും ക്രമേണ ഹോതൃക്കളെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്.

ചിത്തിഃസ്രുക് പൃഥിവീഹോതാഽഗ്നിർഹോതാ തതശ്ച സൂര്യന്തേ
തദനു മഹാഹവി രാദ്യോ വാഗാദ്യഃ സ്യുർദ്ദശാദിഹോതാരഃ. 120

ചിത്തിഃസ്രുക്ചിത്തം ഇത്യാദി ദശഹോതൻ, പൃഥിവീഹോതാ എന്നു ചതുർഹോതൻ, അഗ്നിർഹോതാശ്വിനാ ഇത്യാദി പഞ്ചഹോതൻ, സൂര്യന്തേചക്ഷുഃ ഇത്യാദി ഷഡ്ഢോതൻ, മഹാഹവിർഹോതാ ഇത്യാദി സപ്തഹോതൻ, വാഗഘോതാ ദീക്ഷാപതീ ഇത്യാദി വാഗഘോതൻ, ദശാദിഹോതാരഃ സ്യുഃ = ഇങ്ങനെ ദശഹോതൻ തുടങ്ങിയ ഹോതൃക്കളുടെ ആദി ഭവിക്കും.

പ്രാസാദദക്ഷിണദിഗാദ്യുദിതാഗ്നിനാശേഽ-
പ്യുൽപാദ്യ തം സ്വഹരിദുക്തചതുർഗ്രഹാദ്യം
കുർവീത ചൈവമഥ തത്ത്വഹുതാശനാദി-
നാശേഽഖിലം ഉരുകൃശാനവിനാശവച്ച. 121

പ്രാസാദദക്ഷിണദിഗാദ്യുദിതാഗ്നിനാശേ അപി = പ്രാസാദത്തി

ന്റെ തെക്കും വടക്കും കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും ചെയ്യുന്ന പ്രോക്ഷം ദ്വാര പ്രായശ്ചിത്തം ഇവറ്റിന്റെ തീ കെട്ടുകിൽ, തം ഉത്പാദ്യ = അവിടെയും മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപോലെ തീയ് ഉണ്ടാക്കിയാൽ, സ്വഹരിദുക്തചതുർഗ്ര ഹാദ്യം കുർവീത = അതാതു ദിക്കിലേയ്ക്കു പറഞ്ഞ ഹോതൃക്കളേക്കൊണ്ടു പൂർണാഹുതിയും ശേഷം പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളും ചെയ്‌വൂ. അഥ തത്ത്വഹു താശനാദിനാശേ അഖിലം ഗുരുകൃശാനുവിനാശവത് കുര്യാത് = തത്ത്വ ഹോമത്തിന്റെ തീ കെട്ടുകിൽ ആചാര്യകുണ്ഡം കെട്ടേടത്തേപ്പോലെ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ ചെയ്‌വൂ.

കല്പോക്തവത് സതി ജുഹോതു മിഥോ/ഗ്നിസംസ-
ർഗാദാവിഹാഗ്നിവിവിചിപ്രഭൃതേര്യഥാർഹം
ങേന്താഖ്യായാ സ്രുവഹുതിം നിജമന്ത്രതോ വാ
പൂർണാം സ്രുവാഷ്ടഹുതിമപ്യഥ മൂലതശ്ച. 122

മിഥഃ അഗ്നിസംസർഗാദൗ സതി = ഒരു ഹോമാഗ്നിയിൽ മറ്റൊരു തീയുകൂടിപ്പോയൽ, കല്പോക്തവത് = കല്പത്തിങ്കൽ പറഞ്ഞപോലെ, അ ഗ്നിവിവിചിപ്രഭൃതേഃ ങേന്താഖ്യയാ സ്രുവഹുതിം ജുഹോതു = അഗ്നിർവി വിചിഃ എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ ചതുർത്ഥിയായിട്ട് സ്രുവാഹുതിയേ ചെയ്‌വൂ. അഗ്നയേ വിവിചയേ സ്വാഹാ, അഗ്നയേ വ്രതപതയേ സ്വാഹാ ഇങ്ങനെ രണ്ടു സ്രുവാഹുതിമന്ത്രങ്ങൾ. നിജമന്ത്രതഃ യഥാർഹം പൂർണാം വാ = നിജമന്ത്രമാകുന്ന 'വി തേ വിഷ്വഗ്വാതജൂതാസഃ' എന്നും 'ത്വാമ ഗ്നേ മാനുഷീരീഇതേ വിശോഹോത്രാവിദം' ഈ രണ്ടും കൂട്ടീട്ടും 'ത്വാമ ഗ്നേ വ്രതപാ അസി' എന്നും 'യദ്വോ വയം പ്രമിനാമവ്രതാനി' എന്നും ഈ രണ്ടും കൂടീട്ടും ചതുർഗൃഹീതം ചെയ്ത് പൂർണാഹുതി ചെയ്കിലുമാം. അഥ മൂലതഃ സ്രുവാഷ്ടാഹുതിം അപി = പിന്നെ മൂലംകൊണ്ടു എട്ടുരു ആ ജ്യാഹുതിയേയും ചെയ്‌വൂ. പിന്നെ ഹോമശേഷത്തേയും തുടങ്ങൂ ഹോമ മദ്ധ്യത്തുങ്കൽ അല്ല എങ്കിൽ വേറേ ബൗധായനീയം നെയ്യുണ്ടാക്കി ഈ രണ്ടു പൂർണാഹുതികളും ചെയ്‌വൂ.

മനോജ്യോതിരായാശ്ചാഗ്നേര്യദസ്മിൻ സ്വസ്തി നോ/പി ച
മിന്ദാദ്വയം വ്യാഹൃതയശ്ചോക്താഃ സ്യുസ്സർവനിഷ്കിയാഃ. 123

'മനോജ്യോതിർജുഷതാം' എന്നും 'അയാശ്ചാഗ്നേരനഭിശസ്തീശ്ച' എന്നും 'യദസ്മിൻ കർമ്മണ്യന്തരഗാമ' എന്നും 'സ്വസ്തി ന ഇന്ദ്രോ വൃദ്ധ ശ്രവാ എന്നും 'യന്മ ആത്മന' എന്നും 'പുനരഗ്നിശ്ചക്ഷുഃ' എന്നും വ്യാഹൃ തി നാലും ഇങ്ങനെ പത്തു സ്രുവാഹുതികൾ, സർവ്വനിഷ്കിയാഃ ഉക്താഃ = നിശ്ചയമില്ലാതെ വരുന്ന പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾക്കു ഒക്കെയും പറഞ്ഞിരി ക്കുന്നത്.

കൃഷ്ണലാവിംശതിമിതം ജാതരൂപം ദ്വിജോത്തമേ
ദത്തം സ്യാത് സർവദോഷേഷു പ്രായശ്ചിത്തമനുത്തമം. 124

ഇരുപതു കുന്നിക്കുരുവിനോളം മാറ്റുള്ള സ്വർണ്ണം ബ്രാഹ്മണോത്ത മന്നായിക്കൊണ്ട് ദാനം ചെയ്ക, സർവദോഷേഷു അനുത്തമം പ്രായശ്ചി ത്തം = സർവദോഷങ്ങൾക്കും അത്യുത്തമമായ പ്രായശ്ചിത്തമായിട്ടും ഭവിക്കും.

ക്രിയാമദ്ധ്യേഽന്തരാ ഗച്ഛേദ്യദി തത്ര മനസ്വതീം
ജുഹോതു സർവയജ്ഞം വാ തത്തദ്ദോഷോപപത്തിതഃ. 125

ക്രിയാമദ്ധ്യേ = ക്രിയകളുടെ മദ്ധ്യത്തുങ്കൽ, അന്തരാ ഗച്ഛേത് യദി = അഗ്നിയുടേയും ചെയ്യുന്നവന്റേയും ഇടയിൽ കൂടെ മാർജ്ജാരാദികൾ താൻ മനുഷ്യരു് താൻ ഗമിക്കൽ, തത്ര മനസ്വതീം ജുഹോതു = അവിടെ 'മനോ ജ്യോതിഃ' എന്നതുകൊണ്ട് നെയ്യിനേ ഹോമിപ്പൂ. തത്തദ്ദോഷോ പപത്തിതഃ സർവയജ്ഞം വാ = അതാതു ദോഷത്തിന്റെ ബലാബലമ റിഞ്ഞ് പഞ്ചദുർഗകൊണ്ടും മനോജ്യോതിഃ എന്നതുകൊണ്ടും വ്യാഹൃതി കൊണ്ടും ചതുർഗൃഹീതം ചെയ്തു പൂർണാഹുതികളേച്ചെയ്ത് സർവയജ്ഞ മതിനേ ചെയ്കിലുമാം.

സ്നാനായ ക്ഌപ്തകലശേഽശുചിതാം പ്രപന്നേ
സ്വർണ്ണേഽമുനാ സമഭിഷിച്യാ വിശോദ്ധ്യ തൽസ്ഥം
ചൈതന്യമന്യകലശേ സുവിശോധിതൈതത്
സ്ഥാനസ്ഥിതേ സമധിരോപ്യ യഥാവിധീഷ്ട്വാ. 126

സ്നാനായ ക്ഌപ്തകലശേ അശുചിതാം പ്രപന്നേ = അഭിഷേകത്തി ന്നായിക്കൊണ്ടു പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന കലശം അശുദ്ധമായി ഭവിച്ചു എങ്കിൽ, അമുനാ സ്വർണ്ണേ സമഭിഷിച്യ = തത കലശജലംകൊണ്ട് സ്വർണ്ണ ത്തിങ്കൽ അഭിഷേകത്തേ ചെയ്ത് കുളിച്ചവന്നാൽ, തൽസ്ഥം ചൈതന്യം വിശോദ്ധ്യ = ആ ചൈതന്യത്തേ പുണ്യാഹ സപ്തശുദ്ധികളേക്കൊണ്ടു ശുദ്ധിവരുത്തി, സുവിശോധിതൈതൽ സ്ഥാനസ്ഥിതേ അന്യകലശേ = പത്മങ്ങൾ കളഞ്ഞു തളിച്ചു വേറെ പത്മമിട്ടു കലശപൂജ തുടങ്ങി നിറ ച്ചാൽ, ചൈതന്യം സമധിരോപ്യ യഥാവിധി ഇഷ്ട്വാ = സ്വർണ്ണത്തുങ്കൽ നിന്ന് പൂർവചൈതന്യത്തേ കലശത്തിൽ ആവാഹിച്ച് യോജിപ്പിച്ചു ആ വാഹനാദി ചെയ്ത് വിധിക്കു തക്കവണ്ണം പൂജിപ്പൂ.

സൈ്വഃ പഞ്ചതത്ത്വമനുഭിഃ പൃഥഗഷ്ടവാരം
സർപ്പിഃ സ്രുവേണ ചതുരാത്തഘൃതം സ്രുചാ വാ

ഹുത്വാ/ഷ്ടധാ പൃഥഗഥാഷ്ടശതം സ്വമൂലേ-
നാസ്ത്രേണ ചാർപ്യ ഘൃതമത്ര ജപേച്ച താവത്. 127

സൈ്യഃ പഞ്ചതത്ത്വമനുഭിഃ പൃഥക് സ്രുവേണ സർപ്പിഃ = പിന്നെ അവിടെ ഹോമം തുടങ്ങി ചാഞ്ചമത ഇട്ടാൽ തങ്ങളുടെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട് എട്ടെട്ടുരു സ്രുവംകൊണ്ടു ആജ്യാഹുതി ചെയ്താൽ, സ്രുചാ ചതുരാത്തഘൃതം പൃഥഗ് അഷ്ടധാ = ജൂഹുകൊണ്ടു ചതുരവദാനം ചെയ്തു എട്ടായിപ്പകുത്തു പൂർണാഹുതികൾ താൻ ചെയ്ത്, അഥ അഷ്ടശതം സ്വമൂലേന അസ്ത്രേണ ച ആജ്യം ഹുത്വാ = പിന്നെ മൂലംകൊണ്ടും അസ്ത്രംകൊണ്ടും നൂറ്റെട്ടീതു ആജ്യാഹുതികളേച്ചെയ്ത് ഹോമം മുടിച്ച്, അത്ര ഘൃതം അർപ്യ താവത് ജപേത് = സമ്പാതത്തേ കലശത്തിൽ സമർപ്പിച്ച് ഹോമമന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിപ്പൂ.

ഭിന്നേ ഘടേ/ന്യം പ്രവിധായ തത്ര
തച്ഛേഷയുക്താന്യജലൈഃ പ്രപൂര്യ
ഇഷ്ട്വാ സ്രുവാജ്യാഹുതിമുക്തരീത്യാ[32]
വിധായ ശേഷം വിധിമാദധീത. 128

ഭിന്നേ ഘടേ = പൂജിച്ചുവച്ചിരിക്കുന്ന കലശം പൊട്ടിപ്പോകിൽ, തത്രാന്യം പ്രവിധായ = അവിടെ വേറെ ഒരു കലശത്തേ പൂജിച്ച് കുംഭസംസ്കാരാദി കൂർച്ചന്യാസാന്തം ചെയ്തു തൽപീഠത്തുങ്കൽ വച്ച്, തച്ഛേഷയുക്താന്യജലൈഃ പ്രപൂര്യ = ഭിന്നഘടത്തിലേ വെള്ളവും ശേഷം ശുദ്ധജലവും കൂട്ടി നിറച്ച്, ഇഷ്ട്വാ ഉക്തരീത്യാ സ്രുവാജ്യാഹുതിം വിധായ = ആവാഹനപൂജയും ചെയ്ത് ഇവിടെ പറഞ്ഞപോലെ പഞ്ചതത്ത്വമൂലാസ്ത്രാജ്യാഹുതികളും ചെയ്ത് സമ്പാതം സ്പർശിച്ച്, ശേഷം വിധിം ആദധീത = കലശാഭിഷേകാദി ശേഷത്തേച്ചെയ്വൂ.

വിജ്ഞാപിതേ വാ കലശാധിവാസേ
തദേകദേശസ്നപനേ കൃതേ വാ
ഉപാഹതിശ്ചേത്[33] കലശേ ച മന്ത്ര-
ബിംബേ ച തന്നിഷ്കൃതിമാദധീത. 129

കലശാധിവാസേ വിജ്ഞാപിതേ വാ = കലശാധിവസത്തുങ്കൽ ദേവങ്കലേ പ്രാർത്ഥന കഴിഞ്ഞാലും, തദേകദേശസ്നപതേ കൃതേ വാ = കലശങ്ങൾ ആടിത്തുടങ്ങിയാലൊക്കെയും ആടുന്നതിന്റെ ഇടയിലും, ഉപാഹതിഃ ചേത് = ഏതെങ്കിലും അശുദ്ധികൾ ഉണ്ടായാൽ, കലശേ

32. ഉക്തനീത്യാ 33. ഉപാഹൃതി

മന്ത്രബിംബേ ച തന്നിഷ്കൃതിം ആദധീത = കലശത്തുങ്കലും ബിംബത്തു ങ്കലും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നപോലെ തദ്യോഗ്യമായ പ്രായശ്ചിത്തത്തേ ചെ യ്യണം.

ദുഷ്ടേ വാ ബലികൗതുകേ നിപതിതേ വാ ഽത്രൈവ സംശോദ്ധ്യതത്-
പ്രായശ്ചിത്തഹുതിം സ്വപഞ്ചമനുമൂലാസ്ത്രാദിഭിർയുക്തിതഃ
കൃത്വാ കർമ്മ സമാപ്യ മൂലമനുബിംബേ യോജയിത്വാ പുന-[34]
സ്തത്തദ്ദോഷബലാബലാനുസരണാത് കുര്യാദ് ഗുരുർ നിഷ്കൃതിം. 130

ബലികൗതുകേ ദുഷ്ടേ വാ നിപതിതേ വാ = ബലിബിംബത്തിന്ന് അശുദ്ധിവന്നാലും നിലത്തുവീണപോയാലും, അത്ര ഏവ സംശോദ്ധ്യ = അവിടെത്തന്നെ വച്ച് പുണ്യാഹവും സപ്തശുദ്ധികളും ചെയ്വൂ. എന്നി യേ എഴുന്നള്ളിക്കുന്നവര് ബിംബത്തേ മുക്കി കുളിപ്പിച്ച പുണ്യാഹവും ചെയ്വൂ. സ്വപഞ്ചമനുമൂലാസ്ത്രാദിഭിഃ തതപ്രായശ്ചിത്തഹുതിം യുക്തിതഃ കൃത്വാ = അവിടെത്തന്നെ തീയിട്ടു ഹോമംതുടങ്ങി ചാഞ്ചമത ഇട്ടാൽ, പഞ്ചതത്ത്വംകൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും അസ്ത്രംകൊണ്ടും യുക്തിക്കു തക്ക വണ്ണം ആജ്യാഹുതി ചെയ്തു സമ്പാതം സ്പർശിച്ച്, കർമ്മ സമാപ്യ = തു ടങ്ങിയ ബല്യാദികർമ്മത്തേ ശേഷം ചെയ്തു, മൂലമനുബിംബേ യോജയി ത്വാ = അകത്ത് എഴുന്നള്ളിച്ച് മൂലബിംബത്തോടുകൂടി യോജിപ്പിച്ച്, പു നഃ തത്തദ്ദോഷബലാബലാനുസരണാത് നിഷ്കൃതിം കുര്യാത് = അതാതു അശുദ്ധിയുടെ ബലാബലമറിഞ്ഞു മൂലബിംബത്തുങ്കൽ ശുദ്ധികളേ ചെ യ്വൂ. ചിലര് പുറത്തു പുണ്യാഹം ചെയ്യുമ്പോൾ തന്നെ അകത്തും അഭി ഷേകം ചെയ്തു പുണ്യാഹത്തേ ചെയ്യുന്നു.

ഭിന്നേ പഥി പ്രസ്ഥിതകർമ്മബിംബേ
ദേവം സമായോജ്യ തതോഽന്യബിംബേ
നിഷ്കൃത്യ ശേഷം സുസമാപ്യ മൂലേ
നീത്വാ ചരേന്നിഷ്കൃതികർമ്മ സമ്യക്. 131

പഥി പ്രസ്ഥിതകർമ്മബിംബേ ഭിന്നേ = ആറാട്ടിന്നു വഴിയിലെ ഴുന്നള്ളിക്കുമ്പോൾ ബിംബം വീണ് പൊട്ടിപ്പോയി എങ്കിലും വെള്ള ത്തിൽ വീണ് എടുക്കാൻ വഹിയാതെ വരികിലും, തതഃ അന്യബിംബേ ദേവം സമായോജ്യ നിഷ്കൃത്യ = ആ ബിംബത്തുങ്കൽനിന്ന് ചൈതന്യ ത്തേ ആവാഹിച്ച് കണ്ണാടിയിങ്കൽ താൻ സ്വർണ്ണാദിയായ പ്രതിബിം ബത്തുങ്കൽ താൻ യോജിപ്പിച്ച് പൂജയും ചെയ്തു പ്രായശ്ചിത്തഹോമവും ചെയ്തു സമ്പാതത്തേ സമർപ്പിച്ച, ശേഷം സുസമാപ്യ മൂലേ നിത്വാ =

34. തത

ശേഷം ക്രിയകളേച്ചെയ്ത് അകത്ത് എഴുന്നള്ളിച്ച് മൂലബിംബത്തുങ്കൽ യോജിപ്പിച്ചു, സമ്യക് നിഷ്കൃതികർമ്മ ചരേത് = വഴിപോലെ ദ്രവ്യകല ശാന്തം ശുദ്ധികളേ ചെയ്വൂ.

ഭൂരാദിമന്ത്രോക്തചതുർഗൃഹീതം
മനസ്വതീപൂർവദശാഹുതിശ്ച
സ്വപഞ്ചതത്ത്വാദിതസാസ്ത്രമൂലാ-
ഹുതിർദ്വിജേജ്യാദിരിഹാപി യോജ്യം. 132

ഇവിടെ പറഞ്ഞ ഹോമത്തുങ്കൽ, ഭൂരാദിമന്ത്രോക്തചതുർഗൃഹീതം = വ്യാഹൃതികൊണ്ടു പറഞ്ഞ പൂർണ്ണാഹുതികളും, മനസ്വതീപൂർവദശാ ഹുതീഃ ച = മനോജ്യോതിഃ അയാസ്ചാഗ്നേഃ ഇത്യാദി പറഞ്ഞ ദശസ്രൂ വാഹുതികളും, സ്വപഞ്ചതത്ത്വാദിതസാസ്ത്രമൂലഹുതിഃ = പഞ്ചതത്ത്വം കൊണ്ടു പറഞ്ഞ പൂർണ്ണാഹുതികളും അസ്ത്രംകൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും പറ ഞ്ഞ സർവാഹുതികളും, ദ്വിജേജ്യാദിഃ = കൃഷ്ണലാവിംശതിമിതമിത്യാദി പറഞ്ഞ ദാനങ്ങളും, ഇഹ യോജ്യാ = ഇവിടെ ചെയ്യണം.

അനന്തരം ധ്വജപതനപ്രായശ്ചിത്തത്തേ പറയുന്നു.

ദുഷ്ടേ വാ പതിതേ ധ്വജേ ശമണുനാ തത്പാതദിക്പാണുനാ
ഹുത്വാ/ജ്യം ചിതിരസ്യ ശാന്തികലശേ സമ്പാതയുക്തേ/ർപ്പയേത്
പുണ്യാഹോക്ഷണശോഷണാദിഭിരമും സംശോധ്യ ചാന്യം തു വാ
സംസ്ഥാപ്യ ധ്വജമുക്തവദ് ഘടജലേ സിക്ത്വാ/ർച്ചയേന്മൂലതഃ 133

ധ്വജേ ദുഷ്ടേ വാ പതിതേ വാ = ഉത്സവത്തുങ്കൽ കൊടിമരത്തി ന്നശുദ്ധികൾ വന്നാലും കൊടിമരം വീണുപോയാലും കൊടിക്കൂറ വീ ണുപോയാലും, ശമണുനാ തത്പാതദിക്പാണുനാ ആജ്യം ഹുത്വാ = അവിടെ മറച്ചുകെട്ടി കീറി തീയുമിട്ട് അന്വാധാനാഭിജ്ഞഷ്ടോപസ്ഥാനാ ദി തുടങ്ങി തെക്കുഭാഗത്തു ശന്നോദേവികൊണ്ടു വാസ്തുകലശംപോലെ ഒരു കലശത്തേ പൂജിച്ച് പരിധ്യാദിഹോമം തുടങ്ങി വാഹനഗായത്രി കൊണ്ടു പക്വഹോമം ചെയ്ത് ശന്നോദേവികൊണ്ടും കൊടിമരം വീണ ദിക്കിലേ ദിക്പാലമന്ത്രംകൊണ്ടും നൂറ്റെട്ടീത് ആജ്യാഹുതിചെയ്ത് പഞ്ച തത്ത്വമൂലാസ്ത്രാജ്യാഹുതികളും വാഹനമന്ത്രംകൊണ്ടു ചതുർദ്രവ്യങ്ങളും ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദിചെയ്ത്, സമ്പാതയുക്തേ ശാന്തികലശേ അസ്യ ചിതിം അർപ്പയേത = അശുദ്ധമായ ധ്വജത്തിന്നു പുണ്യാഹം തളിച്ചാൽ സമ്പാതകലശത്തുങ്കലും ധ്വജത്തുങ്കലും സ്പർശിച്ച് ധ്വജചൈതന്യത്തേ ഉദ്വസിച്ച് കലശത്തിങ്കൽ യോജിപ്പിച്ചു, പുണ്യാഹോക്ഷണശോഷണാ ദിഭിഃ അമും വാ അന്യം തു വാ സംശോധ്യ = ധ്വജത്തിനു കേട് ഇല്ലെ

ങ്കിൽ അതിനേത്തന്നെയും അല്ലെങ്കിൽ വേർവിട്ടു ഉണ്ടാക്കി അതിന്നും പുണ്യാഹം തളിച്ച് ശോഷണാദിയും വാഹനത്തിന്ന് ഭൂതസംഹാരാദി ശോധനകളും ചെയ്തു് വാഹനമന്ത്രംകൊണ്ടു വാഹനത്തേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് ധ്വജാഗ്രത്തുങ്കലുറപ്പിച്ച് കൊടിമരത്തേ നിർത്തിനാട്ടി ഉറപ്പിച്ച്, ഉക്തവത് ധ്വജം സംസ്ഥാപ്യ ഘടജലൈഃ സിക്ത്വാ മൂലതഃ അർച്ചയേത് = പിന്നെ ചുവട്ടിൽ കലശത്തേ ആടി വാഹനത്തേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് നിവേദിച്ച് ബലിയും തൂകി പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്വൂ.

അഭിഹിതാമിഹ നിഷ്കൃതിമാചരേ-
ദനുദിതാസ്വപി കർമ്മവിപത്തിഷു
സമനുചിന്ത്യ ദുരിഷ്ടബലാബലം
ത്വനുഗുണം പ്രകൃതേർവികൃതേരപി. 134

അനുദിതാസു അപി കർമ്മവിപത്തിഷു = പറയാതെ ഇരിക്കുന്ന ക്രിയകളുടെ നാശത്തുങ്കൽ, പ്രകൃതേഃ വികൃതേഃ അപി അനുഗുണം = ഇങ്ങനെ പ്രായശ്ചിത്തം വേണമെന്നുള്ള നിശ്ചയം പ്രകൃതി, ഇദ്ദോഷത്തിന്ന് എന്തു ചെയ്യണമെന്നുള്ള വിചാരം വികൃതി, ഇങ്ങനെയുള്ള പ്രകൃതികളുടേയും (വികൃതികളുടെയും) സദൃശമായിട്ടും, ദുരിഷ്ടബലാബലം സമനുചിന്ത്യ = ദോഷങ്ങളുടെ ഗുരുലാഘവത്തേയും യുക്തിജ്ഞന്മാരായ ആചാര്യന്മാരോട്ടും വിചാരിച്ച് ഇഹ അഭിഹിതാം നിഷ്കൃതിം ആചരേത് = ഇവിടെ പറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തത്തേ ചെയ്വൂ.

അർച്ചാസ്ഥാനവിശുദ്ധീഃ കാശ്ചന ഗുരുശിക്ഷിതാസ്ത്വവോചാമ
അർച്ചകതത്സാധനയോഃ കാശ്ചന താശ്ച ബ്രവീമി വിദിതാ യാഃ. 135

വയം ഗുരുശിക്ഷിതാഃ അർച്ചാസ്ഥാനവിശുദ്ധീഃ കാശ്ചന അവോചാമ = ഞങ്ങൾ ഗുരുക്കന്മാരാൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ബിംബത്തിന്റേയും സ്ഥാനത്തിന്റേയും ശുദ്ധികളേ ചിലതിനേ പറഞ്ഞു. അർച്ചകതത്സാധനയോഃ യാഃ കാശ്ചന വിദിതാഃ പൂജിക്കുന്നവരുടേയും പൂജാദ്രവ്യങ്ങളുടേയും യാവ ചില ശുദ്ധികൾ അറിയപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്, അഹം താഃ ബ്രവീമി = ഞാനവറ്റേയും പറയുന്നു.

കായേ സ്നാനാചമനമഥ വിഷ്ണോത്വമിത്യാദിജാപോ
വാചി സ്വാന്തേ ഭഗവദഭിമർശശ്ച സാമാന്യതഃ സ്യാത്
കൃച്ഛ്രം ചാന്ദ്രായണമപി ഘൃതബ്രഹ്മകൂർച്ചാശനാദി-
ശ്ചോക്താ മന്വാദിഭിരിഹ വിശുദ്ധിർഗരിഷ്ഠേ തു ദോഷേ. 136

കായേ സ്നാനാചമനം = ശരീരത്തിന്നു കുളിക്കയും ആചമിക്കയും

തന്നെ ശുദ്ധി. വാചി വിഷ്ണോത്വമിത്യാദിജാപഃ = സംസാരിക്കരുത്താ വരോട്ടും നീചന്മാരോട്ടും സംസാരിച്ചാൽ 'വിഷ്ണോ ത്വന്നോ അന്തമഃ' ഇ ത്യാദി മന്ത്രത്തേ ജപിക്ക വാക്കിന്റെ ശുദ്ധി. സ്വാന്തേ ഭഗവദഭിമർശഃ ച സാമാന്യതഃ ശുദ്ധിഃ സ്യാത് = എല്ലാറ്റിന്നും ഹൃദയത്തുങ്കൽ ഈശ്വരനേ ധ്യാനിക്ക സാമാന്യശുദ്ധിയായി ഭവിക്കും. ഗരിഷ്ഠേ ദോഷേ തു = വലു തായിരിക്കുന്ന അഭക്ഷ്യഭക്ഷണാദികളിലും അകൃത്യങ്ങളിലും മന്വാദിഭിഃ = മനു തുടങ്ങിയുള്ള സ്മൃതികർത്താക്കന്മാരാൽ, കൃച്ഛ്രം ചാന്ദ്രായണം ഘൃ തബ്രഹ്മകൂർച്ചാശനാദിഃ ച വിശുദ്ധിഃ ഉക്താഃ, പ്രാജാപത്യാദികൃച്ഛ്രങ്ങളേ അനുഷ്ഠിക്കയും ദാനരൂപേണ ചെയ്കയും അപ്രകാരം ചാന്ദ്രായണത്തേ ചെയ്കയും ഗായത്രി ജപിച്ച് നെയ്യ് പഞ്ചഗവ്യം ഇത്യാദി സേവിക്കയും വിശേഷേണ ശുദ്ധിയായിട്ടു പറയപ്പെട്ടു.

ദേഹേ മഹാഭൂതവിലായനാദിഃ
പ്രത്യാഹൃതിഃ സ്യാദഖിലാക്ഷകേഷു
ദേഹിന്യഥ സ്വോന്നയമാനസേജ്യ
വിശേഷശുദ്ധിർവിഹിതാ/ർച്ചനാദൗ. 137

അർച്ചനാദൗ ദേഹേ മഹാഭൂതവിലായനാദിഃ = പൂജാദികളിൽ ശ രീരത്തുങ്കൽ ഭൂതസംഹാരവും ശോഷണാദി ലിപിന്യാസാന്തം ചെയ്കയും തന്നെ ശുദ്ധി. അഖിലാക്ഷകേഷു പ്രത്യാഹൃതിഃ സ്യാത് = ചക്ഷുഃ ശ്രോ ത്രാദി ദശേന്ദ്രിയങ്ങ(ളേ?)ളിൽ വിഷയങ്ങളിൽനിന്നു നിവർത്തിച്ച് അ ന്തർമുഖമാക്കി ചെയ്കതന്നെ ശുദ്ധി. ദേഹിനി സ്വോന്നയമാനസേജ്യേ = ജീവാത്മാവിനേ സ്വസ്ഥാനമായ മൂലാധാരത്തുങ്കൽനിന്നു ഉയർത്തി പരമാത്മാവിങ്കൽ യോജിപ്പിക്കയും മാനസപൂജയേ ചെയ്കയും, വിശേഷ ശുദ്ധിഃ വിഹിതാ = ഇങ്ങനെ ശരീരത്തിന്റേയും ആത്മാവിന്റേയും വിശേ ഷശുദ്ധികൾ പറയപ്പെട്ടു.

പൂജാദ്രവ്യങ്ങളുടെ ശുദ്ധിയേ പറയുന്നു.

ശുദ്ധിസ്തക്ഷണദാഹഭസ്മകമൃജാനിർണേജനം ദാരുമൃ-
ത്തേജസ്തന്തുമയേ തഥോത പവനദർഭോദ്യോതനേ സർപ്പിഷി
താമ്രേ/മ്ലോദമൃജാ ശകൃജ്ജലമൃജാ ദുർവർണ്ണശംഖാദികേ
വസ്ത്രേ ക്ഷാരജലോക്ഷണം രവികര സ്പർശശ്ച പട്ടാംശുകേ. 138

ദാരുമൃത്തേജസ്തന്തുമയേ തക്ഷണദാഹഭസ്മകമൃജാനിർണേജനം ശു ദ്ധിഃ = മരംകൊണ്ടുള്ള പാത്രാദികൾക്കു ചെത്തിയാൽ ശുദ്ധിവരും. മൃ ത്പാത്രങ്ങൾക്കു തീയിലിട്ടുവച്ചാൽ ശുദ്ധിവരും. തേജോമയങ്ങളായ ഓ ട്ടുപാത്രങ്ങൾക്കു ഭസ്മം തേച്ചു മുക്കിയാൽ ശുദ്ധിവരും. നൂലുകൊണ്ടുള്ളവ

റ്റിനു വെള്ളത്തിൽ മുക്കിയാൽ ശുദ്ധി. സർപ്പിഷി ഉത്പവനദർഭോദ്യോതനെ = നെയ്യിന് അരിക്കയും പുൽകത്തിച്ചതർപ്പിക്കയും ശുദ്ധി. താമ്രേ അമ്ലോദമൃജാ = ചെമ്പുപാത്രത്തിന് പുളിതേച്ച വെള്ളത്തിൽ മുക്കുകയും, ദുർവർണ്ണശംഖാദികേശകൃജ്ജലമൃജാ = വെള്ളിപ്പാത്രങ്ങൾക്കും ശംഖിനും ചാണകം തേച്ചുവെള്ളത്തിൽ കഴുകുകയും, വസ്ത്രേ ക്ഷാരജലോക്ഷണം = വസ്ത്രങ്ങൾ ചാരമിട്ടു വെള്ളം തളിക്കുകയും, പട്ടാംശുകേ = പട്ടു തുടങ്ങിയുള്ളവറ്റിന് വെയിലത്തുവച്ചു കടുക് ഇടുകയും, ശുദ്ധിഃ സ്യാത് = ശുദ്ധിയായിരിക്കും.

ധാന്യേ ശൂർപ്പപരിഭ്രമസ്തദവഘാതസ്തണ്ഡുലേ ലേപഗ-
ന്ധാപായഃ സകലേ സമിത്കുസുമദർഭാദ്യേഷു സംപ്രോക്ഷണം
പുണ്യാഹം സലിലാശയേ ശിഖിശിഖോദ്യോതശ്ച രാത്ര്യാം ക്ഷിതൗ
കർഷകോല്ലേഖനവിപ്രഭോജനമഥാസ്ത്രാണൂക്ഷണം വാഽഖിലേ. 139

ധാന്യേ ശൂർപ്പപരിഭ്രമഃ = നെല്ല് പയറ് തുടങ്ങിയുള്ള ധാന്യങ്ങളേ മുറത്തിലിട്ടു പാറ്റി പതിരു കളകയും, തണ്ഡുലേ തദവഘാതഃ = അരിയിങ്കൽ പാറ്റുകയും കുത്തുകയും ശുദ്ധി. സകലേ ലേപഗന്ധാപായഃ = സകലവസ്തുക്കളിലും പറ്റിയിരിക്കുന്ന ദോഷവസ്തുവിനേയും തത്സൗരഭ്യത്തേയും കളക ശുദ്ധി. സമിതകുസുമദർഭാദ്യേഷു സംപ്രോക്ഷണം = ചമത, പുല്ല്, പൂവ്, പത്രം, ഫലം ഇത്യാദികൾക്കു വെള്ളം കോരിത്തളിച്ചാൽ ശുദ്ധിവരും. സലിലാശയേ പുണ്യാഹം = കിണറ്, കുളം ഇത്യാദികൾക്കു പുണ്യാഹം തളിച്ചാൽ ശുദ്ധി വരും. രാത്ര്യാം ശിഖിശിഖോദദ്യോതഃ ച = രാത്രിയിങ്കൽ തീയുടെ ജ്വാലയായ വിളക്കുവെച്ചു പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും, ക്ഷിതൗ കർഷോല്ലേഖനവിപ്രഭോജനം = ഭൂമിയിങ്കൽ കിളയ്ക്കുകയും ഉഴുകയും ബ്രാഹ്മണഭോജനവും ചെയ്താൽ ശുദ്ധിവരും. അഥ അഖിലേ അസ്ത്രാണൂക്ഷണം വാ = സകല വസ്തുക്കൾക്കും അസ്ത്രംകൊണ്ടു തളിച്ചാൽ ശുദ്ധിവരും.

അജുഗുപ്സിതരൂപാ ചേദുപഹതിരഖിലേഷു സാധനീയൈവം
തച്ഛുദ്ധിരന്യഥാചേത് ത്യാഗഃ ശ്രേയാനകുപ്യതോഽന്യേഷു. 140

അഖിലേഷു ഉപഹതിഃ = സകലവസ്തുക്കളിലേയും അശുദ്ധികൾ, അജുഗുപ്സിതരൂപാ ചേത് ഏവം സാധനീയാ സ്യാത് = ജുഗുപ്സ ഇല്ലാതെ ഇരിക്കിൽ ഈവണ്ണം ശുദ്ധിചെയ്ത് എടുക്കാം. അന്യഥാ ചേത് = ജുഗുപ്സ ഉണ്ടായാൽ, അകുപ്യതഃ അന്യേഷു ത്യാഗഃശ്രേയാൻ = രത്നങ്ങൾ, പൊന്ന്, വെള്ളി, ഓട്, ചെമ്പ് ഇവറ്റേ നീക്കി ദാരുമൃദാദികളിൽ കളകതന്നെ ശ്രേയസ്സായി ഭവിക്കും.

ഉക്തേഷ്വനുക്തേഷ്വപി ചോപഘാതേ-
ഷ്വാലോച്യ തജ്ജ്ഞൈഃ സഹസാധകേന്ദ്രഃ
ശ്രുതിസ്മൃതിന്യായപരൈഃ പ്രകുര്യാ-
ത്തന്നിഷ്കൃതിയാം; പുഷ്കലതാ തഥൈവ. 141

ഉക്തേഷു അപി ഉപഘാതേഷു = ഇവിടെ പറഞ്ഞിട്ടും പറയാതെയും ഉണ്ടാകുന്ന അശുദ്ധികളിലും, സാധകേന്ദ്രഃ = തനിക്കുതന്നെ നിശ്ചയിക്കാൻ ശക്തിയുണ്ടായിരിക്കിലും, ശ്രുതിസ്മൃതിന്യായപരൈഃ തജ്ജ്ഞൈഃ ആലോച്യ = ശ്രൗതസ്മാർത്തവിഹിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളുടേയും ദേശാചാരത്തിന്റേയും താല്പര്യം അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യന്മാരോടുകൂടി വിചാരിച്ച്, തന്നിഷ്കൃതിയാം കുര്യാത് = തത്തൽപ്രായശ്ചിത്തത്തേ ചെയ്വൂ. തഥാ ഏവ പുഷ്കലതാ = അപ്രകാരം ചെയ്താൽ പരിപൂർണതയായി ഭവിക്കും.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ ശ്രുതാർച്ചാ-
ക്രമഗുപ്ത്യൈ രവിജന്മസമ്പ്രണീതേ
പ്രകടോദിതനിഷ്കൃതിയാകലാപഃ
പടലോ/ഭൂദ്ദശമോ/പി സംപ്രപൂർണ്ണഃ. 142

ഇതി ശ്രുതാർച്ചാക്രമഗുപ്ത്യൈ = ഇപ്രകാരം ഗുരുമുഖത്തുങ്കൽനിന്നും ഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പൂജാക്രമത്തിന്റെ രക്ഷണത്തിന്നായിക്കൊണ്ട്, രവിജന്മസമ്പ്രണീതേ തന്ത്രസമുച്ചയേ = രവിയുടെ പുത്രനായ നാരായണനാൽ നിർമ്മിതമായിരിക്കുന്ന തന്ത്രസമുച്ചയമാകുന്ന ഗ്രന്ഥത്തുങ്കൽ, പ്രകടോദിതനിഷ്കൃതിയാകലാപഃ ദശമപടലഃ അപി = സ്പഷ്ടമായിട്ടു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പ്രായശ്ചിത്തവിധികളുടെ കൂട്ടത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന പത്താമത്തേ പടലവും, സമ്പൂർണ്ണഃ അഭൂത് = സമാപ്തമായി ഭവിച്ചു.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയഭാഷായാം ദശമഃ പടലഃ.

ആകെ ആദി തുടങ്ങി പത്തുപടലത്തിലുംകൂടി ശ്ലോകങ്ങൾ - 1585.